

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Fatma AVCU

LYKIA BÖLGESİ MEZAR YAZITLARINDA CEZALAR ve CEZA TAHSİL KURUMLARI

Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2014

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Fatma AVCU

LYKIA BÖLGESİ MEZAR YAZITLARINDA CEZALAR ve CEZA TAHSİL KURUMLARI

Danışman
Doç. Dr. Fatih ONUR

Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2014

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Fatma AVCU' nun bu çalışması jürimiz tarafından Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. İsa KIZGUT (imza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Fatih ONUR (imza)

Üye : Prof. Dr. N. Eda Akyürek Şahin (imza)

Tez Başlığı: Lykia Bölgesi Mezar Yazıtlarında Cezalar ve Ceza Tahsil Kurumları

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi: 20/06/2014

Mezuniyet Tarihi:

Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT

Müdür

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	iii
KISALTMALAR LİSTESİ	iv
ÖZET	v
SUMMARY	vi
ÖNSÖZ.....	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LYKIA BÖLGESİ ÖLÜ GÖMME GELENEKLERİ

İKİNCİ BÖLÜM

CEZA TAHSİLAT KURUMLARI

2.1 Kullanımı Yoğun Olan Kasalar.....	23
2.1.1 DEMOS.....	24
2.1.2 POLIS	24
2.1.3 FISCUS.....	26
2.1.4 HIEROTATON TAMEION.....	27
2.1.5 Tapınak.....	29
2.1.6 GEROUSIA.....	31
2.1.7 TAMEION.....	32
2.2 Kullanımı Daha Az Olan Kasalar	32
2.2.1 PATRIS	32
2.2.2 Özel Şahıs.....	32

2.2.3	LYKIA BİRLİĞİ	34
2.2.4	PERIPOLION.....	34
2.2.5	KOME	35
2.3	Olympos Kenti Mezar Yazıtları	35
SONUÇ.....		37
EK - 1 Seçilmiş Yazıtlar.....		39
EPİGRAFİK TESTİMONİANIN YAZIT REFERANSLARI		55
ANTİK KAYNAK EDİSYONLARI ve KISALTMALAR LİSTESİ.....		74
KAYNAKÇA.....		75
GENEL DİZİN		87
EK TABLOLAR		92
ÖZGEÇMİŞ		96

TABLÖLAR LİSTESİ

1. Kasaların Genel Yüzde Dağılımları
2. Demos Kasası Genel Dağılımı
3. Tapınak Kasası Genel Dağılımı
4. Polis Kasası Genel Dağılımı
5. Fiscus Kasası Genel Dağılımı
6. Hierotaton Tameion Kasası Genel Dağılımı
7. Gerousia Kasası Genel Dağılımı
8. Tameion Kasası Genel Dağılımı

KISALTMALAR LİSTESİ

a. g.e	Adı geçen eser
bkz.	Bakınız
Çev.	Çeviri
dn.	Dip not
ed.	Edisyon
et. Al	et alii
İ.Ö	İsa'dan önce
İ.S	İsa'dan sonra
no:	Numara
non vidi.	Görmedim
örn.	Örneğin
s.	Sayfa
str.	Satır
vb.	Ve benzeri
yak.	Yaklaşık
yy.	Yüzyıl

ÖZET

Mezar yazıtları bilindiği üzere mevcut epigrafik malzemenin büyük çoğunluğunu oluşturmaktadırlar. Bir mezar yazıtının içerdiği öğeler genel olarak şu şekildedir: Mezarı yapanın ismi, mezarın kimin için yapıldığı, kimlere ölü gömme hakkı verildiği, bu kişilerin baba adları ve bazen nerenin vatandaşı oldukları ve meslekleri ya da resmigayrı resmi görevleri, ne kadar yaşadıkları, ölüm nedenleri vs. Mezar yazıtlarından bu bilgiler ışığında antik dönemin sosyal, kültürel, ekonomik, dini, coğrafi ve dil yapısı hakkında önemli bilgiler elde edilmektedir. Ayrıca onomastik ve beşeri yapı hakkındaki çalışmaların da en temel öğelerinden birisi yine bu mezar yazıtlarıdır. Bunların dışında yazıtlarda genelde en son ifade olarak da mezara, içeriğine ya da kullanımına karşı işlenen suçlara karşı alınan, lanetleme gibi sözlü ya da para cezası gibi belirli bir kasaya yapılacak ödemeleri içeren ifadeler bulunmaktadır. Bu ceza kasaları çeşitlilik göstermekle birlikte, ceza, genel olarak *demos*, *fiscus*, *polis*, *hierotaton tameion*, tapınak, *gerousia* gibi resmi kurum kasalarına ödenmektedir. Bu kasaların hangisinin hangi koşullara göre ceza mercisi olarak belirlendiği ya da bu seçimi kimin ne şartlarda yaptığı çok da açık değildir.

Bu çalışmada Lykia Bölgesi'nde ele geçen ve bir tahsilat kurumu içeren tüm mezar yazıtları incelenmiş bölge içerisindeki dağılımları oluşturulan tablolar ve epigrafik kaynaklar ışığında ortaya konularak Lykia Bölgesi ceza tahsil kurumları yazılmıştır. Varolan malzemenin çokluğu ve geçmişten süre gelen bir geleneğin var olması Lykia Bölgesi'nin çalışma alanı olarak tercih edilme sebebi olmuştur. Bu çalışmada bugüne kadar Lykia Bölgesi'nde ele geçen ve yayını yapılan bir tahsilat kurumunu bünyesinde barındıran bütün mezar yazıtları toplanmıştır. Toplanan bu 551 adet yazıtın nereden olduğu, ödeme yapılması gereken kurumu ve ödenecek olan miktarlar bu çalışma için oluşturulan veri tabanına tek tek girilmiştir. Bunun sonucunda yazıtlar kurum ve bölge bazında ayrıştırılmışlardır.

Anahtar sözcükler: Lykia, mezar cezaları, mezar yazıtları, *demos*, *polis*, *fiscus*, *hierotaton tameion*, tapınak, *gerousia*, tahsilat kurumları.

SUMMARY

THE INSCRIPTIONS RECORDING THE FINE FOR GRAVE VIOLATIONS IN LYCIA AND THE PARTICULAR INSTITUTIONS THAT RECEIVED THIS FINE

It's known that epitaphs comprise the largest quantity of surviving epigraphical material. In general an epitaph contains the following these informations: the name of the founder of the grave, for whom the grave was built, the persons who have the right to be buried, the fathers' names of these persons, sometimes their birthplace, and their career or official/unofficial duties, the length of their life at times, the cause of death etc. From light cast by the information in these epitaphs, important understandings can be reached concerning the social, cultural, economic, religious and geographical fabric of antiquity. Moreover, these epitaphs also are the basic texts for studies concerning onomastic and human relations. Apart from these, generally these inscriptions have an expression that casts a malediction or gives some penalties which have to be paid to some institutions, if the grave is violated. The institutions are varied. However, in general the fine has to be paid to an official institutions such as: *demos, fiscus, polis, hierotaton tameion*, temple and *gerousia*. How these institutions were chosen and who decided the size and recipient of the fine and of any curse is not obvious.

In this study all the known inscriptions which carry a statement awarding a fine for the violation in Lycia are analyzed and fine collection agencies are described from the epigraphical evidence provided by the resources charts recording the distribution of these collection agencies by regions.

The reason why Lycia was chosen as the study area is the the majority of the materials and Lycian old tradition. In this study all the known inscriptions which containing a statement of a fine have been gathered together. These 551 inscriptions have been entered into a database recording the collection agency, location of the epitaph and the amount of the fine. In consequence, these inscriptions have been separated into the groups on the basis of the fine recipient institution and region of the epitaph.

Key words: Lycia, fine for grave, epitaphs, *demos*, *polis*, *fiscus*, *hierotaton tameion*, temple, *gerousia*, fine recipient institution.

ÖNSÖZ

Küçük Asya' da bulunan mezar ihlallerine karşı koruma geleneğine ilişkin malzemenin önemli bir kısmı Lykia Bölgesi'nde bulunmaktadır. Mezar ihlalcisine karşı parasal ceza formülasyonları içeren yazıtlar da bu malzemenin önemli bir kısmını oluşturmaktadırlar. Lykia Bölgesi Mezar Yazıtlarında Cezalar ve Ceza Tahsil Kurumları adlı tez çalışmamda ulaşılabilen Lykia Bölgesine ait bütün mezar yazıtlarındaki bu ceza formülasyonları incelenip ödeme yapılan kurumları belirlemek ve belirlenen bu veriler sayesinde bu kurumların hangi amaçlarla, neye göre seçildiklerine öneriler getirmek ve kentlere göre yaygın olarak seçilen kurumları belirlemek amaçlanmıştır. İleriki dönemlerde bulunacak olan yeni malzemeler bu tezin gelişmesine katkı sağlayacaklardır.

Tez çalışmasının tamamlanmasında, eleştirileri ile bana yol gösteren ve yakın ilgisi ile destek olan başta tez danışmanım Doç. Dr. Fatih ONUR olmak üzere sabırlarından dolayı anem, babam ve hayat arkadaşım Eray Hikmet ÖZİL'e teşekkürü bir borç bilirim.

Fatma AVCU

Antalya, 2014

GİRİŞ

Hesiodos'a göre insanoğlu özgürce ve yaşlanmadan yaşardı. Toprak yiyeceği doğrudan karşıları ve hiçbir zaman ölünmezdi sadece derin bir uykuya dalınırdı. Ancak tanrılarla bozuşunca ve tanrılarda kendi aralarında kavga edip birbirlerini öldürmeye başladıkları zaman bu düzen bozuldu. Tanrılar insanoğluna seli, depremi ve daha pek çok felaketi yolladı. Gücün ve yaratılışın simgesi olan ateşi çalan Prometheus'u cezalandırmak için Pandora'yı yarattı ve son olarak da onlara ölümü gönderdi. Artık insanoğlu ölmek ve bir gölge olarak yer altı dünyasına gitmek zorundaydı¹.

Herkesin yaşayacağı bu ölüm olgusu her toplumda merak konusu olmuş ve bu olguyu açıklamak için her toplum bu duruma kendilerine göre farklı bir bakış açısı getirmiştir. Gerek kişinin öldükten sonra yaşayanların dünyasında bıraktıklarına karşı duyduğu endişe, gerek bir gün tekrar dünyaya geri döneceğine inanması, gerekse merhum yakınlarının kişiye karşı duydukları sevgi ve saygı gibi duygular veyahut ölen kişinin ruhuna huzur verme çabası ölüm olgusuyla ilgili çeşitli geleneklerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Süre gelen zaman içerisinde toplumdan topluma değişiklik gösteren bu gelenekler toplumun sosyal ve ekonomik yapısına göre uygulanmışlardır.

Uygulamalardaki birincil amaç ölünün öteki dünya görüşü çerçevesinde rahat ettirilmesidir. Bedenin toprağa gömülmesi veya yakılmasıyla başlayan bu süreç çeşitli nitelikte mezar tiplerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Aileler ekonomik durumlarına ve inanışlarına göre ölülerinin huzura kavuşması için mezar yaptırmayı kendilerine bir görev, bir onur olarak görmüşlerdir. Bu durum diğer toplumlarda olduğu gibi Eski Yunan ve Roma dünyası içinde geçerli olmuştur. Ölümünün ardından Akhilleus'un rüyasına giren Patroklos'un sözlerinde de bir ölünün huzura kavuşması için gömü yapılmasının önemi karşımıza çıkmaktadır:

“Durma, çabuk göm de gireyim Hades kapılarından,

¹ Davies 1999, 127; Hes. Erg. 110- 120.

*ruhlar var burada, göçmüşlerin belirtileri,
giremem içeriye, uzağa sürerler beni,
ırmağı geçip bir türlü karışmam aralarına,
boşuna dolanırım Hades'in geniş kapılı evi önünde, boşuna."*

Hom.,*Il.*, 23.71-75.

Gömü adetleri de toplumdan topluma değişiklik göstermekteydi. Eski Yunan geleneğinde bir kremasyoncenaze töreninin nasıl yapıldığına ilişkin karşımıza çıkan örneklerden ilki Homeros'ta sahnelenmiştir. Homeros, Hektor için yapılan cenaze törenini ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır:

*"Dokuz gün odun taşıdılar yığın yığın,
Ölümlülere parlayan şafak sökünce onuncu günü,
gözyaşı içinde götürdüler Hektor'un ölüsünü,
koydular yığınların tepesine, verdiler ateşe.
Gül parmaklı şafak sabah erken parlayınca,
Ünlü Hektor'un ölüsü çevresinde toplandı bütün halk.
Hepsi geldi bir araya, topluluk kuruldu,
parıldayan şarapla söndürdüler odun yığını,
söndürdüler ateş gücünün sardığı her şeyi,
sonra topladı kardeşleri, dostları ak kemikleri,
hepsinin yanaklarından iri yaşlar dökülüyordu.
Kemikleri alıp kodular bir altın kutuya,
erguvan rengi yumuşak örtülerle sardılar kutuyu.
Sarar sarmaz indirdiler derin bir çukura,
ekli kocaman taşlarla ördüler üzerini,
sonra bir mezar tümseği yapmaya başladılar,
gözcüler diktiler çepeçevre Akhalar saldırmazın diye.
Bir mezar tümseği olunca toprak, kabara kabara,
Gerisin geri döndü hepsi kente,
toplansın bir güzel kutladılar çok ünlü şöleni,*

Zeus oğlu Kral Priamos'un sarayında,

*İşte böyle yapıldı atları çok iyi süren Hektor'un cenaze töre-
ni."Hom. Il.,24.784-805*

Klasik döneme ait tipik bir cenaze şu aşamalardan oluşmaktaydı:

1. Bedenin Hazırlanması

Başlangıçta dışarıda yapılan bir uygulama olmasına rağmen 6. veya 5. yy.' da çıkan yasa gereği bu süreç genellikle ölen kişinin evi olarak seçilen kapalı bir alanda yapılmalıdır². Merhum kişi önce yıkanır daha sonra genellikle beyaz ve kırmızı rengin tercih edildiği kıyafetler giydirilirdi³. Ölen kişinin başı bir taç, kurdeleler ve çiçekler ile süslenir nadiren de olsa mücevher kullanılırdı. Bu işlem genellikle 16 yaşını geçmiş yakın kadın akrabalar tarafından gerçekleştirilirdi. Daha sonra merhum ayakları kapıya doğru olacak şekilde yatırılırdı. Kapının dışarısında başka bir yerden getirilmiş ölü ile temas eden kişilerin arınması için kullanılan sular bulunurdu. Çünkü o dönemde yaşayan insanlar ölümün ve doğumun insanı kirlettiğine bu sebeple de kutsal alanlarda bu işlerin yapılması gerektiğini düşünmüşlerdir⁴. Aynı şekilde bir cesede dokunan, birisinin öldüğü bir eve giren, orada bulunan insanlarla temas kuran ve daha sonrasında temizlenmeden temasta bulunulan her bir kişi bu kirlenmeden etkilenirdi⁵.

2. Cesedin Sergilenmesi (*prothesis*)

Bedenin hazırlanmasından sonra yapılan ölünün katafalka çıkarılıp sergilenmesi işlemidir. Bu süreç boyunca akrabalar yaslarını dile getiriler. Solon eşitlik ilkesi çerçevesinde yaptığı yasalarda *prothesissüresine* de kısıtlamalar getirmiştir. Merhum kişi bir *kline* veyahut bir *lekhos* üzerine yatırılır, yüzü açıkta kalacak şekilde beyaz örtülerle örtülürdü.

² Rettief – Ciliers 2005, 51.

³ Parker 1983, 3-5.

⁴ Parker 1983, 33.

⁵ Parker 1983, 38-40.

3. Cenaze Yürüyüşü (*ekphora*)

Ceset 13. günün şafağında gömüleceği yere taşınırdı. Bu uygulama başlangıçta aile bireyleri ve yakınlar tarafından yapılırken daha sonra tabut taşıyıcılar tarafından yapılmaya başlanmıştır⁶. Kortej ilerlemek için şehrin ana caddelerini tercih etmezdi. Başta erkekler yürür, 16 yaşını doldurmuş yakın kadın akrabalar onları takip ederdi.

4. Gömü

Ceset bir kefene sarılı olarak veya bazen bir tabutun içerisinde gömülürdü. Kremasyon uygulaması yapılmış olsa dahi küller bir mezarın içerisine konulurdu. Sonrasında arınma amaçlı tanrılar için libasyonlar yapılırdı. Merhum kişinin eşyaları zaman zaman mezarın içerisine konulabilirdi.

Bu süreçler içerisinde çeşitli zamanlarda ağıtlar yakılırdı⁷. Daha sonra aile eve geri döner merhum kişinin anısını yaşatırlardı (*perideipnon*). Kesin olmamakla birlikte definden sonraki 9. ve 13. günlerde çeşitli seramoniler düzenlenirdi. Genellikle yas tutma süresi bu kadardı ancak bu durum bölgeden bölgeye değişiklik gösterebilirdi⁸.

Yukarıda betimlenen Hektor'un cenaze töreninde uygulanan gömü biçimi kremasyon⁹ yöntemidir ve Homerik çağlarda sıklıkla uygulanan bir yöntemdir. Bu defin yönteminin öncelikli olarak doğu kıyılarda doğu ile olan ticari ilişkiler neticesinde görüldüğü düşünülmektedir¹⁰. Arkaik dönemde yoğun bir kullanıma sahip olan bu uygulama bu dönemden sonra yerini yavaş yavaş inhumasyon, yani günümüzde de kullanılan yöntem olan bedenin doğrudan toprağa gömülmesi uygulamasına bırakmıştır. İ.Ö 1. yy. ve İ.S. 1. yy.'a ait kül urneleri için olan nişler, columbaria mezar çeşitleri, kül sandukaları ve kremasyon kalıntıları içeren mezar altarı Roma'da da bu geleneğin bir dönem yaygın kullanımının olduğunu kanıtlar. Roma'da

⁶Retief - Cilliers 2005, 53.

⁷ Ağıtlar için ayrıntılı bilgi için bkz. Alexiou 1974.

⁸ Kurtz – Boardman 1971, 149-150.

⁹ Defin işleminin merhumun cesedinin yakılması suretiyle yapıldığı yöntemdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Darvill 2002, 105.

¹⁰ Kurtz – Boardman 1971, 25.

bu değişim İ.S. 2. yy.'da gösterişli lahitlerin ortaya çıkması sonucu gösteriş merakı hızla yayılmış ve bu durum uzun soluklu bir gömü geleneği değişimine yol açmıştır¹¹. Gömü, cenazenin bir parçası, cenazede hayatta kalanların ölüm ile nasıl başa çıktıklarını gösterdikleri bir ritüeller göstergesidir. Gerek yakma işlemi, gerekse gömme uygulaması kullanılsın ölümler için her zaman bir cenaze töreni tertip edilmiştir. Yunan ve Roma toplumlarında ölümün doğası, ölümden sonraki yaşam ve insanlar ile inanılan dine ait tanrılar arasındaki ilişkileri yansıtan çoğunluğu efsanelerinde karşımıza çıkan pek çok gelenek bulunmaktadır. Cicero Cenaze için tören yapılmasını ortaya çıkaran ilk kişinin Atina'nın efsanevi kralı Kekrops olduğunu söyler¹². Plutarkhos'ta ise Lykurgos'un cenaze törenlerine ilişkin sağgörülü düzenlemeler getirdiğinden bahseder. Lykurgos, ölümlerin kent içerisine gömülmesine izin vermiş böylece bu duruma alışan gençlerin artık ölü bir bedeni görmekten korkmamaları gerektiğini ve bir cesede dokunmanın veya bir mezarın üzerinden geçmenin insanı kirletmeyeceğinin farkına varmalarını istemiştir¹³. Bununla birlikte, Lykurgos ceset ile birlikte eşya gömülmesini yasaklamış; ölümlerin yalnızca kırmızı bir kefene sarılıp istenirse üzerine birkaç zeytin dalı koyabileceklerini söylemiştir. Yas için saptanan süre ise 11 gün olup 11. günün sonunda Demeter için bir adak kesilmesi gerektiğini belirtmiştir¹⁴. Ve yine Plutarkhos, Demosthenes ve Cicero İ. Ö. 6.yy. başlarında karşımıza çıkan Solon'nun da öne sürdüğü yasalarında mezar hukukuna ilişkin uygulamalar getirdiğini söylemektedirler¹⁵. Plutarkhos eserinde Solon'un ölümlerin arkasından kötü konuşmayı yasakladığı ve vasiyetlere ilişkin ölen kişinin bütün mal varlığını istediği kişiye bırakmasını sağlayan vasiyetname uygulamasını getiren kişi olduğu için övüldüğünden bahse-

¹¹ Tonybee 1971, 40.

¹² Cic. Leg., 2, 63: "Nec haec a sapientissimis legum scriptoribus neglecta sunt. Nam et Atheniensium in more a Cecrope ut aiunt permansit hoc ius terra humandi, quod quom proximi fecerant obductaque terra erat, frugibus obserebatur, ut sinus et gremium quasi matris mortuo tribueretur, solum autem frugibus expiatum ut vivis redderetur. Sequebantur epulae quas inibant propinqui coronati, apud quos de mortui laude quom siquid veri erat praedicatum — nam mentiri nefas habebatur —, iusta confecta errant".

¹³ Plut., Lykurgus, 27.

¹⁴ Plut., a.g.e, s.127.

¹⁵ Garland 1989,s.3.

der¹⁶. Ayrıca kadınların düzensiz gördüğü yas törenlerini de düzenlemiştir. Buna göre; yas tutan kadınlar saçlarını başlarını yolmayacak, bilindik ağıtları kullanmayacak, bir başkasının cenazesi için feryat etmeyecek, mezarda öküz adağına izin verilemeyecek ve merhum gömülürken üçten fazla değişik giysi kullanılmayacaktı¹⁷. Bu ve buna benzer uygulamalar Iulis kentinden bulunmuş ve İ.Ö. 2. yy. tarihlenen bir yazıtta da karşımıza çıkmaktadır¹⁸.

Zaman zaman düzenlemelere tabii olan bu uygulamalar basit anlamda yalnızca merhumun anısını onurlandırma işlemi görmez aynı zamanda geride kalanlar açısından var olan endişeyi azaltırlardı. Mezar atırlarının varlığı ve merhum için yapılan libasyon kalıntıları yaşayanlar ile merhum arasında mutual bir bağlılığın olduğunu göstermektedir¹⁹. Yapılan sunular, cenaze törenleri ve mezarlarla hem ölü öteki dünyada huzura kavuşur hem de bu dünyada kalan yakınları bu görevi yerine getirmenin onurunu yaşayıp bunu bir gösteriş olarak kullanabilirdi. Zira geride kalan akrabalar için mezar yaptırma, cenaze töreni düzenleme ve düzenli ziyaretlerle sunular yapmak gerçek anlamda bir görev idi. Bu görev yerine getirilmediği takdirde ölen kişinin hayatta kalanların yaşamına musallat olacağına inanılırdı²⁰. Roma'da bu görevleri yerine getirmeyen kişi yıllık bir dişi domuz adağıyla bu yaptığının kefaletini ödemek zorundaydı (*porca praecedenea*). Bu yapılan kadar aile lekelenmiş (*funesta*) olarak görülürdü. Kremasyon gömülerinde dahi sembolik bir gömü yapılması uygun düşerdi²¹. Klasik dönemde Atina'da ölen kişinin geride bıraktığı akrabaları ve ailesi tarafından mezara yapılacak olan düzenli ziyaretler çok elzemdi. Öyle ki bir oğul, evlatlık veya varis tarafından bu ziyaretin yerine getirilmemesi veraset davalarında varisin ölen kişi ile gerçek bir akrabalık bağının bulunmadığını kanıtlamak için kullanılırdı²². Aynı şekilde bu durum ölen kişi içinde görevleri yerine getirmesi gereken birisini bırakmak adına önemliydi.

¹⁶ Plut., Solon, 21.

¹⁷ Plut., a.g.e, s. 201.

¹⁸ Yazıt için bkz. IG xii. 5. 593.

¹⁹ Cormack 2004, 122.

²⁰ Heller 1932, 193.

²¹ Heller, a.g.e., 193.

²² Garland 1989, 104.

Bu dünyada hayatını sürdürmek için çalışan kendisine bir ev kuran insanlar bunu öldükten sonra gidecekleri diğer hayatları içinde yapmak istemişler ve kendilerine ev olarak mezarlar yapmışlardır. Nasıl ki bu dünyada evini hırsız veya kötü kimselerden korumak isterse bir insan diğer hayatı için yaptığı evini de korumak istemiş ve kendinden izler bıraktığı mezar yazıtlarında bunu sıkça dile getirmiştir.

Bilindiği üzere mevcut epigrafik malzemenin büyük bir çoğunluğunu mezar yazıtları teşkil etmektedir. Bilgileri çoğu zaman standart ifadelerle verilse de bu yazıtlar antik dönemin sosyal, kültürel, ekonomik, dini, coğrafi ve dil yapıları hakkında önemli bilgiler sunmaktadırlar. Bazen tek bir mezar yazıtı kilit bir bilgiyi (örn. ethnikon, yerleşim kasası vs.) içererek önemli bir hususu öğrenmemizde rol oynadığı gibi, mezar yazıtları toplu olarak ele alındığında da bir bölgeye ya da daha geniş bir coğrafyaya ait kültürel, sosyal ve ekonomik konularda bazı önemli bilgileri bize sunabilirler.

Küçük Asya'da mezar sahibi tarafından belirlenmemiş bir kimsenin mezara karşı yapacağı herhangi başka bir bedeni gömme, mezarı izinsiz açma vs. gibi eylemler için halka, dini bir kuruma veya güçlü otoritelere borçlu olması veya tanrı katında günahkâr sayılması geleneği mevcuttur. Bu geleneği barındıran yazıtların önemli kısmı mezarın ölen kişinin cesedini saklamak için değil de aksine bir sonraki yaşam için bir ev olarak gören Lykia Bölgesi'nde bulunmaktadır²³.

Tez çalışmasına konu olan para cezalarının tahsilatından sorumlu kurumlara ilişkin yapılmış özgün bir çalışma olmamakla birlikte genel anlamda Lykia Bölgesi ve diğer bölgelerin mezar cezalarını inceleyen bazı araştırmalar bulunmaktadır. Özellikle Lykia Bölgesi'ne ilişkin T.R. Bryce pek çok çalışma yapmıştır. Bryce genel olarak konularını bölgenin yerel dili olan Likçe üzerinden incelese de Yunanca yazıtlara da çalışmalarında yer vermiştir. *The Lycians* (Kopenhag, 1986) adlı kitabın içerisinde Lykia Bölgesi mezarlarına ve geleneklerine de değinmiştir. Ayrıca W. Arkwright'ın 1911 yılında yazdığı Lykia mezar yazıtlarında ceza uygulamala-

²³Arkwright 1911, 270: Lykia Bölgesi'nde mezarın mülkiyeti yalnızca yaşarken değil öldükten sonra da mezarı yaptıran kişiye aittir. Bu nedenle tıpkı hayatını geçirdiği evi gibi mezarı da kendi kurallarıyla yönetilen bir evdir. Ayrıca komşu Kibyra'da lahitlerin "o'koç" olarak adlandırılması sık görülür bir durumdur. Kibyra'daki yazıtlar için bkz. Petersen - Luschan 1889, 191-192.

rı ile ilgili bir makalesi bulunmaktadır. A.V. Schweyer 2002 yılında yayınladığı “Le Lycians et La Mort” adlı kitabında bölgenin mezar tipolojisine değinerek bölgeye ait mezar yazıtlarının bir kataloğunu oluşturmuştur. Bunun yanı sıra bölge sınırlaması olmadan sadece mezar yazıtlarındaki ceza formlarını inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır. A.M. Rossi 1975 yılında Yunanca ve Latince yazıtları karşılaştırarak mezar cezalarını incelemiş ve “Multe Sepolcrali Romanae” adlı bir makale yayınlamıştır. IK 52 cildi bölge sınırlaması olmadan mezar ceza formlarının incelendiği başka bir kaynaktır.

Bu tez çalışmasında Lykia Bölgesi’nde bulunan ve parasal ceza formülasyonları içeren mezar yazıtları değerlendirilmiştir. Bunun dışında parasal olmayan daha çok dini suçlamalar içeren yazıtlara da genel anlamda tez kapsamında değinilmiş, bölgenin dört kesimine ait sınırlı sayıda örnekler verilmiştir. Belirlenen cezalar ödendikleri kurumlara göre gruplandırılmış, tarihsel ayrımları yapılmaya çalışılmış ve bu bağlamda ceza tahsilat kurumları incelenmiştir. Kurumlar ile ilgili grafikler hazırlanarak bölgedeki kullanım yoğunlukları görülmüştür. Ayrıca kasalar kendi aralarında daha yoğun ve daha az kullanılan kasalar şeklinde iki başlığa ayrılmıştır. Kentten ele geçen epigrafik malzemenin yoğunluğu nedeniyle Olympos kenti ayrı değerlendirilmiştir. Ödemelerin birden fazla kasaya yapıldığı yazıtlar testimonia şeklinde çalışmanın sonunda verilmiştir. Kesin bir tarihlenmenin zor olması nedeniyle toplanan yazıtlar genellikle geniş dönemlere tarihlenebilmişlerdir. Bu tez çalışması 2013 ve öncesinde yayınlanan tüm mezar yazıtlarını içermektedir. Bu dönemden sonra yeni bulunan veya yayımı yapılan bütün malzemeler burada yapılacak olan çalışmanın sonucuna etkide bulunacaktır. Çalışma için hazırlanan veri tabanına girişi yapılan yazıtların edisyon listesi sırasıyla çalışmanın sonunda verilmiştir.

Metinde kullanılan antik kaynak edisyonları ve modern kaynakça çalışmanın sonunda verilmiştir. Süreli yayın kısaltmaları modern kaynakçanın içine dahil edilmiştir. Antik kaynak kısaltmalarında “Der Neue Pauly”nin birinci cildinden (1996, 39 – 47) yararlanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

LYKIA BÖLGESİ ÖLÜ GÖMME GELENEKLERİ

Antik dönemde Lykia olarak adlandırılan bölge doğuda Akdeniz körfezi ile batıda Fethiye körfezi arasında kalmaktadır(günümüzde Teke Yarımadası). Torosların en batı uzantılarını oluşturan Bey Dağları, Akdağlar ve Boncuk Dağları bölgenin yerleşim ve yönetim sistemi üzerinde etkili olmuşlardır. Yerleşim alanı olarak akarsuların oluşturduğu alüvyonlu ovalar, doğal limanlar, akarsu kaynakları ve dağlık kısımlarda tarıma elverişli bölgeler bölge halkı tarafından iskân edilmiştir. Strabon, bölgenin kıyı şeridinin bin yedi yüz stadion olduğundan, engeli ve geçilmesi zor olduğundan ancak limanlarının iyi donatıldığından ve halkın buralarda yerleştiğinden bahsetmektedir²⁴.Klasik dönemde yerleşmeler daha çok iç kesimlerde korunaklı ve de verimli arazilere yapılmıştır. M. Ö. 5. ve 4. yy.'a tarihlenen kale yerleşimleri ve birçoğu Likçe yazıtlar taşıyan mezarlar bölgenin karakteristik özelliklerini yansıtan eserlerdir. Klasik dönemden adı bilinen kentler Limyra, Isinda, Tyberrisos, Trysa, Sura, Aperlai, Kandyba, Phellos, Patara, Ksanthos, Tlos, Pinara, Kadyanda, Araksa ve Telmessos'tur. Hellenistik dönemde ise Yunan etkisiyle yerleşimler korunaklı tepelerden dağınık olarak daha alçak verimli tarım alanlarına inmiş ve Yunan etkisinin fazlalaşması sonucunda kent yapılanmalarında da değişiklikler olmuştur²⁵. M. S. 43 yılında bir Roma eyaleti olarak düzenlenen bölge yerleşim bakımından en üst noktasına ulaşmıştır. Bölgenin sınırları zaman içerisinde değişikliğe uğramıştır bu nedenle kesin bir sınırlandırma belirlemek zordur. Bu durum bölgenin kentleri içinde geçerlidir. Örneğin Ksanthos, Phellos, Myra ve Patara kentleri mezar yazıtlarındaki ödeme kurumlarından elde ettiğimiz bilgilere göre İmparatorluk Dönemi'nde sınırlarını genişletmişlerdir. Lykia bölgesini coğrafik durumu göz önünde bulundurarak dört bölüme ayırmak yanlış olmayacaktır. Doğu Lykia (Masikyotos), Batı Lykia (Kragos), Kuzey Lykia (Milyas ve Kabalia) ve Orta Lykia.

²⁴ Strab. XIV, III, s. 244 vdd.

²⁵Tüner 2002, 12: Hamam yapıları, tiyatrolar, bouleterion ve agora gibi unsurlar kent yapısına dahil edilme-ye başlanmıştır.

Mezar yapıları diğer bölgelerde olduğu gibi Lykia Bölgesi'nde de ölümden sonraki yaşam için birer ev olarak görülmüşlerdir. Yakınları ölen kimsenin eşyalarını yanına gömmüş ve onun için yiyecek ve içecek sunmayı ihmal etmemiştir. Evini, yani mezarını korumak için zarar verebilecek olan insanlara karşı beddualar yazdırmış, mezarını koruyan ve denetleyen kurumlara ödemek üzere cezai yaptırım uygulamıştır. Mezar yapılarına yönelik arkeolojik çalışmalar mezarlarda hem inhumasyon hem de kremasyon yapıldığını göstermektedir. Çoğu kez bedeninin mezar içerisinde klinelere yerleştirilmesiyle yapılan inhumasyon gömüleri Hellenistik Dönem'de yerini kremasyon gömülerine bırakmaya başlamıştır²⁶. Roma Dönemi'ne gelindiğinde lahit kullanımı giderek artış göstermiştir. Ancak kremasyon uygulaması kullanılmaya devam etmiştir. Bu durum mezarın içerisine gömülmeye izinli olan kişilerin sayısıyla doğru orantılı olmuştur. Çünkü merhumun aile bağlarını, akrabalarını, arkadaş ve hizmetlilerden oluşan çevresini halka açık bir şekilde tanıtan bu uzun listeler ölen kişinin ölümden sonraki misafirperverliğinin simgesi olmuş ve itibar toplamasına neden olmuştur²⁷. Bu durumda mezar sahibinin kendisinin bir üst odaya gömülmesi koşuluyla azatlılar, köleler, beslemeler ve uzaktan akrabalar hem mezar kapasitesinden hemde sınıfsal nedenlerden ötürü kremasyon yöntemi ile mezarın hyposorion kısmına gömülmüşlerdir. Ayrıca Tlos kentinden bir yazıtta mezar odasındaki klineleri paylaşan bir topluluk karşımıza çıkmaktadır²⁸. Yazıtta görüldüğü

²⁶ Schweyer 2002, 40: Yazar Pinara'da (TG 524) ortaya çıkan bir örneğin bu bilgiyi onaylar olduğunu düşünmektedir. Ayrıca bu değişim için kesin bir tarih vermenin zor olduğunu ve kremasyon geleneğinin tekli gömülerin önüne geçemediğini söylemiştir. Pinara örneğine çağdaş başka bir örnek de Arykanda'da (TG 797) bulunmaktadır.

²⁷ Bryce 1986, 118.

²⁸ Örnek olarak bkz. TAM II, no: 604: τὸ ἥρῳον κατεσκεύασαν οἱ [καθ' ἐκ?]ἀσ|την κλείνην λαχόντες καὶ ὑπογεγραμμέ|νο<ι> καὶ ἐπέλαχαν αἱ κλείναι· ἐν μὲν δεξιοῖς εἰσερχο|[μ]ένων Ἀσκληπιάδης ὁ καὶ Φιλουμένος, | [Tr]οκόνδας ὁ καὶ Ηρακλᾶς, Γλύκων Κρατέρου β' | [EL]εὔθερος ὁ καὶ Ἀπολλώνιος, Καλλίνεικος δ' τοῦ | [Aγα]θημέρου, Πολύνεικος Γλύκωνος ἐν δὲ τῇ εὐωνύμῳ κλεί|[νη E]ἰρηναῖος Δαμᾶ β' Ζώσιμος β' Ἀπολλώνιος γ' ὁ καὶ Συμ|[μ]αχίδης, Φιλόκυρος Ἀπολλωνίου β' τοῦ Συμμάσιος, Εἰρη|ναῖος Ἀρτείου, Πομπῆιος Ἀρπάλου τοῦ καὶ Κάρπου ἐν δὲ τῇ | μέση κλείνη Ἀπολλώνιος καὶ Ζωτικός, Επαφρόδειτος γ' | Στέφανος Επαφροδείτου, Ἀλέξανδρος β' τοῦ Εἰρηναίου, | Εἰρηναῖος γ' Τιλόμα, Πολύκτητος Ἀπολλωνίου β' τοῦ Συμ|[μ]άσιος· ἔξουσιν δὲ συνενταφῆν καὶ γυναῖκες | αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ ἔγγονα μόνα, τὸ δὲ λοιπὸν γέ|νος πεπαῦσθαι· ἐν δὲ τῷ ὑποσορίῳ τεθήσονται τῶν | ἀπὸ τῆς συμβίωσης αὐτῶν θρεπτά· ἕτερος δὲ | οὐδὲ εἷς ἔξει ἐξουσίαν οὔτε συνχωρησαί τι |

üzere bu kadar kalabalık bir topluluğun gömülmesinde kremasyon yönteminin kullanılmış olması muhtemeldir. Yeni cesetler geldikçe klinelerde bulunan diğer kemikler yakılarak muhafaza edilmiş olmalıdır. Mezar sahibi için mezarın içerisinde özel bir yer ayrılması Lykia Bölgesi mezarlarında karşımıza çıkmaktadır. Roma Dönemi boyunca da devam eden bu uygulama özellikle mezar sahibi mezara gömülmesi izinli olan kimseler için uzunca bir liste bıraktığı yukarıdaki örnekte olduğu gibi çoklu yapılacak olan gömülerde ortaya çıkmaktadır²⁹. Lykia'luların hangi geleneği daha çok benimsediklerini, mezarların çoğunun soyulması nedeniyle anlamak zordur. Devam eden çalışmalar sayesinde yeni bilgilerin ortaya çıkması umut edilmektedir.

Lykia bölgesinin cenaze törenlerine ilişkin çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Dikkati çeken bir özellik Romalı tarihçi Valerius Maximus'un da bahsettiği Lykia'lı erkeklerin yas tutma dönemlerinde kadın eşyaları kullandıklarıdır³⁰. Plutarkhos da aynı gelenekten bahsetmektedir³¹.

οὔτε ἐνθάψαι τινά, ἢ ὁ ἐπιχειρήσας ὀφειλήσει τῇ Τλωέων | πόλει * ,αφ', ὧν ὁ ἐλένξας λήνψεται τὸ τρίτον οὐδὲ ἔτε|ρος εἰς τὴν ἑτέρου κλείνην τὴν μὴ ἐπικοινωνοῦ|σαν αὐτῶ καταθήσεται τινα, ἢ ὁ καταθέμενος ὁ-|μοίως ὀφειλήσει τῇ πόλει * τ', ὧν καὶ τούτων ὁ ἐλέν|ξας λήνψεται τὸ τρίτον. ἢ δὲ ἐπιγραφὴ αὕτη | [ἀναγέγραπται διὰ τῶν δημοσίων γραμματοφυλακίων] | [ἐπιἀρχιερός τῶν Σεβαστῶν — — — — — — — — — —] (Bu mezarı her bir kline için hakkı olup klineleri paylaşan aşağıda adı yazılı olan kimseler yaptırıldılar. Sağ klineye girecek olanlar; Asklepiades nam-ı diğer Philoumenos, Trokandas nam-ı diğer Heraklas, 2. Krateros oğlu Glykon, Eleutheros nam-ı diğer Apollonios, Agathemeros oğlu 4. Kallineikos ve Glykon oğlu Polyneikos. Sol klinede olanlar; 2. Eirenaios Dama, 2. Zosimos, 3. Apollonias nam-ı diğer Philokyros, Artemos oğlu Eirenaios, Karpos nam-ı diğer Harpalos oğlu Pompeios. Orta klinede olanlar; Apollonios ve Zotikos, 3. Epaphrodeitos, Epaphrodeitos oğlu Stephanos, Eirenaios oğlu 2. Aleksandros, 3. Eirenaios Tiloma, Symmasios oğlu 2. Apollonios oğlu Polyktetos. Yalnızca bu kişilerin eşleri, çocukları ve torunları gömülmeye izinlidir. Geri kalan akrabalar uzak dursun. Birlikte yaşadığımız beslemeler hyposorion'a gömülecektir. Başka hiç kimse ne birisine izin verebilir ne de birisini gömebilir. Aksi halde girişimde bulunanlar Tlos kentine 1500 denarii borçlu olacak, bunu ihbar eden kişi miktarın 3/1'ini alacaktır. Herhangi biri paylaştığı klineye birisini gömemez. Aksi halde gömen kişi aynı şekilde kente 300 denarii borçlu olacak bunu ihbar eden miktarın 3/1'ini alacaktır. Bu yazılanlar grammatophylaklar tarafından yazıldı.....'nın Augustusların başrahipliğini yaptığı sırada.)

²⁹ Bryce 1986, 119. Ayrıca Scheweyer 2002, 40.

³⁰ Val. Max., 2.6.13: “ Quocirca recte Lycii, cum his luctus incidit, muliebrem uestem induunt, ut deformitate cultus commoti maturius stultum proicere maerorem uelint.”

Bununla ilgili olarak bazı görüşler bulunmaktadır. Bryce bu adetle ilgili olarak o dönemde erkeklerin kullandıkları eşyaların daha sonraki dönemlerde kadın eşyası olarak yanlış yorumlandığını düşünmektedir³². Sir James Fraser ise bazı toplumların yas günlerinde merhumun ruhundan saklanmak için çukurlar açıp saklandıklarını, Lykia'lı erkeklerinde yine aynı sebepten ötürü saklanmak için kadın giysileri giydiğini söylemiştir³³. Delcourt da erkeklere nazaran kadınlara kötü ruhların daha az zarar verdiğini, bu yüzden kadın giysileri giydikleri şeklinde yorumda bulunmuştur. Ayrıca Heredotos Lykia'luların anaerkil bir toplum olduklarını bahsetmektedir³⁴. Bu nedenle Lykia'lı erkekler bu özel günde anaerkil yapılarına bir göndermede bulunmayı istemiş olabilirler³⁵. Hangisinin doğru kabul edileceğini saptamak güçtür. Gümü geleneklerine dair bölgede bulunan yazıtlardan elde edilen bir unsur da yapılan sunulardır³⁶. Genellikle varis tarafından gerçekleştirilen bu sunuların yapılmaması da mezar için ihlal olarak görülmüştür. TAM II, no: 245 sunuların nasıl yapıldığına ilişkin detaylı bilgiler vermektedir. Şöyle ki; sununun yapılmasını isteyen kişi yıllık olarak hasat ve bağ bozumu zamanlarında horoz adanmasını ve bir sunak yapılmasını istemektedir.

³¹ Plut., consol. Ad. Apoll., 112f-113a: οὐτ' εἰς τὸ πρόσθεν οὐδὲν προβαῖνον τῷ χαλεπῶς φέροντι: ἐμποδῶν γὰρ γίγνεσθαι τὸ λυπεῖσθαι τῷ βουλευέεσθαι περὶ τοῦ γεγονότος καὶ ὡσπερ ἐν πτώσει κύβων πρὸς τὰ πεπτωκότα τίθεσθαι τὰ ἑαυτοῦ πράγματα, ὅπη λόγος αἰρεῖ βέλτιστ' ἂν ἔχειν. οὐ δεῖν οὖν προσπταίσαντας καθάπερ παῖδας ἐχομένουστοῦ πληγέντος βοᾶν, ἀλλ' ἐθίζειν τὴν ψυχὴν ὅτι τάχιστα γίγνεσθαι περὶ τὸ ἰᾶσθαι τε καὶ ἐπανορθοῦν τὸ πεσόν τε καὶ νοσῆσαν, ἰατρικὴ θρηνηδῖαν ἀφανίζοντας." Τὸν τῶν Λυκίων νομοθέτην φασὶ προστάξαι τοῖς αὐτοῦ πολίταις, ἐπὶ πενθῶσι, γυναικεῖαν ἀμφισαμένους ἐσθῆτα πενθεῖν, ἐμφαίνειν βουλευθέντα ὅτι γυναικῶδεστὸ πάθος καὶ οὐχ ἀρμόττον ἀνδράσι κοσμίους καὶ παιδείας ἐλευθερίου μεταπεποιημένους. θῆλυ γὰρ ὄντως καὶ ἀσθενὲς καὶ ἀγεννὲς; τὸ πενθεῖν: γυναῖκες; γὰρ ἀνδρῶν εἰσιφιλοπενθέστεραι καὶ οἱ βάρβαροι τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ χεῖρους ἄνδρες τῶν ἀμεινόνων, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν βαρβάρων οὐχ οἱ γενναῖοτατοι Κελτοὶ καὶ Γαλάται καὶ πάντες οἱ φρονήματος ἀνδρειοτέρου πεφυκότες ἔμπλεοι, μᾶλλον δ', εἶπερ ἄρα, Αἰγύπτιοι τε καὶ Σύροι καὶ Λυδοὶ καὶ πάντες ὅσοι τούτοις παραπλήσιοι.

³² Bryce 1989, 127.

³³ Bryce 1989, 128.

³⁴ Hdt, I.173.

³⁵ Uğurlu 2000, 365.

³⁶ Yazıtlar için bkz. TAM II, no: 245, 636, 715. Ayrıca sunular Likçe yazıtlarda da karşılaşılan bir durumdur, bkz. Bryce 1980, 41-49.

Lykia bölgesi gömü geleneklerinin önemli bir yanı bu uygulamaların Roma döneminde Roma'da uygulanan gelenekleri etkilemiş olabileceğidir. Hem mezar mimarisi bakımından hem de gömü sonrası yapılan ihlaller için belirlenen cezalandırma ifadeleri bakımından Roma'da hakim olan geleneklerin Lykia kökenli oldukları düşünülmektedir³⁷.

Lykia'luların mezarlarına verdikleri önem yazıtlarında karşımıza çıkmaktadır. Mezar sahibi yazdırdığı yazıtında önce kendisini tanıtıp daha sonrasında ise mezarın kullanımına ilişkin talimatlar vermektedir. Bu talimatlar genellikle şu şekildedir: İlk başta mezara gömülmeye iznli olan kimselerin listesi verilir. Daha sonra hangi davranışların mezar ihlali olarak sayılacağı ve ihlali yapacak olan kişiye uygulanacak olan cezalar yer alır. Son olarak da pek çok yazıt ihbar sistemine işaret etmektedir. Buna göre, ihbar eden kişinin alacağı ödüle de yer verilmiştir.

Mezar sahibi tarafından belirlenen mezara gömülecek olan kişiler genellikle aile bireylerini kapsamaktadır. İ.Ö. 5. ve 4. yy.'da mezar sahiplerinin bazıları gömü haklarını ailenin köleleri ve beslemeleri gibi diğer üyelerine kadar uzatabilmelerine rağmen bu hakkı çoğunlukla yalnız eşleri ve çocukları için kullanmışlardır³⁸. Roma dönemine gelindiğinde ise bu listeler uzamış budurum mezar yapılarının genişlemesine veya mezar sahibi için özel bir yerin ayrılması geleneğine neden olmuştur. Bir mezarın 2 veya 3 sahibi bulunuyor ise sahipler mezar içerisinde istedikleri kimselere bu haklarından pay verebilmektedirler³⁹. Mezar sahibinin ayrıntılı listeler

³⁷ Cormack 2004, 18-22.

³⁸ Bryce 1989, 116. Bryce ayrıca, bölgeye özgü dil olan Likçe yazıtlardan bu döneme ait kaya mezarları ve lahitlere yapılan gömüler tüm nüfusun sadece küçük bir kısmına tanınmış bir ayrıcalık olarak anlaşıldığını ve bu mezar sakinlerinin Lykia toplumunun siyasi ve sosyal statüsüne göre dizildiğini aktarmaktadır. Ayrıca yüksek sosyal statüye rağmen gömülme hakkının sınırlı tutulduğunu bu nedenle mezar sahiplerinin karısı ve çocuklarının gömülmelerini sağlamaktan öteye gidemediklerini söylemektedir. Ayrıca bkz. Bryce 1979, 296.

³⁹ Örnek olarak bkz. TAM II, no: 119: τὸ μνημείον | Διογένους | [τ]οῦ Φαρνάκου τοῦ Διογένους καὶ Σερπόδιος τοῦ Ερμάνδου Τελμησέων καὶ γυναικῶν αὐτῶν | καὶ [τ]έκνων | καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν | γενομένης | γενομένης παραχωρηθῆν αὐτοῖς ὑπὸ | τῶν περὶ Δημήτριον Πιξωδάρου | καὶ Φιλώταν Φιλοκράτους. | καὶ τοῖς θρεπτοῖς ἐξῆν αὐτοῖς τεθῆναι. | τούτου τοῦ μνημείου κύριοι | εἰσιν ἕκ τρίτου | μέρους Ερμόλυκος καὶ Ἄρσασις οἱ Ερμούλου τοῦ Φανοκράτου κατὰ τὸ γεγονὸς σύμφωνον | πρὸς Διογένην | Φαρνάκου καὶ Σερποδίου Ερμάνδου | συνεχωρήθη δὲ | κατὰ κοινὸν τεθῆναι καὶ Ἀντιόχῳ Μόσχῳ μόλῳ. (Bu mezar Telmessus'lu Diogenes oğlu Pharnakos oğlu Diogenes ile Hermandos oğlu Serpodis'in, onların eşlerinin, çocuklarının,

halinde verdiği bu izinlerin yalnızca yabancı kişiler için değil, aile üyeleri içinde yasaklandıkları görülmektedir⁴⁰. Azatlılar, köleler ve beslemelerin gömüsüne izin verilen mezarlarda bu kişilerin ayrı bir yere gömülmeye izinli oldukları karşımıza çıkmaktadır⁴¹. Ayrıca bazı örneklerde mezar sahiplerinin bu listelere sonradan ek yapabildikleri veya ek yapabileceklerini belirten durumlar söz konusudur⁴².

onlardan olacak olanların, Piksodaros oğlu Demetrios ve Philokratos oğlu Philotas işbirliğinde izin verilen kimseler ve beslemelerinin mezarıdır. Bu mezarın sahipleri gömülmeye izinlidirler. Üçüncü kısma Pharnakos oğlu Diogenes ve Hermondos oğlu Sepodis adına Phanokratos oğlu Hermolukos ile antlaşmalı olan Hermolukos ve Arsasis izinlidir. Bu birliğe göre yalnızca Moskhos oğlu Antikhos gömülmeye izinlidir.) Buna göre mezarın kullanım hakları mezar sahipleri tarafından yalnızca genişletilmekle kalmamış yapılan bir antlaşma sayesinde mezar içerisinde üçüncü bir mülkiyet hakkının edinimi sağlanmıştır. Bu üçlü mülkiyet ortaklığında yapılan bir antlaşma ile de kullanım hakkı Antikhos için bir kez daha genişletilmiştir.

⁴⁰ Harter–Uibopuu – Scheibelreiter 2010, 2.

⁴¹ Örnek olarak bkz. TAM II, no: 223: *σωματοθήκη Μάρκων Αὐρηλίων Πτολεμαίου | τοῦ καὶ Ἀριστοτέλους Σιδυμέος καὶ Δημητρίας | Δημητρίου Πιναρίδος καὶ Σιδυμίδος εἰς ἣν κατέθηντο Μάρκων Αὐρήλιον | Δημήτριον τὸν καὶ Νεικόλαον Ἱπποκράτους | Πιναρέα καὶ Σιδυμέα υἱὸν μὲν τῆς Δημητρίας | ἐξάδελφον δὲ τοῦ | Πτολεμαίου ἱερατεύσαντα θεᾶς Ρώμης Λυκίων τοῦ ἔθνους· ἑτέρω | δὲ οὐκ ἐξὸν θάψαι τινα ἐν αὐτῇ, ἧ ὀφειλέσει Σιδυμέων τῷ δήμῳ * ,αφ' | καὶ ἔνοχος ἔστω τοῖς περὶ τούτων ὠρισμένοις | ἐν δὲ τῷ ὑποσορίῳ ταφήσονται δοῦλοί τε καὶ | ἀπελεύθεροὶ ἡμῶν. (Bu lahit Sidyma'lı Marcus Aurelius'lar Ptolemaios nam-ı diğer Aristoteles ve Pinara'lı ve Sidymalı Demetrios kızı Demetris'in mezarıdır. Burada Hippokratos ve Demetris'in oğlu, Ptolemaios'un kuzeni Lykia Birliği'nin Tanrıça Roma'sinin rahipliğini yapmış Pinara ve Sidyma'lı Marcus Aurelius Demetrios nam-ı diğer Neikolaos gömülüdür. Başka hiç kimse gömmeye izinli değildir. Aksi takdirde Sidyma Demos'una 1500 denarii borçlu ve bu kutsal olan şeylere karşı da suçlu olsun. Hyposorion'a kölelerimiz ve azatlılarımız gömülsün.) Ayrıca benzer durum TAM II, no: 217, 218, 247, 322, 438, 454 de karşımıza çıkmaktadır. TAM II 206, 212 ve 213 no'lu yazıtlarda ise durumun tam tersi olarak mezar sahibi ve yakın akrabalarının ayrı bir yere gömülmesi durumu görülmektedir.*

⁴² TAM II, no: 1028 str. 10 – 25: *συνεχώρη|σα δὲ καὶ Σε|ραπία Νεικε|νέτης τῇ| γυναικί μου| καὶ τοῖς ἐξ αὐ|τῆς, ἧ καὶ διὰ| τῶν ἀρχείων| συνεχώρη|σα,| καὶ Φιλίπ|πω τ[ῶ]| καὶ| Θεοτίμω| Ὀλυμπηνῶ, [ὄν]| καὶ διὰ τῶ[ν]| [ἀ]ρχείω[ν ἂ] [π]ηλευθέ[ρωσα]. (Arşivlerden izinli karım Serpia Neikenetes ve ondan olacak çocuklar için izinlidir. Ve de arşivlerden azatlı Olympos'lu Philippos nam-ı diğer Theotimos izinlidir.) Burada mezar sahibi evlenmeden önce yazdırdığı mezar yazıtına karısı için ek yaptırmaktadır. Ayrıca Petersen – Luschan 1889, no: 205 yazıtında mezar sahibi eğer başka birine izin verecekse bunu yaşarken yazdıracağını söylemektedir.*

Mezar sahibi tarafından ihlal kapsamına giren ve cezai yaptırım gerektiren durumları üç kategoride incelemek mümkündür.

(a) İlk grupta karşımıza çıkan ihlal türü mezar anıtının kendisine yapılan ihlalleri içermektedir. Örneğin mezara kısmen ya da tamamen zarar verme, altını üstüne getirme veya ortadan kaldırma, taşıma,yazıtını silme, anıta, heykel veya kabartmaya zarar verme bu grup ihlallerindendir⁴³. Önceden mezar anıtı olarak kullanılmış olan mil taşlarının bulunması bu grup ihlallere kanıt niteliği taşımaktadır⁴⁴.Bununla birlikte, anıtlara yazılan yazıtların silinmesine karşın bazı yazıt örneklerinde mezar sahibinin verdiği talimatlarda yazıtı korumaya da yönelik cezalar bulunması aynı grup ihlaline dair kanıt ve örnek oluşmaktadır⁴⁵. Daha önce sözü edilen Tlos kentinden bir yazıtta mezar yazıtının *grammatophylaks*'lar tarafından yazılmış olması bu yazıtların bir denetim ve koruma altında olduğunu kanıtlar niteliktedir(bkz. dn.26).

(b) 2. kategori ise daha çok mezar hukukuna ilişkinkonuları barındırmaktadır. Gömülme hakkı olmayan yabancı bir kimseyi gömme, bunun için mezarı açma, mezarda bulunan kemiklere zarar verme veya yerlerinden kaldırma ve yapılan illegal gömüler için yeni bir yazıt yazdırma suçları bu kapsamdadır. Bu hususta yazıtlarda karşımıza çıkan ve en göze çarpan konu ise bu yasaklamaların yapıldıkları mezarların çoğunluğunun aile mezarları veya kesin belirlenmiş bireyler için olan mezarlar olmalarıdır. Strubbe bu suçun büyük olasılıkla kendilerine ve ölen akrabalarına yeni bir mezar yaptırmaya parası olmayan fakir insanlar tarafından yapıldığını, bu sebeple var olan bir mezarı boşalttıklarını, çalınan eşyalarla yenisini oluşturduklarını veya akrabalarının ölülerini başka bir ailenin mezar anıtının boş bir yerine bıraktıklarını düşünmektedir⁴⁶. Mezara gömüsü yapılacak olan kişiler kimi zaman açık bir şekilde be-

⁴³ Bu türden ihlallerin uyarılarına örnek olarak bkz. Schweyer 2002, no: Myra72, str. 5-6: ἐὰν δὲ τις τινα ἕτερον θάψῃ ἢ ἀδικήσῃ τι τὸν τάφον ἢ τῶν περὶ τὸν τάφον τι ἢ τὴν ἐπιγραφὴν, ἀμαρτωλὸς ἔστω κτλ. (*Eğer herhangi biri bu mezara başka birini gömürse, mezara ya da mezarın çevresine bir zararda bulunursa veya yazısına zarar verirse günahkâr olsun vd.*)Ayrıca bkz. Diamantaras 1893, 640.

⁴⁴ Sonradan mil taşı olarak kullanılmış mezar yazıtları için bkz. Naour 1980, 42, no: 11-12.

⁴⁵ TAM II, no: 247: Str 7- 8:ἄλλω δὲ οὐδενὶ ἐξέσται ἐν τῷ ἡρώφω ταφῆναι οὔτε συνχωρῆσαι τινα κατ' οὐδένα τρόπον οὔτε προσεγγράψαι ἢ ἐκκολάψαι τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ ἡρώφου· (*Başka hiç kimse ne herhangi bir şekilde bu mezara gömü yapmaya, ne yazı yazdırmaya, ne de mezarın yazıtına zarar vermeye izinlidir.*)

⁴⁶ Strubbe 1997, XIV.

lirtilmiş kimi zaman ise tercihen varise ya da torunlara bırakılmıştır. Adları yazılı bu kişilerin ve daha sonra eğer izin verildiyse adları yazılacak olan diğer kimselerin kayıtları arşivlerde tutulmaktadır. Şu halde mezar yazıtlarından bu kişilerin ve yeni eklenecek olan kişilerin gömülmesi resmi kayıtlar kontrolünde yasal bir şekilde gerçekleştiğini anlamak mümkündür⁴⁷.

(c) 3. kategori ise mezarın yabancılaştırılmasına ilişkin cezaları içerir. Genellikle gömü için mezarı satmak, satın almak, devretmek veya bağışta bulunmak yasaklanmıştır. Bir mezara sahip olmanın en klasik yolu satıştır. Satın alınan mezarlar kente ait kamu malları olabileceği gibi özel mülk de olabilmektedirler. Örneğin Kandyba'dan bir yazıtta Lais isimli bir kadın vatandaş mezarını *demos*'tan almaktadır⁴⁸. TAM II, no: 260 no'lu yazıtta ise mezarın kullanım hakkı bizzat özel şahıstan alınmıştır⁴⁹. Yapılan tüm bu satışlarda kayıtlar kent arşivcileri tarafından tutulmakta olup arşivler bir nevi kontrolör görevi üstlenmişlerdir. Çünküsöz konusu yazıtta mezar sahibi olan Iason ve Khrysoion kendi gömüleri için kullanım hakkını arşivler aracılığı ile satın aldıklarını belirtmektedirler. Mezarın devredilmesi hususunda ise İmparatorluk Dönemi'nde yapılan devirlerin mülkiyet hakkı gözetilmeden yapıldığı görülmektedir. Genellikle aile mezarları olan bu gömüler için aile üyeleri tarafından yakın kimselere de gömü hakkı verilmiş, burada herhangi bir mülkiyet hakkı istenmemiştir. συνχωρήσις altında verilen

⁴⁷ Örneğin, TAM II, no: 171, str. 4 – 7: τὸ συνχώρημα ἀνεγράφη [κ]αὶ διὰ τῶν | ἀρχι[ω]ν. (İzin verilenler arşivler aracılığı ile yazıldı.) Ayrıca diğer örnekler için bkz. TAM II, no: 164, 438 ve 521.

⁴⁸TAM II, no: 752: τὸν τάφον ἐωνήσατο Λαῖς Ἀπολλωνίου Κανδύβισα | παρὰ Κανδυβέων το[ῦ] δήμου ἑαυτῆ καὶ | ἀνδρὶ καὶ γυναικῶ | καὶ τέκνοις καὶ οἷς ἂν συ[ν]χωρήσῃ. | ἡ ὠνή ἀναγέγραπται. (Apollonios oğlu Kandyba'lı Lais bu mezarı Kandyba demos'undan kendisi, kocası, kayınbiraderi, çocukları ve onların izin verecekleri için satın aldı ve bu satın almayı kaydettirdi.) Benzer durum TAM II 41, 124 ve 624 no'lu yazıtlardada karşımıza çıkmaktadır.

⁴⁹ TAM II, no: 260: Αὐρήλιοι Ιάσων δις Αλαίμιος καὶ Χρυσίον | Ελευθέρου Ξάνθιοι ἐωνησάμεθα δίκαι | ον Αὐρη(λίου) Συμφέροντος Δαμοχάρως | Ξανθίου διὰ τῶν ἀρχείων ἀρχιερέως | Καλλιστράτου Ἀρτεμεισίου ιγ | ἐπὶ τῷ τεθῆναι ἐν τῷ ἡρώ[ω] | ἡμᾶς τε | καὶ οὖς ἂν βουλευθῶμεν καὶ τοὺς | ἐξ ἡμῶν γενομένους υἱούς. (Biz Ksanthos'lu Aureliuslar 2. Alaimis oğlu Iason ve Eleutheros oğlu Khrysson arşivler aracılığı ile Kallistratos'un başrahipliği sırasında Artemeisios ayının 13. gününde Aurelius Sympheres Damokhares'in hakkını kendimizin, izin verdiklerimizin ve çocuklarımızdan olacak olanların mezar gömülmesi için satın aldık.)

bu izinler sayesinde bu kişiler neredeyse mezarın asıl sahibi gibi olmuşlar ve kendi kendilerine verdikleri kararlarla yapılan gömüleri etkilemişlerdir⁵⁰.

Mezarın kullanımına ilişkin sınırlandırmalar hiçbir zaman süre niteliğinde olmamıştır. Genellikle üç nesilin izinli olduğu mezar yazıtlarında bu kısıtlamalar yalnızca mezarın yabancılaşmasını önlemek amaçlı oluşturulan kişi kısıtlamaları olmuşlardır. İzinli olan son kişiden sonraki kullanım açık değildir, ancak mezarın bir aile anıtı olarak bir süre daha işlev görmesi olasıdır. Bazı örneklerde mezar sahibinin mezara gömülmesi için verilen izinleri üçüncü nesile bıraktığı görülmektedir⁵¹. Bu durum aile mezarlarının kullanımının uzun süreli olduğuna kanıt niteliğindedir. Burada mezar sahibi mezarın kullanımını korumak istemiştir. Böylelikle kimseyle paylaşmadan, gömü törenleri ve yetkili olmayan kişilerin kurban etme törenleri olmadan mezar ebedi evi olabilecektir. Bu durum mezarların yabancı kişilerce açıldığını ve hem merhumun hem de hayattaki yakınlarının bu durumdan duyduğu endişeyi yansıtmaktadır. Mezarı için yazdırdığı yazıtına beddualar ve cezalar koyarak bunu destekleyen mezar sahibi böylece mezarının yabancılaştırılmasını engelleyerek onu kutsadığına ve bir sonraki hayatında kullanacağı evini garanti altına almak için tedbir aldığına inanmaktaydı.

Küçük Asya'da mezarı zarar veren kimselerden koruma geleneği bulunmaktadır. Kullanımın uzun süreli ve yaygın olduğu bölgelerden bir tanesi Lykia bölgesidir⁵². Öyle ki Yunanca yazıtlarda karşımıza çıkan cezalandırma örneklerini bölgenin yerel dilinde de görmekteyiz⁵³. Eldeki veriler ışığında bu cezalandırmaları iki grupta incelemek yerinde olacaktır.

İlk grupta karşımıza dini bir cezalandırma çıkmaktadır. Mezara karşı suç işleyen kişi tanrı katında dinsiz ve günahkâr olmakla tehdit edilmiştir. Cezanın derecesi tanrıya bağlıdır. Mezarını bu şekilde koruma altına alan kişi ilahi adaletin er ya da geç sağlanacağını düşünmektedir. Zira bu tanrının adaleti yerine getireceğine inanma durumu Asia Minor'da güçlü bir inanıştır.

⁵⁰ Harter - Uibopuu 2011, 7.

⁵¹ Örneğin Tam II, no: 58, str 10- 13: μετὰ δὲ τὴν |ἐμὴν τελευτὴν εἶ |ναι τὴν ἐξουσίαν τ |ῶν τέκνων μου.
(Ölümümün ardından çocuklarımın söz sahibi olmasını rica ediyorum.)

⁵² Arkwright 1911, 269, dn. 2: Bu uygulamanın Lykia Bölgesi'nde Küçük Asya'nın diğer bölgelerinden daha erken dönemlerden itibaren kullanıldığını ve daha tamamlanmış bir gelenek olduğunu söylemektedir.

⁵³ Likçe yazıtlarda ki ceza ifadeleri için bkz. Bryce, 1976; Ayrıca Bryce 1981 ve 1986.

Bunu Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde bulunan kefarete yazıtlarında görmekteyiz⁵⁴. Yazıtlarda geçen ifadelerle göre tanrı işlenen suçun cezasını hastalık, delilik ya da felaketlerle vermektedir. Bu gruba ait bazı ifadeler şu şekildedir:

1- TAM II, no: 520 (İ.Ö. 3. yy.) / Pinara

ἄλλωι δὲ μηθενὶ ἐξέστω | ἐπανοῖξαι τὸ ἡρώιον μηδὲ προ[σ]τάξει ἐτέρωι. | ἐὰν δὲ τις παρὰ ταῦτα ποιήσῃ, ἀμαρτωλὸς | ἔστω θεῶν πάντων καὶ Λητοῦς | καὶ τῶν τέκνων.

Başka biri ne bu anıtı açmaya ne de başka birini gömmeye izinlidir. Eğer bunları yaparsa bütün tanrılara, Leto'ya ve onun çocuklarına karşı günah işlemiş sayılsın.

2- TAM II, no:797 (İ.Ö. 1/İ.S. 1. yy. ?) /Arykanda

μη ἐξουσία ἔστωι | μηθενὶ ἀδικῆσαι {του} | τὸν τάφον τοῦ τον μη|δὲ τὸν ὑπόντα αὐ|τῶι μηδὲ τὰ γεγραμ|μένα ἀπαλείψαι μη|δὲ νεκρὸν ἐνβαλεῖν | ὧι μη καθήκει· εἰ δὲ μή, | ἀμαρτωλὸς ἔστω | θεοῖς πᾶσι καὶ πά|σαις.

Başka hiç kimse ne bu mezara zarar vermeye, ne gömülmeye, ne yazılanları silmeye ne de başka bir ölüyü gömmeye izinlidir. Bunlara uyulmazsa o halde bütün tanrı ve tanrıçalara karşı günah işlemiş sayılsın.

3- Petersen – Luschan 1889, s. 36, 58 (Geç Hellenistik – Erken Roma) / Myra

μη(?) ἐξ[έστ]ω ταφῆναι εἰς τὸν τάφον | [τοῦ]τ[ο]ν [μη]δὲ ἐπανῶξαι μηθένα, ε[ἰ] δὲ μή, ἀμαρτωλὸς ἔστω θεῶν πάντων.

Başka biri ne bu mezara gömülmeye ne de bir başkasını gömmeye izinlidir; aksi halde bütün tanrılara karşı günah işlemiş sayılsın.

⁵⁴Kefarete yazıtlarıyla ilgili olarak ayrıntılı bilgi için bkz. Petzl 1994.

4- TAM II, no: 692 / Kadyanda

ταῦτα π[ο]ιή[σ]η, ἐὰν δέ τις παρὰ | ἔστω θεο[ι]ς ὑφ' [ἧ]λιον καὶ θ[εο]ῖς κατακτονίους [ἀ]σεβ[ή]ς.

Eğer birisi bunlara karşı gelirse gökyüzü ve yer altı tanrıları nezdinde dinsiz olsun.

5- IK 52, 361 (Roma Dönemi) / Oinoanda

Ἐὰν δέ τις ἀδικήσῃ τὸ μνημεῖον ἐπάρατος ἔστω Ἡλίω τε καὶ Σελήνῃ καὶ τοῖς καταχθονίους θεοῖς πᾶσιν.

Eğer birisi bu anıta zarar verirse Helios, Selene ve yer altı tanrıları için lanetli olsun.

6- TAM II, no:221 (Roma Dönemi) / Sidyma

ἐτέρω δὲ μηδενὶ ἐξέστω θάψαι τινά, ἢ ἀσεβῆ[ς] ἔσται καὶ ἱερόσυλος.

Başka hiç kimse gömülmeye izinli değildir, aksi takdirde dinsiz ve tanrılara saygısız olsun.

7- TAM II, no: 521 (Roma Dönemi) / Pinara

ὁ δὲ παρὰ τὰ γε{γε}γραμμένα τι ποιήσας ἔστω ἱερόσυλος θε{θε}οῖς οὐρανίοις καὶ {καὶ} καταχθονίοις.

Yazılı olan şeylerden herhangi birisini yapan kişi gökyüzü ve yer altı tanrılarına saygısız olsun.

8- Coulton 2012, no: 30 (Roma Dönemi) /Balboura

ἐπὶ τῷ ἐπισενένκε ἕτερον πτώ|μα εἰ μὴ ὁ ἀδικήσας κακῶς [ἀ]πόλ[οιτο].

Birbaşka bedeni gömme durumunda ihlalde bulunan kişi kötü ölümle karşılaşsın.

Görüldüğü üzere bu tip cezalandırmalarda ihlalci genellikle inanılan tanrıya karşı dinsiz (ἀσέβης), günahkâr (ἀμαρτωλός), lanetli (ἐπάρατος)ve kutsal bir şeye saygısızlık yapan kimse, tapınak soyguncusu olmakla (ἱερόσυλος) tehdit edilmektedir. Kullanılan bu terimler açık bir

şekilde mezar kavramının kutsal bir yer olarak görüldüğünü göstermektedir. Ayrıca Myrakentinden bir yazıtta yaygın kullanılan bu terimlerin yanı sıra mezar sahibinin mezarına saygısızlık yapan kişiye çocuk sahibi olması ve de toprağın bereketli olması konusunda beddua ettiğini görmekteyiz⁵⁵. Mezar sahibinin mezarı korumak için yazdığı bu yazıtın okuma yazma bilmeyen insanlar üzerindeki etkisi tartışılabilir⁵⁶. Ancak uygulamanın uzunca bir dönem sürmesi bu lanetlerin kulaktan kulağa yayılarak etkili olduklarını kanıtlayabilir niteliktedir. Bunların dışında bölgede mezar ihlalleri ile ilgili bir νόμος τυμβωρυχίας (mezar soygunculuğu) veya ἀσεβείας (dinsizlik)'in varlığı da belgelenmektedir⁵⁷. Uygulanacak olan uygulamalar ile ilgili yeterli derecede bilgi bulunmamasına rağmen kullanılan ifadelerden bir yargılama sistemi olduğu anlaşılmaktadır. Ancak νόμος τυμβωρυχίας terimi kullanılmasına rağmen şaşırtıcı bir şekilde yazıtlarda geçek anlamda bir mezar soygunculuğundan yani mezarın içerisinde bulunan eşyaların çalınmasından bahsedilmemektedir.

İkinci grupta ise, cezalar mezar sahibi tarafından belirlenmektedir ve daha çok maddi cezaları içermektedir. Mezarın mülkiyetine sahip olan kişi, ölümünün ardından belirttiği talimatlar yerine gelmezse bunu ihlal eden kişi için aynı zamanda bu tezin konusunu oluşturan çeşitli tahsilat kurumlarına çeşitli meblağlar ödemesini karara bağlamaktadır. Meblağlar ait oldukları döneme göre hem miktar bakımından hem de para değeri (çoğunlukla denarius, drakhme ve kitharephoros) bakımından çeşitlenmektedir. Miktarların neye göre belirlendiği açıklık kazanmış bir konu değildir⁵⁸. Ancak çeşitli dönemlerde yaşanan enflasyonlar yüksek olasılık ile bu durumu etkilemiş olmalıdır. Son olarak yazıtlarda göze çarpan bir durumda ihbarcılık sistemidir. Genellikle belirlenen cezanın 3/1 veya yarısı ihlali yapan kişiyi ihbar eden kişiyeverilecektir. Bu hususta yapılan ihlali gün yüzüne çıkaran veya şikâyette bulunan kişide aynı oranda ödüllendirilecektir.

⁵⁵ Yazıt için bkz. Schweyer 2002, 251- 253, no: 61.

⁵⁶ Bu konu daha önce tartışılmıştır. bkz. Pleket 1992, 423 ve Mitchell 1993, Vo. I 174 ve II., 105.

⁵⁷Örneğin TAM II 88, str. 13 – 15: ὑποκείσε[ται] τῆ τυμβωρ[υχί]α., ayrıca diğer örnekler için bkz. TAM II, no: 217, 224, 225, 246, 326, 338, 630, 722, 953, 1032, 1052, 1122.

⁵⁸ W. Arkwright miktarların değişmesinin sebebini şu şekilde açıklamıştır. Ona göre bu miktarlar mezara verilebilecek olan zararın mezar sahibi tarafından belirlenen tahmini tazminat ücretidir. Bkz. Arkwright 1911, 269.

Tüm bunların dışında, çoğu yazıtta mezar sahibinin mezarını korumak için hem dini cezalandırmayı hemde maddi cezalandırmayı seçtiğini göreceyiz⁵⁹. Şu halde buradan mezar sahibinin mezarının korunmasını belirlediği maddi cezalar için oluşturulan bu ihbar sistemi ve dini korkutmalar ile garanti altına almak istemesimezarların kişiler için büyük önem taşıdığı göstermektedir. Öbür taraftan da çeşitli kurumlar bu paraları tahsil ederek ilgili kurumun kasası için gelir sağlamış olmalıdır.

⁵⁹ Örneğin TAM II, no: 51, str. 11 – 20: ἄλλω δὲ μηδενὶ ἐξεῖναι ἐν τῷ | πυργίσκω τεθῆναι με|τὰ τὸ ἐνταφῆναι αὐτήν | ἐπεὶ ὁ θεὸς τινα ἀσεβῆς ἔστω θεοῖς κατα|χθονίοις καὶ ἐκτὸς | ὀφειλέτω τῷ Τελ|μησέων δῆ|μω * ,ε.(Başka hiç kimse bu purgiskon'a ölümünün ardından gömü yapmaya izinli değildir; aksi halde gömü yapan kişi yer altı tanrılarına karşı kâfir sayılsın ayrıca Telmessos'luların demos'una 5000 denarii borçlu olsun.) Diğer örnekler için bkz. TAM II, no: 77, 87, 213, 221, 228, 329, 448, 451, 488, 522, 524, 526, 613, 637, 927, 1028, 1081, 1145.

İKİNCİ BÖLÜM

CEZA TAHSİLAT KURUMLARI

Lykia Bölgesi Yunanca mezar yazıtlarının büyük bir kısmında mezarın haksız kullanımları ve zararları için sorumlu tutulan kişilerin belirli miktarlarda maddi cezalar ödemesi hususunda kamusal, dini veya kent içerisinde güçlü etkileri bulunan kurumların yetkilendirildiği bilinmektedir. Kullanımları basit formüllerle verilse de bir veya birden fazla ceza tahsilat kurumunu içeren mezar yazıtları bölgede mezar yazıtlarına ilişkin epigrafik malzemenin çoğunluğunu oluşturmaktadır.

Yazıtlar verilen zararların karşılığı olan cezalar için dini veya resmi kurumlar seçilirken bu kurumların adaleti sağlayıp sağlamadığı konusundabilgi vermezler. Buradan mezarların üzerlerinde yazan bu talimatlardan gerçekte kimin sorumlu olduğu sorusu ortaya çıkmaktadır. Likçe mezar yazıtlarında mezarlardan sorumlu kimseler olabileceği düşünülen *miñti* topluluğu karşımıza çıkmaktadır⁶⁰. Topluluğun aile fertlerinden oluşabileceği düşünülse kesin olarak kimlerden oluştuğu bilinmemektedir. Pekçok Likçe yazıt *miñti*'ye yapılacak olan ödemeler içermektedir. Bryce bu ödemelerin mezar sahibi adına bütün gömü uygulamalarını yapacak olan *miñti* için bir ücret olduğunu düşünmektedir. Çünkü söz konusu para birimi *ada*'nın parasal değeri çok küçüktür ve genellikle yazıtlarda belirtilen miktarlar 2 veya 3 *ada*'dan oluşmaktadır. En fazla söylenen miktar 10 *ada*'dır. Bu miktarda yaklaşık olarak 2 ya da 3 *mina*'ya eşittir. *Miñti*'nin bu miktarlara böylesi hizmetler sağlaması mümkün değildir⁶¹. Yunanca yazıtlarda yalnızca erken dönemden 3 yazıtta *miñti*'den bahsedilmektedir⁶². Roma Dönemi'ne ait yazıtlarda topluluğun adının belgelenmemesi işlevinin kalmadığı biçiminde yorumlanmıştır. Ayrıca Roma Dönemi'nde mezarın kullanım haklarının geniş kitlelere yayılmasından dolayı kullanılacak olan mezarın daha fazla kişi tarafından dikkat edileceği kanısının bu işlevsiz-

⁶⁰ *Miñti* için ayrıntılı olarak bkz. Schürr 2008.

⁶¹ Bryce 1986, 121.

⁶²TAM II, no: 40, 62 ve Petersen – Luschan, 1889, no: 27 *miñti* kavramını içeren Yunanca yazıtlardır.

liği desteklediği düşünölmüştür⁶³. Bu durum ile ilgili çeşitli öneriler bulunmaktadır. Bryce'a göre bu kurumların adaleti sağlayacak güçte olmaları ve bu cezaların tahsilatının kurumlara inzibati güçlerini pratik yapmada ek bir teşvik sağlaması makul bir durumdur. Durum ne olursa olsun cezayı tahsil edip adaleti sağlamak rutinin parçasıdır⁶⁴. Arkwright ise, mezara karşı işlenen suçların yasal suç oluşturduklarını ve bunlara karşı kamu davası açılması gerektiğini; bu davaların başta mezar sahipleri ya da varisler tarafından açıldığını, ancak zamanla varislerin ilgisizliği ve başarısızlığı ile davaların açılması için adı geçen bu kurumların seçildiğini düşünmektedir. Söz konusu olan cezanın aslında para cezası olmadığını verilen zararın bir dava ile giderilmesi gerektiğini belirlenen bu miktarların da açılan davalardaki tazminatları gösterdiğini düşünmekte ve bu durumun meblağlardaki çeşitliliği açıkladığını, aksi takdirde mezar sahibi tarafından belirtilen miktarların anlamsız olduğunu söylemektedir⁶⁵.

Mezar sahipleri bazı durumlarda ise yalnızca bir kurum ile yetinmeyip mezarının korunması için birden fazla kurumu tayin etmektedir⁶⁶. Seçilen bu kasaların karakterleri genellikle kent ve imparatorluk şeklindedir. Yani, başka bir değişle tahsilat kurumu olarak *polis* veya *demos* ile birlikte *fiscusve hierotaton tameion* tercih edilmiştir. Ancak bunun yanı sıra bir kente ait iki farklı dini kurumun ya da farklı kentlere ait iki farklı dini kurumun tercih edildiği durumlar bulunmaktadır. Dini kurumların bu şekilde tercih edilmesi aslında mezar sahibinin ya da kentin dindar yapısını göstermektedir.

2.1 Kullanımı Yoğun Olan Kasalar

Bazı kasaların diğer kasalara nazaran daha fazla tercih edildiği kullanımlarının daha yoğun olduğu gözlenmektedir. Nedeni açık olarak bilinmesede kasaların *demos*, *polis* vb. gibi daha genel kullanıma açık olan kasalar olmaları bu durumun nedenleri arasındadır. Elde edilen kasalardan yedi tanesi bu grupta değerlendirilmiştir (bkz. s. 92, EK Tablo 1).

⁶³ Bryce 1980, 175.

⁶⁴ Bryce 1981, 91.

⁶⁵ Arkwright 1911, 270.

⁶⁶ Birden fazla kurumun tayin edildiği yazıtlar için bkz. Seçilmiş Yazıtlar, no: T1 – T19.

2.1.1 DEMOS

Mezara verilecek olan zarara karşı ceza tahsili yapacak olan kurumlardan bir tanesi demos-tur. Burada yapılan ödeme büyük olasılıkla kentte bulunan halk meclislerine yönelik idi. Demos kasasının mezarların satışı konusunda söz sahibi olduğunu bilinmektedir⁶⁷. Böyle bir durumda demos'un mezarlar ile ilgili konularda söz sahibi olduğunu düşünmek yanlış olmayacaktır. Tablo 1'e göre Demos kasası seçilen kurumlar arasında en çok tercih edileni olmuştur. Demos kasasını gösteren Myra'dan 21, Kyaneai'den 17, Phellos'tan 14, Sidyma'dan 12, Tlos'tan 11, Pınara'dan 6, Kadyanda'dan 6, Limyra'dan 5, Patara'dan 5, Arykanda'dan 4, Telmessos'tan 4, Ksanthos'tan 4, Rhodiapolis'ten 3, Aperlai'den 2, Idebessos'tan 2, Nysa'dan 2, Antiphellos'tan 2, Korba'dan 2, Simena'dan 2, Kandyba'dan 1, Korydalla'dan 1, Lydai'dan 1, Oinoanda'dan 1, Arsada'dan 1, Andriake'den 1, Isinda'dan 1, olmak üzere toplam 131 yazıt bulunmaktadır (bkz. s. 92, EK Tablo 2). Bu yazıtların 66 tanesi Orta Lykia'dan, 51 tanesi Batı Lykia'dan, 16 tanesi Doğu Lykia'dan ve 1 tanesi Kuzey Lykia'dandır.

Demos kasası için ödenecek olan miktarlar genel olarak 500 *denarii* ile 5000 *denarii* arasında değişmektedir. Yalnızca Tlos kentinden Aurelius Prytanikos'a ait bir mezarda 200 *denarii* gibi düşük bir miktar belirlenmiştir⁶⁸. Bunun yanı sıra demos kasası için *drakhme* ve *kitharephoros*⁶⁹ cinsinden ödemeler de mevcuttur.

2.1.2 POLIS

Mezar korumasında para cezalarının tahsildarlarından birisi de polis kasasıdır. Buraya ödenen cezalar kent hazinesine gidiyor olmalıdır. Bu durumu kent için bir ek gelir olarak düşünürsek kasanın tahsilat için istekli olması, bu nedenle de tercih edilmiş olması söz konusu olabilir. Ancak bunu kanıtlayan bir belge bulunmamaktadır. Polis kasasını gösteren Telmessos'tan 9, Tlos'tan 7, Ksanthos'tan 6, Limyra'dan 5, Phellos'tan 5, Idebessos'tan 3, Sidyma'dan 2, Patara'dan 2, Trebenna'dan 2, Kyaneai'den 2, Arykanda'dan 2, Kadyanda'dan 1, Phaselis'ten 1,

⁶⁷Örnekler için bkz. dn. 46.

⁶⁸SEG LIV, no: 1455.

⁶⁹ Kitharephoros arka yüzünde Apollon liri'nin tasvir edildiği Lykia Birliği tarafından İ.Ö. 167 den İ.S. 43 yılına kadar basımı yapılan bir para cinsidir. Aynı betimlemeye sahip sikkelerin basımı Traianus Dönemi'ne kadar devam etmektedir. Ayrıca bkz. Robert 1951, 151-152.

Antiphellos'tan 1, Boubon'dan 1, Myra'dan 1, Aperlai'den 1 ve Oinoanda'dan 1 olmak üzere toplam 52 adet yazıt bulunmaktadır (bkz. s. 93, EK Tablo 4). Bu yazıtların 28 tanesi Batı Lykia'dan, Olympos yazıtları hariç 13 tanesi Doğu Lykia'dan, 10 tanesi Orta Lykia'dan ve 1 tanesi Kuzey Lykia'dandır.

Tabloya göre kasa en fazla Doğu Lykia bölgesinde tercih edilmiş gözükmektedir. Ancak burada Olympos kentinden kaynaklanan bir artış söz konusudur⁷⁰. Çünkü Olympos kentini ayrı tutacak olursak kullanım alanı en fazla olan yer Batı Lykia'dır. Ayrıca polis kasası genel olarak bölge bazında tercih edilen kasalar içerisinde de ikinci sırada yer almaktadır.

Polis kasası için ödenen miktarlar 500 *denarii* ile 5000 *denarii* arasında değişmektedir. Ksanthos kentinden Epiteimos'a ait mezar yazıtında miktar 250 *denarii* olarak belirlenmiştir ve mezar sahibi Epiteimos mezar üzerindeki kendi payından Aurelius Zosimos'a hak vermektedir⁷¹. Mezar sahibinin ekonomik durumu, neden Aurelius Zosimos için böyle bir hak sağladığı ve Aurelius Zosimos ile olan ilişkisi açık değildir. Şu halde miktarın diğerlerine oranla daha az seçilmesinde Aurelius Zosimos'a verilmiş olan hakkın etkin bir rol oynaması olasıdır. Mezarı için düşük miktar belirleyen bir diğer şahıs ise Telmessos'lu Epaphrodeitos'tur. Kendisi için başkasının mezarında kullanım hakkı alan Epaphrodeitos bu hakkın yanlış kullanımı için 50 *denarii*'lik çok küçük bir miktar belirlemiştir⁷². Tietz'e göre, çok aşırı az olan bu ceza mezar sahibinin mezarının korunması konusunda vatanına duyduğu güvensizlik olarak yorumlanmıştır⁷³. Hem Ksanthos hemde Telmessos örneğinde mezar sahiplerinin kendileri için yeni bir mezar yaptırmak yerine bir başkasının hakkından yararlandıklarını görmekteyiz. Bu hususta mezar cezalarının düşük şekilde belirlenmesinin bu durumdan kaynaklanması olasıdır. Bunların yanı sıra Olympos kentinden Soteimos II adlı bir şahsa ait mezarda ceza miktarı 11000 *denarii* olarak belirlenmiştir⁷⁴. Aynı şekilde Telmessos kentinde kimin tarafından yapı-

⁷⁰Olympos kentinden günümüze ulaşan çok fazla veri bulunmaktadır. Bu nedenle ayrı olarak değerlendirilmelidir.

⁷¹ TAM II, no: 259.

⁷² TAM II, no: 58.

⁷³ Tietz 2003, 309.

⁷⁴ TAM II, no: 961.

rıldığı bilinmeyen bir mezarda da ödeme yapılması gereken diğer kasalarla birlikte Polis kasası için miktar 10000 *denarii* olarak belirlenmiştir⁷⁵.

2.1.3 FISCUS

Fiscus bilindiği üzere aslen Roma'ya ait bir kasadır. Ancak sorumlu olduğu durumlar ve terimsel açıdan kullanımına ilişkin çeşitli görüşler mevcuttur. Bunlardan bir tanesi Fiscus kasa-sının tamamen imparatorluk eyaletleri ile ilgili gelirler ve doğrudan ödenen vergiler ile ilgile-nen bir kasa olduğudur⁷⁶. Diğer bir görüş ise Fiscus'u kesin olmamakla birlikte imparatorun kendi mal varlığını temsil eden ya da imparatorluk tarafından yürütülen bütün finansal ku-rumları gösteren bir terim olduğunu düşünmektedir⁷⁷. Bunun yanı sıra eyalet kapsamında her eyaletin de kendisine ait bir Fiscus'u bulunmaktadır⁷⁸. Fiscus'un tam olarak ne zaman kurul-duğu da ayrı bir tartışma konusudur. Bazı kaynaklar Augustus tarafından kurulduğunu, bazı-ları ise Tiberius veya Claudius tarafından kurulmuş olabileceğini savunmaktadır⁷⁹. Edebi kay-naklar ve epigrafik unsurlar açısından Fiscus terimi veya aynı kökenli terimler için *res familia-ris*, *res dominica*, *patrimonium*, *pecunia suo* veya *mea*, τὸ βασιλικὸν, το (ἱερώτατον) ταμείον⁸⁰, τὰ αὐτοκρατορικὰ χρήματα sözcük ve sözcük öbeklerinin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca Lykia Bölgesi'nden bazı yazıtlarda ἱερώτατον φύσκον olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu ko-nuda yapılan bütün yorumlara izafeten Fiscus'un Roma'ya ait bir kasa olduğu açıktır.

⁷⁵ Seçilmiş yazıtlar, no: T9.

⁷⁶ Millar 1963, 29.

⁷⁷ Jones 1950, 25.

⁷⁸ Jones 1950, 23; Dig. XLVIII, xiii, II : “cum eo autem, qui, cum provincia abiret, pecuniam, quae penes se es-set, ad aerarium professus retinuerit, non esse residuae pecuniae actionem, quia eam privatus fisco debeat, et ideo inter debitores eum feri: eamque ab eo is qui hoc imperio utitur, exigeret, is est pignus capienda, corpus retinendo; multam dicendo. sed eam quoque lex Iulia residuorum post annum residuam esse iussit.” Örneği ile eyaletlerin kendilerine ait birer Fiscus'larının olduğunu savunmaktadır.

⁷⁹ Kuruluş tarihi ve Fiscus'a dair diğer tartışmalar için bkz. Bolla 1938, 19-20; Last 1944, 51-59.

⁸⁰Bu ifadenin kullanımı çelişkilidir. Aşağıda Hierotaton Tameion kısmında bu duruma değinilecektir.

Bölgede incelediğimiz yazıtlar arasında bulduğumuz *καίσαρος φύσκοϋ* kullanımını da bu durumu destekler niteliktedir⁸¹. Kasanın mezarlar için adaleti yerine getirecek kurum olarak seçilmesinde Roma ile olan bu bağılılığı olasılıkla etken olmuştur. Mezarlarının kutsallığını ve yasal haklarını korumak isteyen bireyler Fiscus'un yaptırım gücüne güvenmiş olmalıdırlar. Millar bu cezaların tahsilatı hakkında herhangi bir kanıt olmamasına rağmen bu miktarların gerçekte tahsil edilmediğini; bu durumun dinin gerektirdiği bir durum olduğunu düşünmektedir⁸². Fiscus kahasının Lykia Bölgesi'ndeki kullanım sıklığı şu şekildedir:

Genel tabloya göre (bkz. s. 92, EK Tablo 1), Fiscus kahası diğer kasalar içinde kullanımı yaygın olan üçüncü kasa olarak karşımıza çıkmaktadır. Bölgenin Doğu kısmı Fiscus kahasını mezarlarının koruyucusu olarak daha çok tercih etmiştir (bkz. s. 94, Tablo 5). Fiscus kahasını gösteren Limyra'dan 6, Telmessos'tan 5, Arykanda'dan 4, Patara'dan 3, Sidyma'dan 2, Idebessos'tan 2, Akalissos'tan 2, Kyaneai'den 2, Ksanthos'tan 1, Tlos'tan 1, Nysa'dan 1, Korydalla'dan 1, Arnea'dan 1, Balboursa'dan 1, Oinoanda'dan 1, Ördek Beleni'nden 1 ve Apollonia'dan 1 olmak üzere toplam 35 yazıt bulunmaktadır (bkz. s. 94, EK Tablo 5). Yazıtların 58'i Olympos 15'i diğer kentlerden olmak üzere 73 tanesi Doğu Lykia'dan, 13 tanesi Batı Lykia'dan, 5 tanesi Orta Lykia'dan ve 2 tanesi Kuzey Lykia'dandır.

Fiscus kahasına ödenen miktarlar 500 ile 5000 *denarii* arasında değişiklik göstermektedir. Sidyma kentinden kim tarafından yaptırıldığı belli olmayan bir mezarda miktar 10000 *denarii* belirlenmiştir⁸³. Akalissos'tan Hermaios ve Hermasta'ya ait mezarda miktar 50 *denarii* belirlenmiştir⁸⁴. Kasa için *Drakhmecsinsinden* ödemeler de vardır.

2.1.4 HIEROTATON TAMEION

Yazıtlarda karşımıza çıkan diğer bir kasa da Hierotaton Tameion kahasıdır. Cezayı alması gereken kurumun kutsal bir kurum olması nedeniyle bir tapınak kahasına işaret ettiği düşünül-

⁸¹ Yazıtlar için bkz. Wörrle 2012, no: H II 81 ve IGR III 696.

⁸² Millar 1963, 38.

⁸³ TAM II, no: 218; yazıtın büyük kısmı eksiktir. Ancak beslemeleri olan bir aile olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda ailenin ekonomik durumu iyi olmalıdır ve mezar için belirlenen miktarın yüksek oluşu bununla ilişkilendirilebilir.

⁸⁴TAM II, no: 886.

len Hierotaton Tameion aynı zamanda imparatorluğa ait bir kasa olarak da yorumlanmıştır⁸⁵. Hierotaton teriminin Fiscus ile de kullanımı vardır⁸⁶. Hierotaton Tameion'un imparatorluk hazinesi olduğuna ilişkin kesin kanıtlar bulunmasa da kasayı bu şekilde yorumlamak yerinde olacaktır. Çünkü bölgedeki en kutsal kasanın imparatorluğa ya da imparatora ait olması doğaldır. Bununla birlikte Hierotaton Tameion sözcük öbeğinin Fiscus terimi ya da imparator tapınağı kasası için kullanılan Yunanca bir karşılık olması da olasıdır. Hierotaton Tameion kasasını gösteren Ksanthos'tan 13, Telmessos'tan 6, Sidyma'dan 4, Tlos'tan 3, Oinoanda'dan 3, Phaselis'ten 2, Arykanda'dan 2, Patara'dan 1, Nysa'dan 1, Rhodiapolis'ten 1, Antiphellos'tan 1, Myra'dan 1, Limyra'dan 1, Ördek Beleni'nden 1, Arsada'dan 1 ve Andriake'den 1 olmak üzere toplamda 42 yazıt bulunmaktadır (bkz. s.94, EK Tablo 6). Bu yazıtların 28 tanesi Batı Lykia'dan, 18 tanesi Orta Lykia'dan, 4 tanesi Kuzey Lykia'dan ve 4 tanesi de Doğu Lykia'dandır.

Hierotaton Tameion kasası bölgenin batı kesiminde daha çok tercih edilmiştir. Ayrıca Tablo 1.'den edindiğimiz bilgilere göre de kasa genel kullanım açısından en çok tercih edilen dördüncü kasadır.

Kasaya yapılan ödemeler 500 ile 5000 *denarii* arasında çeşitlenmektedir. Telmessos kentinden üç ayrı kasaya ödeme yapılması istenen bir mezar yazıtında kasalardan birisi Hierotaton Tameion kasasıdır ve ödenecek olan miktar 50000 *denarii*'lik yüksek bir meblağdır⁸⁷. Mezarın sahibi bilinmemektedir, ancak mezar sahibi mezarının koruması için üç ayrı kasayı görevlendirmiş ve mezarına zarar verecek olan kimselere karşı bir de lanetleme eklemiştir. Kişinin mezarının duyduğu endişenin büyüklüğü açıktır. Arykanda'dan Gerontios adlı şahıs ise yaptırmış olduğu lahit için 200 altın *uncia* istemektedir⁸⁸. Ceza miktarının bu şekilde verilmiş olması başka herhangi bir örnek olmadığından ilginçtir. Yazıt tahmini olarak 3. yy. sonlarına

⁸⁵ Kasa ile ilgili yorumlar için bkz. Rossi 1975, dn. 156.

⁸⁶ Örneğin TAM II, no: 448, str. 5 – 6: ἡ τὸν παρὰ ταῦτα ποιήσαντα ὀφείλειν τῷ ἱερωτάτῳ φύσκῳ * , γ , ayrıca diğer örnekler için bkz. TAM II, no: 947, 948, 951, 1101, 1133, 1160, 1167; IGR III 708; IK 48, no: 127; Wörrle 2012, no: H II 45, H II 51, H II 74.

⁸⁷ Yazıt için bkz. seçilmiş yazıtlar, no: T 9.

⁸⁸ IK 48, no: 122.

tarihlenmektedir. Bu durumda belirlenen miktarın o yüzyılda gerçekleşen devalüasyona tabii olması olasıdır. Aynı durum Olympos'tan Hoplon'un mezarı içinde geçerlidir⁸⁹. Ceza miktarı burada 20000 *Argurion* (gümüş) olarak belirlenmiştir. Çünkü aynı kişi tarafından daha önceki bir tarihte yaptırılmış bir başka lahitte belirlenen ceza miktarı 1000 *denarii*'dir. Bu hususta enflasyon etkisi bir kez daha söz konusu olmuştur. Ayrıca Oinoanda kentinden Licinnia Flavilla'ya ait bir mezar yazıtında⁹⁰ ve aynı şekilde Nysa kentinden Aurelius Men? Diogenes'e ait mezar yazıtında⁹¹ miktar 10000 *denarii* olarak belirlenmiştir. Kasa için yukarıda sözü edilen birimler dışında yalnızca *denarius* para birimi kullanılmaktadır ve miktarlar 500 *denarii* altına düşmemektedir.

2.1.5 Tapınak

Eldeki yüzdeler dilim grafiğine (bkz. s. 92, EK Tablo 1) bakıldığında ikinci büyük dilimi Tapınak kasası oluşturmaktadır. Kasa bazı durumlarda sadece tapınak olarak tanımlanırken çoğu zaman özel bir tanrı ismi ile verilmiştir⁹². Adalet için tapınaklarına güvenilen tanrılar Demeter, Artemis, Apollon (Krateanos ve Patroos), Dioskouroi, Hephaistos, Zeus Olympios ve Solymeos, Athena, Leto, Eleuthera, Nymphé, Sozon, Isis ve Serapis'tir. Tanrılar kentlere göre farklılık gösterebilir de aslen işlevsellik bakımından kasa genel olarak aynı anlamı kapsamaktadır. Tapınak kasasını gösteren;

(a) Tanrı Apollon için Patara'dan 2, Idebessos'tan 1, Korba'dan 2, Myra'dan 1, Apollonia'dan 2, Trysa'dan 1 ve Kyaneai'den 1 olmak üzere toplamda 10 yazıt bulunmaktadır. Bu yazıtların 2 tanesi Batı Lykia'dan, 1 tanesi Doğu Lykia'dan ve 7 tanesi Orta Lykia'dandır.

(b) Artemis için Sidyma'dan 3, Kitanaura'dan 1 ve Rhodiapolis'ten 1 olmak üzere toplamda 5 yazıt bulunmaktadır. Bu yazıtların 3 tanesi Batı Lykia'dan 2 tanesi de Doğu Lykia'dandır.

(c) Athena için yalnızca Doğu Lykia'dan Rhodiapolis kentinden 2 yazıt bulunmaktadır.

⁸⁹ SEG XLI, 1388.

⁹⁰ IK 52, no: 360.

⁹¹ TAM II, no: 747.

⁹² Sadece Tapınak olarak belirtilen yazıtlar için bkz. TAM II, no: 226, 1083; Schweyer 2002, no: Myra 72; Davies 1895, no: 8.

(d) Demeter için Batı Lykia'dan Telmessos kentinden 1 yazıt bulunmaktadır.

(e) Dioskouroi için Doğu Lykia'dan Idebessos kentinden 6 adet yazıt bulunmaktadır.

(f) Eleuthera için Rhodiapolis'ten 1, Myra'dan 1 olmak üzere toplamda 2 adet yazıt bulunmaktadır.

(g) Isis ve Serapis için Rhodiapolis'ten 1, Korydalla'dan 1 olmak üzere toplamda 2 adet yazıt bulunmaktadır.

(h) Leto için Rhodiapolis'ten 1, Phellos'tan 1 olmak üzere toplamda 2 adet yazıt bulunmaktadır.

(i) Nympe için Antiphellos kentinden 1 adet yazıt bulunmaktadır.

(j) Sozon için Kitanaura'dan 1 adet yazıt bulunmaktadır.

(k) Zeus Olympios için Limyra'dan 4, Olympos'tan 1 olmak üzere toplamda 5 ve Zeus Solymeus için Mnara'dan 1 yazıt bulunmaktadır.

(l) Hephaistos için ise Olympos kentinden 62 adet yazıt bulunmaktadır.

(m) Bunların dışında herhangi bir tanrı veya tanrıçanın adının geçmediği, ödemenin sadece tapınak olarak belirtilen yere yapılacağını gösteren Batı Lykia'dan 2, Doğu Lykia'dan 1 ve Orta Lykia'dan 1 yazıt bulunmaktadır (bkz. s. 93, EK Tablo 3).

Buna göre Tapınak kasasının kullanımı Doğu Lykia'da daha fazla görülmektedir. Kuzey Lykia'ya ilişkin olarak elimizde yeterli miktarda veri bulunmadığı için bir şey söylemek mümkün değildir. Apollon genel olarak bölgenin üç kısmında da seçilirken; Athena, Dioskouroi, Zeus, Hephaistos, Sozon, Isis ve Serapis sadece doğu kısmında tercih edilen tanrılar olmuşlardır. Adları geçen bu tanrıların buldukları kentlerde tapınak ve kültleri⁹³ olduğu açıktır ve mezar sahibi mezarı için onu yaptıracağı yer ile alakalı olan bir tanrının korumasını istemiştir. Yazıtların bazılarında ödemelerin tapınaklarına rahiplere yapılması gerektiğini söylemektedir⁹⁴.

Tapınak kasası için belirlenen miktarlar kentlere ve tapınım gören tanrılara göre değişmektedir. Miktarlar 200 *denarii* gibi düşük bir meblağdan başlayıp 2500 *denarii*'ye kadar çeşitlen-

⁹³Frei 1990.

⁹⁴ Yazıtlar için bkz. TAM II, no: 487, 1225; Davies 1895, no: 18.

mektedir. Ayrıca *drakhme* ve *kitharephoros*da tapınak kasası için kullanılan para birimleri içerisinde yer almaktadır.

2.1.6 GEROUSIA

Gerousia (Yaşlılar meclisi) üyeleri belirli bir yaş seviyesine gelmiş kentlerin ileri gelen ve zengin kimseleri arasından olan ve hemen hemen her poliste bulunan bir organizasyondur. Kurumun işlevine ilişkin olarak Gerousia gymnasiumda toplanan bir dernek olarak ya da özellikle dini durumlarda, örneğin imparator kültünün finansı gibi konularda yönetici görevi gören bir kurum olarak değerlendirilmektedir⁹⁵. Gerousia'nın oluşumu ve devamlılığı masraflı bir süreçtir. Kurumun idari aktiviteleri bütünüyle kente yönelik değil, kendi faaliyetlerine dönmüştür. Kuruma ait olan binalar ve gymnasium'larda bulunan odalar Gerousia'nın isteklerine göre düzenlenmektedir. Yapılan kutlamalar, binalar ve bakımları ve kişiler için sabit hale getirilen giderlerin devamlılığı çeşitli kaynaklardan sağlanmaktadır. Bu kaynaklar arasında kuruma yapılan bağışlar, kente ait olan paralar, çeşitli vergilerden elde edilen gelirler ve son olarak da çeşitli para cezaları bulunmaktadır. Bu bağlamda mezarların ihlallerinden karşılanacak olan cezalar da kurum için gelir kaynağı oluşturmaktadır. Ancak Gerousia'nın bu cezaları toplayıp toplamadığı açık değildir⁹⁶. Gerousia kasasını gösteren Telmessos'tan 2, Sidyma'dan 3, Ksanthos'tan 7, Patara'dan 2, Tlos'tan 2, Kyaneai'den 8, Myra'dan 5, Limyra'dan 3, Andriake'den 1 ve Sura'dan 1 olmak üzere toplam 34 yazıt bulunmaktadır (bkz. s.95, EK Tablo 7). Gerousia kasasının bölgenin batı ve merkezi kısmında neredeyse eşit miktarda tercih edildiğini görmekteyiz.

Gerousia kasası için yapılan ödemeler genel olarak 500 ila 2500 *denarii* arasında değişmektedir. Yalnızca Kyaneai'den Ptolemaios'a ait mezar yazıtında 230 *denarii* gibi düşük bir miktar olarak belirlenmiştir⁹⁷. Ayrıca Telmessos kentinden Aurelius Hermolukos'a ait mezar yazıtın-

⁹⁵ Van Rossum 1988, 238.

⁹⁶ Gerousia ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Van Rossum 1988.

⁹⁷ SEG XLVIII, no: 1716.

da miktar 1 *talanton* olarak belirlenmiştir⁹⁸. 1 *talanton* ise 6000 *drakhme* ile eş değerdedir. Bu 1 *talanton* lüködemedişında geri kalan bütün ödemeler *denarius* cinsindedir.

2.1.7 TAMEION

Tameion terimi en basit şekilde kasa anlamına gelmektedir. Mezar yazıtlarında ki bu kullanımını kent kasası şeklinde anlamak mümkündür. Tameion kasasını gösteren Sidyma'dan 1, Ksanthos'tan 3, Tlos'tan 3, Idebessos'tan 2, Kitanaura'dan 1, Araxa'dan 1, Phaselis'ten 1, Myra'dan 1 ve Arykanda'dan 1 olmak üzere toplam 14 yazıt bulunmaktadır (bkz. s. 95, EK Tablo 8). Buna göre kasanın kullanımını bölgenin doğu ve batı kesimlerin de diğer kesimlere nispetle daha fazladır.

Tameion kasası için yapılan ödemeler 500 ila 2500 *denarii* arasında çeşitlilik göstermektedir. Ancak diğer kasalarda olduğu gibi Tameion kasası içinde bazı istisnalar bulunmaktadır. Bunlardan ilki Araksa kentinden Aurelius Stephanos'un mezarıdır⁹⁹. Burada miktar 20000 *denarii* olarak belirlenmiştir. İkincisi ise Tlos kentinden Hermaios'un mezarıdır¹⁰⁰. Burada ise miktar 7500 *denarii* olarak belirlenmiştir.

2.2 Kullanımı Daha Az Olan Kasalar

2.2.1 PATRIS

Çalışmada kullanılan yazıtlardan ikisi Olympos, diğer ikisi Phaselis ve Boubon kentlerinden olmak üzere toplam dört yazıtta tahsilat kurumu olarak "Patris" yani "vatan" tercih edilmiştir. Patris kasası tarafından tahsil edilen ceza polis kasasına gidiyor olmalıdır. Kasaya ödenecek olan miktarlar 500 ve 5000 *denarii* olarak belirlenmişlerdir.

2.2.2 Özel Şahıs

Kullanılan kasalara ilişkin en ilginç örneklerden birisi ödemenin özel şahsa yapılmasıdır. Kyaneaiaive Pinara kentlerinde bulunan kasaya ilişkin yazıtlar şu şekildedir:

⁹⁸ TAM II, no: 122.

⁹⁹ TAM II, no: 706.

¹⁰⁰ TAM II, no: 611.

Ed: Petersen-Luschan, 1889, no: 108.

Τὸν τάφον κατεσκευάσαντο

- 2 Ηγίας Σεδεπλέμιος ἑαυτῷ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ
 ἄλλωι δὲ μη<ι> ἐξέστω<ι> θάψαι
- 4 ἢ ὀφειλήσει ὁ παρὰ ταῦτα θάψας ἐπιτίμιον
 καθάπερ ἐ[γ] δίκης Θρασυμάχῳ ἢ τοῖς ἐγγόνοις αὐτοῦ δραχμὰς χιλίας
- 6 καὶ Θρασύμαχος Ἀρχίου ἑαυτῷ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Νο[σ]σί[δι]
 Μενεκράτου καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν κ[α]ί [το]ῖς τούτ[ω]ν ἐγγόνοις.

Çev: Bu mezarıHegias Sedeplemios kendisi, karısı veiçin yaptırıldılar.

*Başka hiç kimse gömü yapmaya izinli değildir. Aksi takdirde gömen kişi yasaya göre Thrasy-
 makhos'a veya onun soyuna Arkhios oğlu Thrasy-makhos'un kendisi, karısı Menekratos kızı
 Nossis, çocukları ve torunları için 1000 drakhme borçlu olsun!*

Ed: TAM II, no: 526; SEG XLIII, no: 983

Ερμόας Μεννέου Ἀλοαν-

- 2 δεὺς ἑαυτῷ καὶ τῇ γυναι-
 κὶ τὸν τάφον κατεσκευάσα-
- 4 το καὶ τοῖς τέκνοις· ἄλ-
 λωι δὲ μηθενὶ ἐξέστω ταφῆναι
- 6 ἐν τῷ προγε-
 γραμμένωι τάφωι· ἢ ἀπο-
- 8 τισάτω ὁ θάψας τῷ τε υἱ-
 ωνῷ μου Ερμολάωι δρα-
- 10 χμὰς τρεῖς χιλίας καθάπερ
 ἐγ δίκης καὶ τῷ δήμωι τὸ ἴσον
- 12 πλῆθος, καὶ ἀμαρτωλὸς ἔστω ὁ
 παρὰ τὰ προγεγραμμένα θάψας

14 θεοῖς πᾶσι καὶ πάσαις.

Çev: Aloandalı Menneos oğlu Hermoas bumezarı kendisi, eşi ve çocukları için yaptırdı. Başka hiç kimse önceden yazılmış olan bu mezara gömü yapmaya izinli değildir. Aksi takdirde gömen kişi torunum Hermolaos'a gelenek uyarınca 3000 drakhme ve eşit miktardademos'a borçlu olsun! Ve önceden yazılmış olan gömülenlere, bütün tanrı ve tanrıçalara karşı günahkâr olsun!

Buna göre mezar sahipleri mezarları için tahsilat yapacak özel bir kişiyi belirlemişler ve bunun bir gelenek olduğunu da belirtmişlerdir. Şu halde ilk yazıtta adı geçen tahsildar kesin olmamakla birlikte büyük olasılıkla mezar sahiplerinin varisi olmalıdır. Diğer yazıtta ise tahsildarın varis olduğu kesindir. Buradan anlaşıldığı üzere varislerin mezara yapılan bir ihlal karşısında söz sahibi oldukları anlaşılmaktadır. Yapılan ödemeler ise görüldüğü üzere *drakhme* cinsindedir.

2.2.3 LYKIA BİRLİĞİ

Lykia Birliği'nin mezar cezaları tahsildarlığı yaptığına ilişkin yalnızca Telmessos kentinden iki adet yazıt bulunmaktadır¹⁰¹. Kasaya yapılacak ödemeler konusunda eldeki veriler ışığında yalnızca 50000 *denarii*' lik bir ödeme bilinmektedir. Roma Dönemi'nde birlik gelir kaynaklarını üye olan kentlerden iç işlerine karışmadan belirli miktarlarda aldığı aidatlardan ve bölgenin giriş gümrüğünden elde etmekteydi. Ayrıca birliğe üye kentlerle bire bir yapmış olduğu anlaşmalar sonucu kendisine yeni gelir kaynakları elde etmiştir¹⁰². Bu hususta mezarlar için yapacağı korumadan sağlayacağı ek gelir karşılığında birliğin bu görevi üstlenmesi mümkün gözükmemektedir.

2.2.4 PERIPOLION

Peripolion terimi kent merkezinden ayrı, fakat civarında yaşayan halkı ifade etmektedir. Peripolion'un Polis ile birlikte veya tek başına kararlar aldığı bilinmektedir¹⁰³. Kısmi özerkliğe sahip olan ve genellikle onurlandırma yazıtlarında karşımıza çıkan bu yerleşimin mezar cezası

¹⁰¹ Yazıtlar için bkz. TAM II, no: 77, 86.

¹⁰²Takmer 2006, 191.

¹⁰³ Çelgin 1997, 28- 29.

toplama gibi bir yetkiye sahip olduğunu hem başka bölgelerden¹⁰⁴ ele geçen hem de Kya-neai(Phellos) teritoryumunda Tyinda Peripolion'una ait Kıran Dağı, Kapaklı civarından bir yazıttan anlamaktayız¹⁰⁵. Burada ceza miktarı *drakhme* cinsinden belirtilmiş olup 3000 *drakhme*'dir.

2.2.5 KOME

Limyra kentinden ele geçen bir başka yazıtta ise Kome ceza tahsilatı ile görevlendirilmiştir. Bonda Tepesi'nde bulunan bir mezaryazıtında mezar sahibi Kome'yi tahsildar olarak seçmiştir¹⁰⁶. Kome bu yetkiyi bağlı olduğu polis'ten alarak yapıyor olmalıdır. Kome kasası için ödenecek olan miktar 1000 denarii olarak belirlenmiştir. Ayrıca Oinoanda'dan bir yazıtta da kome polis ile birlikte tahsilat kurumu olarak belirlenmiş, her iki kasayada ödenmesi için 500 denarii istenmiştir¹⁰⁷.

2.3 Olympos Kenti Mezar Yazıtları

Olymposkentinin ayrı incelenmesinin nedeni bu kentten ele geçen yazıtların fazlalığıdır. Olympos yazıtlardan öğrendiğimiz kadarıyla Polis, Demos, Fiscus, Tapınak, Tameion, Hierotaton Tameion ve Patris kasaları cezayı tahsil edecek kurum olarak seçilmişlerdir ve Polis için 41, Demos için 13, Fiscus için 59, Hephaistos Tapınağı için 62, Tameion için 10, Hierotaton Tameion için 13 ve Patris için 1 adet olmak üzere toplamda 199 adetyazıt bulunmaktadır. Tapınak kasasını gösteren yazıtlar belirlenen cezaların düzenli olarak Hephaistos Tapınağı'na yapıldığını göstermektedir. Kentte kasalara ödenecek ceza miktarları ortalama 500 ile 3000 *denarii* arasında değişmektedir. Ancak 4 mezarda miktar daha yüksek tutulmuştur. Yüksek para cezaları talep edilen mezarların ikisinde ödeme Hieratatos Fiscus ile Patris kasasına; diğer ikisinde Hierotaton Tameion kasasına yapılmaktadır¹⁰⁸. Mezarlardan bir tanesi Numeria-

¹⁰⁴bkz. Çelgin 1997,29.

¹⁰⁵ Yazıt için bkz. Davies 1895, no: 19.

¹⁰⁶ Wörrle 2012, no: H II 79.

¹⁰⁷ Seçilmiş Yazıtlar, no: T19.

¹⁰⁸Hierotatos Fiscus ve Patris kasasının tercih edildiği yazıt için bkz. Seçilmiş Yazıtlar, no: T 3; diğer yazıtlar için bkz. TAM II, no: 948, 1037, 1165.

noskızı Theodora'nın başka bir yerden gelip Olympos'ta ölen beneficator kocası Aelius Telephos Isauros için yaptırdığı mezardır. Miktarın yüksek oranda belirlenmesinde bu durumun rol oynaması olasıdır.

Marcus Aurelius Zosimos'a ait mezar yazıtında¹⁰⁹ ise miktar 3000 *denarii* olarak belirlenirken lahitin bulunduğu mezar anıtı için 500 *denarii* istenmektedir. Bu durumda cezalar arasındaki miktar farklılıkları adına mezar binası daha erken bir tarihte yapılmış olabilir ya da mezar sahibi enflasyonu göz önünde bulundurarak ceza miktarını arttırmış olabilir. Çünkü belirlenen yüksek miktarlar İ.S. 246 yılında gerçekleşen ve hızla artan enflasyonu işaret ediyor olmalıdır.

Mezarlardan sadece 3 tanesinde 250 *denarii* ve 2 tanesinde 300 *denarii* olmak üzere toplamda 5 yazıtta miktarlar düşük tutulmuş ve ödemelerin hepsi Hephaistos Tapınağı'na yapılmıştır. Genel olarak ödeme miktarlarının kendi içerisinde düzen oluşturdukları görülmektedir.

¹⁰⁹ Yazıt için bkz. Adak - Atvur 1997, no: 18.

SONUÇ

Bu çalışmada Lykia Bölgesi'ndeki mezarlara karşı yapılacak olan ihlaller için ödeme yapılması gereken 11 adet kurumsal adlandırma tespit edilmiş ve kurumların işleyişlerine ilişkin bazı öneriler getirilmiştir.

Kurumlar üzerine:

Ödeme yapılması gereken kurumadlandırmaları sırası ile Demos, tapınak, Polis, Fiscus, Hierotaton Tameion, Gerousia, Tameion, Patris, Lykia Birliği, Peripolion ve Kome'dir. Bunların dışında yazıt içerisinde ödemenin nereye yapılacağı hususunda herhangi bir veri içermeyen bir grupta bulunmaktadır. Ayrıca varis gibi özel şahıslarada ödemeler yapıldığı görülmüştür. Oluşturulan istatistik sonuçlarına göre Demos kasasının Orta Lykia'da en yaygın kullanıma sahip olduğu daha sonra Batı Lykia'nın geldiği ve en az kullanıma Kuzey Lykia'da sahip olduğu görülmüştür. Genel kasalar grafiğinde ise % 26'lık payla Demos kasası bölge genelinde en yoğun kullanılan kasa olduğunu göstermektedir. %18'lik pay ile kullanımı yoğun olan diğer kasanın tapınak kasası olduğu tespit edilmiştir. Kendi içerisinde çeşitli tanrılara ayrılan tapınak kasası en fazla Doğu Lykia'da tercih edilmiştir. Genel yüzde grafiğinde bir sonraki büyük dilimi Polis kasası oluşturmaktadır. %17'lik dilime sahip olan Polis kasasının en yoğun kullanımının doğu Lykia'da olduğu görülmektedir. Bu sırayı %16'lık bir dilimle Fiscus kasası takip etmektedir. Genel yüzdelik dilimde 4. sırada bulunan Fiscus kasasının en yoğun tercih edildiği kısmın Doğu Lykia olduğu belirlenmiştir. Bir diğer kasa Hierotaton Tameion kasasıdır. Genel yüzdelik dilimde 5. sırada olan Hierotaton Tameion kasası %10'luk bir paya sahiptir ve en yoğun kullanıma Batı Lykia'da sahiptir. 6. sırada Gerousia kasası bulunmaktadır. % 6'lık bir dilime sahip olan Gerousia kasasının kullanımı Batı ve Orta Lykia'da neredeyse eşit durumdadır. Bu kasaya ilişkin Kuzey Lykia bölgesinden hiç veri ele geçmemiştir. Kullanımı yoğun olan kasalardan sonuncusu Tameion kasasıdır. % 5'lik dilime sahip olan Tameion kasasının en çok Doğu Lykia'da tercih edildiği tespit edilmiştir. Patris, Lykia Birliği, Peripolion ve Kome kasalarının kullanımları sınırlı sayılarda kalmaktadır. Bunların dışında gerek doğal şartlar gerekse bölge halkı tarafından verilen zararlar neticesinde bazı yazıtlar elimize kırık veya eksik ulaş-

maktadır. Bu nedenle ceza tahsilatı için bir kurumun belirlendiğini bildiğimiz, ancak kuruma dair herhangi bir bilgi edinemediğimiz bir grup yazıt bulunmaktadır.

Kurumların işlevseliğine dair ise, belirlenen bu kasaların hem kendilerine ek gelir sağlama-ları hem de kolluk güçlerini kullanma açısından mezar koruma görevlerini gerçek anlamda yerine getiriyor olmaları anlamlı gözükmektedir. Bu açıdan bakıldığında mezarların korun-ması açısından bir çelişki ortaya çıkmaktadır. Zira ücreti kendisine alacak olan kurum bunun gerçekleşmesi için önce yapılacak olan ihlale göz yummalıdır. Ancak paranın gerçek anlamda tahsili ihlalcıyı caydırmaya yönelik olmalıdır. Böylece ihbarcılık sistemi devreye girmiştir. Bu bağlamda kurumların mezar ihlalcilerinden belirlenen miktarı tahsil ettiği ihbarcılık sistemi-nin de bu tahsilata yardım ettiği önerisi getirilebilir.

Kurumlara ödenecek olan cezalar ise en az 200 denarii ile en fazla 50000 denarii arasında çeşitlilik göstermektedir. Bunun yanı sıra para birimi olarak *denarius* ile birlikte *drakhme* ve *kitharaphoros* kullanılmakta olup nadir olarak bazı örneklerde *altın uncia*, *İskender Drakhmi-si*, *argurion* (gümüş) ve *attika* cinsinden para birimleri de karşımıza çıkmaktadır. Miktarların belirlenmesinde nelerin rol oynadığı açık değildir. Ancak bu hususu mezar sahiplerinin sosyo-ekonomik durumları, mezarların yapıları ve o günün ekonomik şartları etkilemiş olmalıdır. Ayrıca mezar sahiplerinin kente karşı duydukları güven de miktarların belirlenmesinde rol oynamaktadır. Örneğin Telmessos kentinde polis kasasına ödenmek üzere 50 *denarii* olarak belirlenen ve son derecede az olan bu miktar mezar sahibinin Polis kasasına mezarın korun-ması konusunda duyduğu güvensizlik olarak yorumlanabilir.

İzin verilen kimseler için oluşturulan listeler resmi kayıtlar altında yapılmaktadır ve bu lis-telere yapılacak olan ekleme veya çıkarmalar aynı resmîyet altında gerçekleştirilmelidir. Bu görevin kent arşivlerinde *grammatophylaks*’lar tarafından yapılıyor olması olasıdır. Ayrıca bu belgelerin birer kopyasını arşivler bünyelerinde barındırmaktadırlar.

EK 1- SEÇİLMİŞ YAZITLAR

T 1- 19: Ödemelerin Birden Fazla Kasaya Yapıldığı Yazıtlar

T1: Theon'un Mezarı

Buluntu Yeri: Olympos

Literatür: TAM II no:1093

Tarihleme: Roma Dönemi

- Θέων Εντείμ[ου έαυτῶ και]
- 2 γυναι[ικί] και τέκν[ο]ι[ς· έ]τέρ[ω]
- [δ]έ [ο]ύ[δ]εν[ί] έξέστω·
- 4 [έ]άν δέ [τ]ι[ς]έ[τ]ερ[ος] άν[οί]-
- ξη [τῆ]ν θίκη[ν, τ]ίσι'Ηφέ-
- 6 [σ]τ[ω και] τῆ [πόλει] * φ'.

EnteimosoğluTheonkendisi, karısı ve çocukları için (yaptırdı.) Başkahiç kimseizinlideğildir. Eğer birisimezarı açarsaHephaistostapınağınavekente 500 denariiverecek.

T 2: Marcus Aurelius Eutykhes ve Marcia Aurelia Macaria'nın mezarı

Buluntu Yeri: Sancaklı Limanı yakını, Sidyma/Kalabatia?

Literatür:TAM II, no: 249; CIG, no: 4224e.

Tarihleme: Roma Dönemi

- 1 τὸ ἡρώιον κατεσκεύασαν Μάρκος Αὐρ(ήλιος) Εὐτύχης Στεφάνου και Μαρκία Αὐρ(ηλία)
- 2 Μακαρία Βασιλίδ<ο>ς Σώζοντος Σιδυμεῖς· ἐν ᾧ βούλονται ἐνταφῆναι τὰ τῆς θυγατρὸς
- 3 αὐτῶν Μαρ(κίας) Αὐρηλίας Ερωταροῦδος παιδιά τε και ἔγγονα ἐν τῆ πυαλίδιτῆ ἰσερχομέ-
- 4 νων ἐν δεξιόις· βουλόμεθα δὲ ἐν τῆ εὐωνύμῳ πυαλίδι ἐνταφῆναι Λάλλαν τὴν ὑπὸ ἡμῶν

T3: Aurelius Pigres III'ün Mezarı

BuluntuYeri: Olympos

Literatür:TAM II, no: 947; CIG, no: 4305; IGR III, no: 727.

Tarihleme: Roma Dönemi

I

Αὐρήλιος Πίγρης γ'

2 τοῦ Τελεσφόρου

Ὀλυμπηνός κα-

4 τεσκεύα vacat

σα ἑαυτῷ καὶ

6 γυναικί μου Αὐρηλία Θεο-

δότη Δίου

II

8 Ὀλυμπηνῆ καὶ vacat

τέκνοις ἡμῶν Αὐρηλίους

10 Εντείμω καὶ Νεικοστρά-

τῳ καὶ Ηφαιστίῳ vacat

12 καὶ τῇ ἔσομένη

ἐκάστου γυναικί καὶ

14 τοῖς ἐξ αὐτῶν τέ vacat

κνοις καὶ ἐγγόνοις,

16 ἐξῶν εἰ ἄρβενες γέ-

νωνται, καὶ τῇ

18 ἔσομένη ἐκάστου

γυναικί, εἰ δὲ {θη}

III

IV

20 θήλειαι γένω

νται, καὶ τῷ ἔσο-

	μένω ἐκάσ	της ἀνδρὶ καὶ εἶ τι-
22	νι ἐνγράφως	ἐπιτρέψω · εἰ δέ τις
	τολήμη βιάσ	ασθαι καὶ κηδεύση
24	τινά, δώσει τῶ	ἱερωτάτῳ φύσκῳ
	* ,ε καὶ τῆ πα	τρίδι μου ἄλλα * ,ε
26	ὁ δὲ ἐλένξας	ἀμφοτέρων τὸ τρί-
	τον λαβέτω. κ.τ.λ.	

Bu mezarı Ben Olympos'lu Telesphoros oğlu III. Aurelius Pigres kendim, karım Dios kızı Aurelia Thedote, çocuklarımız Aurelius Enteimos, Aurelius Neikostratos ve Aurelius Hephaistos, her birinin karısı ve olacak olan çocukları, eğer çocuklar erkek olurlarsa her birinin karısı ve çocukları, eğer kız olurlarsa her birinin kocaları ve yazılı olarak bırakacağım kişi için yaptırđım. Bunlara kayıtsız kalıp uymayan kişi Hierotatos Fiscus'a 5000 denarii ve vatanıma başka bir 5000 denarii verecek! Bunu her iki tarafa da ihbar eden kişi miktarım 3/1'ni alacak.

T 4: Eutykhes'in Mezarı

Buluntu Yeri: Telmessos

Literatür:TAM II, no: 78; IGR III, no: 543; SEG VI, no:752.

Tarihlendirme: Roma Dönemi

	τὸ ἡρώον κατεσκεύασε Εὐτύχης Ἀρτείου
2	αὐτῶ καὶ γυναικὶ καὶ τέκνοις αὐτοῦ καὶ ἐν- γόνοις καὶ ᾧ ἂν ἐπιτρέψει ζῶν· ἐτέρῳ δὲ
4	μηδενὶ ἐξὸν εἶναι ἐνθάψαι τινά, ἐπεὶ ἀποτείσει τῆ Τελμησσέων πόλει * φ' καὶ τῶ φύσκῳ * ,α [[φ?]] .

Bu heroonu Arteimos oğlu Eutykhes kendisi, karısı, çocukları, onlardan olacak çocuklar ve beslemesi için yaşarken yaptırdı. Başka hiç kimse gömülmeye izinli değildir. Eğer buna uymazsa Telmessos'luların kentine 500 denarii ve fiscusa 1500? Denarii borçlu olsun!

T 5: Titus Flavius Diphantospolemos'un Mezarı

Buluntu Yeri: Arsada'ya giden yol üzerinde, Tlos.

Literatür: TAM II, no: 613

Tarihleme: Roma Dönemi

- Τ(ίτος) Φλάσιος Δίφ?αντος [. . . πό]-
 2 λεμος τὸ ἠρῶον γονεῦ[σιν καὶ τῶ]
 κατὰ διαδοχὴν γένει τοῦ·ιδί[ου]
 4 οἴκου. ἐκτὸς δὲ τούτων ὁ θάψα[ς]
 καὶ ὁ συνχωρήσας ὀφειλέτω-
 6 σαν τῶ φίσκῳ ἀνὰ ,γ καὶ τῆ
 πόλει ἀνὰ ,γ καὶ ἀμαρτωλοὶ
 8 ἔστωσαν καὶ ἐπάρατοι θεοῖς οὐρα-
 νίοις καὶ ὑποχθονίοις.

*Titus Flavius Diphantos? ...polemos bu heroon'u kendi evinin ataları ve ardıl soyu için (yaptır-
 dı). Bunların dışında gömü yapan veyapan fiscus'a ve kente 3000[] üzerinde borçlu olsun.
 Ve de gökyüzü ve yer altı tanrılarına karşı günahkâr ve lanetli olsun!*

T 6: Eudoksos ve Lykiarkhikos'un Mezarı

Buluntu yeri: Olympos

Literatür: TAM II, no: 951

Tarihleme: Roma Dönemi

- Εὐδοξος καὶ Λυκιάρχικος Ὀλυμπηνο[ι κατε]-
 2 σκεύασαμεν τὸν τύμβον ἑαυτοῖς καὶ γυ-
 ναιξιν ἡμῶν Λυκιάρχει (sic) καὶ Ζωτικῆ καὶ τέκνοις
 4 ἡμῶν Ζωσίμῳ καὶ Ζωσιμᾶ καὶ Εὐδόξῳ καὶ τροφί-
 μῳ ἡμῶν Ζηνικέτῃ· ἐτέρῳ δὲ οὐδενὶ ἐξὸν ἐν-
 6 κηδεῦσαι, εἰ μὴ ἡμεῖς τινὶ ἐνγράφως ἐπιτρέψωμεν,

- ἢ ὁ βιασάμενος ἐν κηδεῦσαι ἐκτείσει τῷ ἱερωτά-
 8 τῷ φίσκῳ * φ' καὶ Ὀλυμπηῶν τῇ πόλι * φ',
 ὧν ὁ ἐλένξας λήμψεται τὸ τρίτον.

Biz Olympos'lu Eudoksos ve Lykiarkhikos bu mezarı kendimiz, eşlerimiz Lukiarkhe ve Zosima, çocuklarımız Zosimos, Zosima ve Eudoksos ve beslememiz Zenikete için yaptırıldı. Başka hiç kimse cenaze için izinli değildir. Eğer birisi yazdıklarımıza ihtimam göstermez ya da cenaze için zorlarsa Hierotaton Tameion'a ve Olympos kentine 500 denarii versin. İhbar eden kişi bu miktarın 3/1'ini alsın!

T 7: Claudius Leon'nun Mezarı

Buluntu yeri: Karaköy, Ksanthos.

Literatür:TAM II, no: 325.

Tarihleme: Roma Dönemi.

in summa fascia crepidinis:

[ή σ]ωματοθήκη Κλαυδίου Λέοντος τοῦ καὶ Εὐπειθίου,

infra in tabula:

- 2 εἰς ἣν ἐνέθαψεν τὴν γε-
 νομένην γυναῖκα
 4 αὐτοῦ Ἄφφιον Κλ(αυδίου) · Πρυ-
 τανικοῦ ἐπὶ τῷ τε-
 6 θῆναι καὶ αὐτόν, ἔτε-
 ρον δὲ μηδένα· εἰ
 8 δὲ μή, ἀποτείσει
 ὁ παρὰ ταῦτα ἐν-
 10 θάψας τινὰ τῷ μὲν
 ἱερωτάτῳ ταμείῳ
 12 * ,αφ' καὶ τῇ Ξαν-
 θίων σεμνοτάτῃ

14 γερουσία * ,βφ'.

Bu lahit Claudius Leon nam-ı diğer Eupeithios'undur. İçerisine önceki karısı Claudius Prytanikos kızı Apphia'yi gömdü. Onun üzerine de kendisi gömülsün. Başka kimseye izin yoktur, aksi halde bunlara karşı gelip gömen kişi Hierotaton Tameion'a 1500 denarii, Ksanthos'luların en saygın Gerousia'sına 2500 denarii borçlu olsun.

T 8: Aurelius Zosimos'un Mezarı

Buluntu yeri: Karaköy, Ksanthos.

Literatür: TAM II, no: 331.

Tarihleme: Roma Dönemi.

- τὴν σωματοθήκην ἐωνήσατο Αὐρ(ήλιος) Ζώ[σι]μος [Πιλί]σ[των]ος(?)
- 2 διὰ τῶν ἀρχείων ἐν τῇ [τρι]τῆ τοῦ Ἀπελλαίου μηνὸς
ἀρχ(ιερέως) Πρωτολέοντος δίς· εἰς ἣν ἐντα[φή]σονται καὶ αὐτὸς καὶ
- 4 ἡ γυν[η] αὐτοῦ Αὐρ(ηλία) Εξουσία· καὶ οἷς ἂν αὐτὸς
[ἐπιτρέψη· ἐτέ]ρω δὲ οὐδενὶ ἐξέσται θάψαι τινὰ ἐν αὐτῇ
- 6 ἢ ἐ[ν τῷ ὑ]ποσορίῳ, ἐκτὸς εἰ μὴ
τινὶ αὐτὸς π[ερι]ῶν ἐπιτρέψη.
- 8 εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα ποιήσει,
δ[ώ]σει τῷ ἱερωτάτῳ ταμεῖ
- 10 προστείμου δηνάρια δισχέιλια
πεντακόσια καὶ τῇ Ξανθίων
- 12 γερουσία δηνάρια χεῖλια,
ῶν ὁ ἐκδικήσας τὸ ἀσέβημα
- 14 λήμψεται τὸ τρίτον.

Bu lahiti Pliston oğlu Aurelius Zosimos Apellaios ayının 3. gününde II. Protoleon'un başrahiplik yaptığı sırada arşivler aracılığıyla ile içerisine kendisi, karısı ve izin verdikleri gömülsün diye satın aldı. İzin verilen kimse dışında başka hiç kimse ne lahitin içerisine ne de hyposorion'una

T 10: Claudius Eukarpos'un Mezarı

Buluntu yeri: Tlos.

Literatür: TAM II, no: 626.

Tarihleme: Roma Dönemi.

- [τὸν τάφον] τοῦ τ]ον κατεσκεύασεν
- 2 Κλαύδιος Εὐκαρπος συνχωρη[σ]άσης
τῆς [ε]ύε[ργ]έτιδ[ο]ς [αὐ]τοῦ Κλ(αυδίας) · Ἀπ[φ]ίου
- 6 ἑαυτῶ καὶ γυναικὶ αὐτοῦ καὶ τέκ[ν]οις·
ἐτέρω [δὲ οὐδ]ενὶ ἐξέσται ἐνθάψα[ι] .τ[ι]νὰ
- 8 οὐδέ [τι] <ν>ι? τοῦ γ?]έν[ου]ς?· ἢ ὁ ἐνθάψας ὀφειλέ-
[σ]ει Τ[λ]ωέ[ων] τῶ δήμω * ,α καὶ τῆ γερουσίᾳ * ,α,
- 10 [ὁ δὲ] ἐλ[έν]ξας λήμψεται τὸ τρίτον.

Bu mezarı Claudius Eukarpos hakkını hayırhahı Claudia Apphia'dan alarak kendisi, karısı ve çocukları için yaptırdı. Ne akrabalarından birisi ne de başka birisi gömmeye izinli değildir. Aksi halde gömen kişi Tlos'luların Demos'una 1000 denarii, Gerousia'ya 1000 denarii borçlu olsun. Bunu ihbar eden miktarın 3/1'ni alsın.

T 11: Sahibi Bilinmeyen Bir Mezar.

Buluntu yeri: Telmessos.

Literatür: TAM II, no: 73.

Tarihleme: Roma Dönemi.

- [. . . .yak. 12. . . .ἐπε]σκεύασεν τὸ τρίτο[ν] τῆς καμάρας αὐ-
- 2 [τῶ καὶ γυναικὶ αὐ]τοῦ Ἀγαθη τύχη καὶ τέκνοις αὐτοῦ Λέον-
[τι? καὶ. . . yak. 9. . . κ]αὶ εἰς τὴν εὐώνιμον θήκην ε[ι]σιόγτων
- 4 [. . . . yak. 14. . . . τ]εθῆναι· εἰ δέ τις ἕτερον ἐν[β]αλεῖται, ἀποτίσει
[Τελμησσεῶν τῶ δήμ]ω * φ' καὶ τῶ [φίσκω *] ,γ.

Filanca kişi bu mezar odasının üçüncüsünü kendisi, karısı Agotetykhe, çocukları Leon ve filanca için yaptırdı. Sol taraftaki sandukaya filanca gömülsün. Eğer herhangi biri bir başkasını gömerse Telmessos'luların Demos'una 500 denarii, Fiscus'a 3000 denarii versin.

T 12: Oreios Kondosos'un Azadlısı Aurelius Semnos'un Mezarı

Buluntu yeri: Idebessos.

Literatür: TAM II, no: 845.

Tarihleme: Roma Dönemi.

- κατεσκεύασεν τήν σω-
 2 ματοθήκην Αὐρήλιος Σέ-
 μνος ὁ ἠλευθερωμένος
 4 ὑπὸ Ὀρείου Κονδόσου
 ἑαυτῷ καὶ τέκνοις καὶ
 6 γυναικὶ αὐτοῦ Στεφάνῃ
 καὶ πενθερᾷ καὶ ταμιευτικῷ
 8 καὶ ἀδελφοῖς τοῦ Σέμνου καὶ
 Στεφάνῃ, ἀνεψιᾷ τοῦ Σέμνου,
 10 καὶ οἷς ἂν θεσμίως ἐνγρά-
 φως συνχωρηθῆ· ἄλλω δὲ οὐ-
 12 δὲν ἐξέσται ἐνθάψαι, ἢ ὑ-
 ποκείσεται θεοῖς Διοσ-
 14 κόροις ἐν Ἰδεβε[σ]σῶ * φ'
 καὶ ἐν Ἀκαλισσῶ θεῶ
 16 Ἀπόλλωνι [*] σν'.

Bu mezarı Oreios Kondosos tarafından azat edilen Aurelius Semnos kendisi, çocukları, karısı Stephane, kayınvalidesi, quaestor'u, Semnos ve Stephane'nin kardeşleri, Semnos'un kuzeni ve kanuna göre yazılmış olan izinli kimseler için yaptırdı. Başka hiç kimse gömü yapmaya izinli

değildir, aksi halde Idebessos'daki Dioskur tanrılarına 500 denarii Akalissos'daki tanrı Apollon'a 250 denarii borçlu olsun.

T 13: Aurelias Arteimos'un Aile Mezarı

Buluntu Yeri: Olympos.

Literatür: TAM II, no: 1164; Heberdey – Kalinka 1987, no: 42.

Tarihleme: Roma Dönemi.

- Αὐρ(ήλιος) Ἀρτείμας ὁ καὶ Ἱερώνυμος Ἀρτείμου τοῦ Διοτείμου Ὀλυμπηνός
- 2 κατέστησα τὸ σορίδιον ἄνγος ἑαυτῷ καὶ γυναικί μου Αὐρ(ηλία) Ἀπφία τῇ καὶ Τάτα
Γα[ίου]
- [. .5. .]ος Ὀλυμ(πηνη) κα[ι] τέκνοις μου Διοτείμῳ καὶ Ἀρτείμῳ καὶ Μητροδώρῳ καὶ
γυναικί τοῦ Διοτείμου Μ(αρκία) Αὐρ(ηλία) Ἀπφία τῇ καὶ
- 4 Μακε[δο]γία Μακεδόνοσ Ἀρυκανδίδι καὶ
Ὀλυμπηνῇ καὶ ἐγγ[όνοις] μου Μακεδόν[ι]
- 6 καὶ Μακεδονία· ἐν [κη]δευθῆναι καὶ
γυναῖκα Βίου Μ[. .5. .]ου Ὀξέαν Φαση-
- 8 λείτιν καὶ Ὀλυμ[π]ηνήν· ἐτέρῳ δὲ
οὐδενὶ ἐξέσται ἐν κηδεῦσαί τινα,
- 10 ἐκτὸς εἰ μὴ τι ἐνγράφως συν[χω]-
ρῷ, ἢ ὁ ἐνκηδεύσας τινὰ ἐκτείσει
- 12 θεοῖσ Ὀλυμπίοισ Διὶ καὶ Ἡφαί-
στω * ,βφ'.

Ben Dioteimos oğlu Arteimos oğlu Olympos'lu Aurelius Arteimos nam-ı diğer Hieronymos bu urneyi kendim, karım Gaius kızı Olympos'lu Aurelia Apphia nam-ı diğer Tata, çocuklarım Dioteimos, Arteimos ve Metrodoros, Dioteimos'un karısı Makedon kızı Arykanda ve Olympos'lu Marcia Aurelia Apphia nam-ı diğer Makedonia ve torunlarım Makedon ve Makedonia için yaptırım. Ve içerisine Bios M..'ın kızı Phaselis ve Olympos'lu Oksea koyulsun. Yazılı olarak

hak tanıdıklarım dışında başka hiç kimse gömülmeye izinli değildir; aksi halde gömü yapan kişi tanrılar Zeus Olympios ve Hephaistos'a 2500 denarii ödeyecek.

T 14: Sahibi Bilinmeyen Bir Mezar

Buluntu Yeri: Tlos.

Literatür: TAM II, no: 622.

Tarihleme: Roma Dönemi.

- ἡ ὀφιλέσι τῷ ταμείῳ προσ[τεί]μο[υ . . .],
 2 ὁ δὲ ἐλένξας λήμψ[ετ]αι τὸ τρίτο[ν].
 ὅς ἄν δὲ τῶν ἐ[πι]γεγραμμένων ἐκκολάψ[αι]
 4 [τι πειρ?]άση, δ[ώ]σι προσστείμου τ[ῆ] πόλ[ει * —].

Aksi halde [.] miktar tameion'a borçlu olsun, bunu ihbar eden kişi miktarın 1/3'nü alsın. Bu yazılanları silmeyi deneyen kişi [.] miktar polis'e versin.

T 15: Hermoas'ın Aile Mezarı

Buluntu Yeri: Kabağaç/Asarcık, Pinara.

Literatür: TAM II, no: 526; Davies 1895, no:9; Schweyer 1990, 39-42; SEG XLIII, no: 983.

Tarihleme: İ.Ö. 1. yy.

- Ερμόας Μεννέου Ἀλοαν-
 2 δεὺς ἑαυτῶι καὶ τῆι γυναι-
 κὶ τὸν τάφον κατεσκευάσα-
 4 το καὶ τοῖς τέκνοις· ἄλ-
 λωὶ δὲ μηθενὶ ἐξέστω
 6 ταφῆναι ἐν τῶι προγε-
 γραμμένωι τάφωι· ἢ ἀπο-
 8 τισάτω ὁ θάψας τῶι τε υἱ-
 ωνῶι μου Ερμολάωι δρα-
 10 χμάς τρίς χιλίας καθάπερ

- ἐγ δίκης καὶ τῶι δήμῳ τὸ ἴσον
 12 πλῆθος, καὶ ἀμαρτωλὸς ἔστω ὁ
 παρὰ τὰ προγεγραμμένα θάψας
 14 θεοῖς πᾶσι καὶ πάσαις.

Aloanda'lı Menneos oğlu Hermoas bu mezarı kendisi, karısı ve çocukları için yaptırdı. Başka hiç kimse önceden yazılmış olan bu mezara gömü yapmaya izinli değildir; aksi halde gömen kişi torunum Hermolaos'a gelenek uyarınca 3000 drakhme ve eşit miktarda demos'a borçlu olsun. Ve önceden yazılmış olanlara karşı gömü yapan kişi bütün tanrı ve tanrıçalara karşı günahkâr sayılsın.

T 16: Eutykhes ve Karısının Mezarı

Buluntu Yeri: Arykanda.

Literatür:IK 48, no: 120; SEG XLIV, no:1154.

Tarihleme: İ.S. 2. yy.

- τὸ ἀνγεῖον
 2 κατε[σκ]εύασεν
 Εὐτύχης ὁ ἐλευθε-
 4 ρωμένος ὑπὸ Κιλ-
 λόρτου ἑαυτῷ καὶ γυ-
 6 ναικὶ αὐτοῦ Ἄρτεμεῖτι
 τῇ ἐλευθερωμένη ὑπὸ
 8 Παύας· ἐτέρῳ δὲ οὐδε-
 νὶ {ενι} ἐξέστω ταφῆναι,
 10 ἢ ὀφειλέσει Ἄρυκανδέ-
 ων τῷ δήμῳ * φν'
 12 καὶ τῷ φίσκῳ
 * ,αφ'.

Bu mezarı Killortos tarafından azad edilen Eutykhes kendisi ve karısı Paua tarafından azad edilen Artemes için yaptırdı. Hiç kimse gömmeye izinli değildir, aksi takdirde Arykanda'lıların halkına 550 Fiscus'a 1500 denarii borçlu olacaktır.

T 17: Sahibi Bilinmeyen Bir Mezar

Buluntu yeri: Sidyma.

Literatür: TAM II, no: 211

Tarihleme: Roma Dönemi.

οὐδενὶ ἐξέσται ἐν τούτῳ τῷ μνημείῳ

2 τεθῆναι εἰ μὴ Τ(ίτω) Κλ(αυδίῳ) Καισιανῶ Ἀγρίππᾳ

καὶ ᾧ ἂν ἐκεῖνος ἐπιτρέψῃ·

4 ἐὰν δέ τις παρὰ ταῦτα ποιήσῃ, ἀπο-

τεισάτω φίσκῳ * ,ε καὶ τῇ Σιδυ-

6 μέων πόλει * ,ε τοῦ ἐνδεικνυ-

μένου τὸ τρίτον λαμβάνοντος.

Titus Claudius Caisianos Agrippa ve onun izin verdiği kimseler dışında hiç kimse bu mezara gömü yapmaya izinli değildir. Eğer birisi buna karşın birşey yaparsa fiscus'a 5000 denarii ve Sidyma'lıların polis'ine 5000 denarii versin, bunu ihbar eden kişi miktarın 1/3'nü alsın.

T 18: Sahibi Bilinmeyen Bir Mezar

Buluntu Yeri: Oinoanda.

Literatür: Petersen – Luschan 1889, no: 187.

Tarihleme: Roma Dönemi.

[— — — ἐποίησα]-

2 τ[ο αὐ]τῷ καὶ [τῇ] γυναικὶ αὐ-

τοῦ [Ἀρ]τ[έμει] καὶ τοῖς ἐξ αὐ-

4 τῶν [ἐγ]γ[όν]οις Κλεάρχῳ καὶ

Ερ[μ]αίῳ μόνοις, ἑτέρῳ δὲ

- 6 μηδενὶ ἐξὸν] εἶναι ἐπεισε-
 νενκεῖν ἔ[τε]ρον πτώμα·
- 8 ἐπεὶ ἀποτ[ε]σει τῷ μὲν ἰε-
 ρωτάτῳ ταμείῳ (δην.) ,β· τῇ δὲ Οἰ-
 10 νοανδέων πόλιν (δην.) <—'>, ὧν ὁ
 ἑλένξας λήμψεται τὸ τρί-
 12 τον· ἐάν δέ τις ἀδικήσῃ τὴν
 σωματοθήκην, ἔσται ἐπάρα-
 14 τος θεοῖς καὶ θεαῖς πᾶσιν.

Filanca kişi bu mezarı kendisi, karısı Arteme ve onlardan olan torunlardan Klearkhos ve Hermaios için yaptırdı. Başka hiç kimse başka bir bedeni gömmeye izinli değildir; aksi halde Hierotaton Tameion'a 2000, Oinoanda'luların polis'ine [.] denarii versin. Bu durumu ihbar eden miktarın 1/3'nü alsın. Eğer herhangi birisi lahite zarar verirse bütün tanrı ve tanrıçalara karşı lanetli sayılsın.

T 19: Aurelius Perikles'in Aile Mezarı

Buluntu Yeri: Batlıca, Balboura.

Literatür: Coulton 2012, no: 38

Tarihleme: Harf karakterine göre M.S. 212 sonrası (Coulton).

- [κατ]ε[σκε]ύασεν τ[ήν] σωμα
 2 τοθ[ήκη]ν Αὐρήλιος [Π]ερικλῆς Ἐρα[Λ]κ
 λ[έω]νος ἐ[α]υτ[ῶ] γυναι<κι> Ἄγο
 4 ράστη καὶ τέκνοις ἔάν [δ]ὲ τι ἀλ[λῳ]
 ἑᾶν{ν} βούλ<ω>μαι, διὰ γράμματος ἐπι-
 6 χωρήσω ἔάν δέ τις ἐτέ{ε}ρος κατ-
 ἐπιχρήσῃ, ἀποτείσει ἐπιτειμίου τῷ
 8 μὲν κτήτορι τῆς κόμης * φ' τῇ δὲ Οἰνοαν-
 δέων πόλει * ,α πλήνό{ι} οὐκ

10 ἀπο[κ]ατα<στήσας>

<ἄωρους πρόθοιτο> τοὺς ἐ{ε}ξ ἑαυτοῦ καὶ

12 ἐπάρατος ἔστω θεοῖς καὶ θεαῖς πᾶ[σι]

Herakleon oğlu Aurelius Perikles bu lahiti kendisi, karısı Agoraste ve çocukları için yaptırdı. Başka hiç kimse izinli değildir, bu yazıt ile izinimi veriyorum. Eğer başka birisi bu mezara dokunursa saygı değer kurucuların kome'sine 500 denarii, Oinoanda'luların polis'ine 1000 denarii versin. Bu parayı ödemeyen kişinin çocukları zamansız bir şekilde ölsün ve tüm tanrı ve tanrıçalara karşı lanetli sayılsın.

EPIGRAFİK TESTIMONIA'YA AİT YAZIT REFERANSLARI

1. TAM II, no: 48; SEG LIII, no: 1708; Tietz 2003, 319.
2. TAM II, no: 58; CIG, no:4208; Reisen I,no: 12; Tietz 2003, 319; SEG LIII, no: 1710.
3. TAM II, no: 60.
4. TAM II, no: 80; CIG, no: 4216; Reisen I, no:14.
5. TAM II, no: 82.
6. TAM II, no:125.
7. TAM II, no:127; CIG, no: 4266.
8. TAM II, no: 259; CIG, no: 4268; IGR III, no: 638; Fellows 1841, no:162.
9. TAM II, no:345; Hill 1895, no: 15.
10. TAM II, no:346; Davies 1895, no: 14.
11. TAM II, no:357; Ormerod –Robinson 1914, no:25.
12. TAM II, no:358; RA XXXVI, no:1878.
13. TAM II, no: 450.
14. TAM II, no:604; Ormerod – Robinson 1914, no: 18.
15. TAM II, no:629.
16. TAM II, no:632.
17. TAM II, no:720.
18. TAM II, no:840.
19. TAM II, no: 954.
20. TAM II, no: 961.
21. TAM II, no: 962.
22. TAM II, no: 965.
23. TAM II, no: 980.
24. TAM II, no: 986; Bérard 1892, no: 76.
25. TAM II, no: 990.
26. TAM II, no: 996; Bérard 1892, no: 1.
27. TAM II, no: 1002; Bérard 1892, no: 65.
28. TAM II, no: 1003; Bérard 1892, no: 72.
29. TAM II, no:1006.

30. TAM II, no: 1009.
31. TAM II, no: 1011; Bérard 1892, no: 43.
32. TAM II, no: 1012; Bérard 1892, no: 50.
33. TAM II, no: 1013; Bérard 1892, no: 8.
34. TAM II, no: 1033; Bérard 1892, no: 58.
35. TAM II, no: 1035; Bérard 1892, no: 10.
36. TAM II, no: 1038; Bérard 1892, no: 25.
37. TAM II, no: 1043; Bérard 1892, no: 74.
38. TAM II, no: 1044.
39. TAM II, no: 1047.
40. TAM II, no: 1051; Bérard 1892, no: 18.
41. TAM II, no: 1055.
42. TAM II, no: 1056.
43. TAM II, no: 1057.
44. TAM II, no: 1066; Ormerod – Robinson 1914, no: 41.
45. TAM II, no: 1077.
46. TAM II, no: 1079.
47. TAM II, no: 1081.
48. TAM II, no: 1084.
49. TAM II, no: 1088.
50. TAM II, no: 1091.
51. TAM II, no: 1093.
52. TAM II, no: 1098.
53. TAM II, no: 1118.
54. TAM II, no: 1119.
55. TAM II, no: 1130; Bérard 1892, no: 4.
56. TAM II, no: 1135; Bérard 1892, no: 26.
57. TAM II, no: 1156; CIG, no: 4325; LBW, no: 1353; Franz 1847, no: 22.
58. TAM II, no: 1163; Bérard 1892, no: 88.
59. TAM II, no: 51; CIG, no: 4207; Hammer 1811, 114.

60. TAM II, no: 61.
61. TAM II, no: 111; Davies 1895, no: 7.
62. TAM II, no: 152; Hicks 1889, no: 8.
63. TAM II, no: 208; Fellows 1841, no: 153; CIG, no: 4264; Reisen I, no: 70; IGR III, no: 591.
64. TAM II, no: 213.
65. TAM II, no: 215.
66. TAM II, no: 223; CIG, no: 4266; IGR, no: 595.
67. TAM II, no: 224.
68. TAM II, no: 245; Ormerod – Robinson 1914, no: 10.
69. TAM II, no: 246; Ormerod – Robinson 1914, no: 11.
70. TAM II, no: 247; CIG, no: 4224.
71. TAM II, no: 248; CIG, no: 4224c.
72. TAM II, no: 249; CIG, no: 4224e.
73. TAM II, no: 250.
74. TAM II, no: 251.
75. TAM II, no: 253; Diamantaras 1899, no: 7.
76. TAM II, no: 322; Hill 1895, no: 13.
77. TAM II, no: 334.
78. TAM II, no: 343.
79. TAM II, no: 437; Heberdey – Kalinka 1987, no: 26.
80. TAM II, no: 455.
81. TAM II, no: 458; Diamantaras 1891, 358-359.
82. TAM II, no: 488; IK 52, no: 374.
83. TAM II, no: 521; Fellows 1841, no: 144; CIG, no: 4253.
84. TAM II, no: 522; CIG, no: 4255; Reisen I, no: 56.
85. TAM II, no: 525.
86. TAM II, no: 599; CIG, no: 4244; Fellows 1841, no:141.
87. TAM II, no: 603.
88. TAM II, no: 612; CIJ II, no: 757; IJO II, no: 223; SEG LIV, no: 1462.

89. TAM II, no: 614.
90. TAM II, no: 619.
91. TAM II, no: 620.
92. TAM II, no: 630.
93. TAM II, no: 634.
94. TAM II, no: 983; Bérard 1892, no: 73.
95. TAM II, no: 998.
96. TAM II, no: 1017.
97. TAM II, no: 1021; Bérard 1892, no: 86; Wilhelm 1925, no: 78.
98. TAM II, no: 1029.
99. TAM II, no: 1042; Gardner 1885, no: 139; Bérard 1892, no: 21.
100. TAM II, no: 1045.
101. TAM II, no: 1046.
102. TAM II, no: 1071.
103. TAM II, no: 1134; Bérard 1892, no: 23.
104. TAM II, no: 1143; Bérard 1892, no: 51.
105. TAM II, no: 1158; Bérard 1892, no: 7.
106. TAM II, no: 1159; Bérard 1892, no: 9.
107. TAM II, no: 874.
108. TAM II, no: 690; CIG, no: 4228; Fellows 1841, no: 121; Birch 1844, s. 425.
109. TAM II, no: 691; CIG, no: 4229; Fellows 1841, no: 117; Birch 1844, s. 309.
110. TAM II, no: 693.
111. TAM II, no: 748.
112. TAM II, no: 749.
113. TAM II, no: 754; Benndorf- Niemann 1884, no: 105.
114. TAM II, no: 927.
115. TAM II, no: 928; Petersen – Luschan 1889, 136, no: 170.
116. TAM II, no: 929; IGR III, no: 741.
117. TAM II, no: 940; Davies 1895, no: 30.
118. TAM II, no: 69.

119. TAM II, no: 88; CIG, no: 4221.
120. TAM II, no: 218.
121. TAM II, no: 456.
122. TAM II, no: 745.
123. TAM II, no: 782.
124. TAM II, no: 854; IGR III, no: 655.
125. TAM II, no: 860.
126. TAM II, no: 886.
127. TAM II, no: 885; IGR III, no: 657; Hill 1895, no: 2.
128. TAM II, no: 941; SEG VI, no: 772.
129. TAM II, no: 955.
130. TAM II, no: 957.
131. TAM II, no: 958.
132. TAM II, no: 960.
133. TAM II, no: 964; Bérard 1892, no: 63.
134. TAM II, no: 966.
135. TAM II, no: 970; Bérard 1892, no: 14.
136. TAM II, no: 974.
137. TAM II, no: 975.
138. TAM II, no: 981; IGR III, no: 750; Bérard 1892, no: 41.
139. TAM II, no: 985; Bérard 1892, no: 82.
140. TAM II, no: 991; IGR III, no: 749; Heberdey- Kalinka 1987, no: 44.
141. TAM II, no: 993; Bérard 1892, no: 24.
142. TAM II, no: 995; Bérard 1892, no: 59.
143. TAM II, no: 999; Bérard 1892, no: 17.
144. TAM II, no: 1022.
145. TAM II, no: 1024.
146. TAM II, no: 1025; Bérard 1892, no: 3.
147. TAM II, no: 1027; Bérard 1892, no: 75.
148. TAM II, no: 1052.

149. TAM II, no: 1053; Bérard 1892, no: 85.
150. TAM II, no: 1054.
151. TAM II, no: 1060.
152. TAM II, no: 1061.
153. TAM II, no: 1068; CIG, no: 4325b; Keil 1850, s. 643-674; Bérard 1892, no: 13.
154. TAM II, no: 1069.
155. TAM II, no: 1070.
156. TAM II, no: 1074.
157. TAM II, no: 1089.
158. TAM II, no: 1090.
159. TAM II, no: 1096; IGR III, no: 750; Bérard 1892, no: 66.
160. TAM II, no: 1097.
161. TAM II, no: 1099.
162. TAM II, no: 1102.
163. TAM II, no: 1166.
164. TAM II, no: 1105.
165. TAM II, no: 1157; Bérard 1892, no: 6.
166. TAM II, no: 1107.
167. TAM II, no: 1108.
168. TAM II, no: 1109.
169. TAM II, no: 1110.
170. TAM II, no: 1111; Ormerod – Robinson 1914, no:45.
171. TAM II, no: 1155; CIG, no: 4325g; Franz 1847, no: 21.
172. TAM II, no: 1124.
173. TAM II, no: 1125.
174. TAM II, no: 1126.
175. TAM II, no: 1151; Bérard 1892, no: 81.
176. TAM II, no: 1129; Bérard 1892, no: 2.
177. TAM II, no: 1149; Bérard 1892, no: 68.
178. TAM II, no: 1133; Bérard 1892, no: 18.

179. TAM II, no: 1144; Bérard 1892, no: 55.
180. TAM II, no: 1137; Bérard 1892, no: 39.
181. TAM II, no: 1167; CIG, no: 4325e; Franz 1847, no: 19.
182. TAM II, no: 1160; Bérard 1892, no: 37.
183. TAM II, no: 1101; Bérard 1892, no: 38.
184. TAM II, no: 448; IGR III, no: 684; Hicks 1889, no:35.
185. TAM II, no: 947; CIG, no: 4305; IGR III, no: 727.
186. TAM II, no: 948.
187. TAM II, no: 86.
188. TAM II, no: 78; IGR III, no: 543; SEG VI, no:752.
189. TAM II, no: 613.
190. TAM II, no: 951.
191. TAM II, no: 325.
192. TAM II, no: 331.
193. TAM II, no: 77.
194. TAM II, no: 626.
195. TAM II, no: 73.
196. TAM II, no: 214.
197. TAM II, no: 244; Ormerod – Robinson 1914, no:9.
198. TAM II, no: 930; IGR III, no: 742; Hill 1895, no: 9.
199. TAM II, no: 1230.
200. TAM II, no: 226.
201. TAM II, no: 845.
202. TAM II, no: 848; IGR III, no: 652.
203. TAM II, no: 855.
204. TAM II, no: 857; Heberdey- Kalinka 1987, no: 41.
205. TAM II, no: 870.
206. TAM II, no: 924.
207. TAM II, no: 925.
208. TAM II, no: 926.

209. TAM II, no: 939; Ormerod – Robinson 1914, no: 38.
210. TAM II, no: 956; CIG, no: 4325c; Keil 1850, 643-674; Bérard 1892, no: 31; Wilhelm 1925, 78.
211. TAM II, no: 963.
212. TAM II, no: 967; Bérard 1892, no: 80.
213. TAM II, no: 1164; Heberdey- Kalinka 1987, no: 42.
214. TAM II, no: 969; Bérard 1892, no: 61; Wilhelm 1925, 78.
215. TAM II, no: 1150; Bérard 1892, no: 79.
216. TAM II, no: 972; Bérard 1892, no: 31.
217. TAM II, no: 973.
218. TAM II, no: 1146; Bérard 1892, no: 60.
219. TAM II, no: 976; Bérard 1892, no: 33; Wilhelm 1925, 78.
220. TAM II, no: 1142; Bérard 1892, no: 48.
221. TAM II, no: 1141; Bérard 1892, no: 47.
222. TAM II, no: 1140; SEG XLVII, no: 1820; Bérard 1892, no: 44; Adak – Atvur 1997, no: 1.
223. TAM II, no: 978.
224. TAM II, no: 979.
225. TAM II, no: 1136; Bérard 1892, no: 34.
226. TAM II, no: 1138; Bérard 1892, no: 40.
227. TAM II, no: 982; Bérard 1892, no: 49.
228. TAM II, no: 1132; Bérard 1892, no: 12.
229. TAM II, no: 1131; Bérard 1892, no: 5.
230. TAM II, no: 989.
231. TAM II, no: 1128; CIG, no: 4325i; Franz 1847, no: 23.
232. TAM II, no: 997.
233. TAM II, no: 1123.
234. TAM II, no: 1122.
235. TAM II, no: 1121; Ormerod – Robinson 1914, no: 44.
236. TAM II, no: 1120.

237. TAM II, no: 1004; Bérard 1892, no: 35.
238. TAM II, no: 1005; Bérard 1892, no: 77.
239. TAM II, no: 1116.
240. TAM II, no: 1115.
241. TAM II, no: 1114.
242. TAM II, no: 1007.
243. TAM II, no: 1008.
244. TAM II, no: 1112; Ormerod – Robinson 1914, no: 46.
245. TAM II, no: 1010.
246. TAM II, no: 1103.
247. TAM II, no: 1014; Bérard 1892, no: 16.
248. TAM II, no: 1100.
249. TAM II, no: 1018.
250. TAM II, no: 1019.
251. TAM II, no: 1094.
252. TAM II, no: 1026; Bérard 1892, no: 78.
253. TAM II, no: 1087.
254. TAM II, no: 1086.
255. TAM II, no: 1028; IK 52, no: 377.
256. TAM II, no: 1082.
257. TAM II, no: 1031; CIG, no: 4325d; Bailie 1849, no: 102; Franz 1847, no: 17;
Bérard 1892, no: 19.
258. TAM II, no: 1032; CIG, no: 4325k; Franz 1847, no: 24.
259. TAM II, no: 1078.
260. TAM II, no: 1034; Bérard 1892, no: 62.
261. TAM II, no: 1076.
262. TAM II, no: 1039; Bérard 1892, no: 70.
263. TAM II, no: 1040; Bérard 1892, no: 22.
264. TAM II, no: 1072.
265. TAM II, no: 1050; Bérard 1892, no: 29; Wilhelm 1925, s. 78.

266. TAM II, no: 1062.
267. TAM II, no: 1058.
268. TAM II, no: 1059; Bérard 1892, no: 20.
269. TAM II, no: 53; CIG, no: 4215.
270. TAM II, no: 122; CIG, no: 4247.
271. TAM II, no: 210.
272. TAM II, no: 252.
273. TAM II, no: 254.
274. TAM II, no: 320; Ormerod – Robinson 1914, no:21.
275. TAM II, no: 323; Davies 1895, no: 12.
276. TAM II, no: 342; CIG, no: 4278; Hill 1895, no: 16.
277. TAM II, no: 431; Heberdey- Kalinka 1987, no: 22.
278. TAM II, no: 454.
279. TAM II, no: 600; CIG, no: 4249; Fellows 1841, no: 131.
280. TAM II, no: 227.
281. TAM II, no: 324.
282. TAM II, no: 328.
283. TAM II, no: 347; Davies 1895, no:13.
284. TAM II, no: 611; IGR III, no: 569.
285. TAM II, no: 622.
286. TAM II, no: 631.
287. TAM II, no: 706; CIG, no: 4232; Fellows 1841, no: 124, no: 26; Bérard 1891, no:
26.
288. TAM II, no: 853.
289. TAM II, no: 871.
290. TAM II, no: 952.
291. TAM II, no: 953; Heberdey- Kalinka 1987, no: 46.
292. TAM II, no: 1048; Bérard 1892, no: 71.
293. TAM II, no: 1049; Bérard 1892, no: 30.
294. TAM II, no: 1085.

295. TAM II, no: 1104; Heberdey- Kalinka 1987, no: 45.
296. TAM II, no: 1117.
297. TAM II, no: 1127.
298. TAM II, no: 1152; IGR III, no: 751; Bérard 1892, no: 83.
299. TAM II, no: 1215; Anti 1923, no: 13.
300. TAM II, no: 1224; CIG, no: 4321b; IGR III, no: 766; Benndorf – Niemann 1884, no: 182
301. TAM II, no: 59; IGR, no: 544; SEG LIII, no: 1710; Tietz 2003, 337-339.
302. TAM II, no: 1211; IGR III, no:765; Bérard 1892, no: 97.
303. TAM II, no: 63; CIG, no: 4212; IGR III, no: 542.
304. TAM II, no: 1165; IGR III, no: 748; Heberdey- Kalinka 1987, no: 43.
305. TAM II, no: 83; Ormerod – Robinson 1914, no:3.
306. TAM II, no: 1161; IGR III, no:751; Bérard 1892, no: 52.
307. TAM II, no: 85; IGR III, no: 545.
308. TAM II, no: 1148; Bérard 1892, no: 67.
309. TAM II, no: 89.
310. TAM II, no: 1139; Bérard 1892, no: 42.
311. TAM II, no: 221; IGR III, no: 599; Benndorf – Niemand 1884, no: 55.
312. TAM II, no: 1073.
313. TAM II, no: 222; Benndorf – Niemann 1884,no: 63.
314. TAM II, no: 1065; Ormerod – Robinson 1914, no: 40.
315. TAM II, no: 1064; Ormerod – Robinson 1914, no: 43.
316. TAM II, no: 228; CIG, no: 4266d.
317. TAM II, no: 1037; CIG, no: 4325f; Franz 1847, no: 20.
318. TAM II, no: 327.
319. TAM II, no: 1015; Bérard 1892, no: 56.
320. TAM II, no: 332.
321. TAM II, no: 987; IGR III, no: 751; Bérard 1892, no: 69.
322. TAM II, no: 339; CIG, no: 4277; IGR III, no: 636.
323. TAM II, no: 949.

324. TAM II, no: 340.
325. TAM II, no: 747.
326. TAM II, no: 344.
327. TAM II, no: 722.
328. TAM II, no: 348.
329. TAM II, no: 349; Davies 1895,no:11.
330. TAM II, no: 350.
331. TAM II, no: 351.
332. TAM II, no: 352; CIG, no: 4278c.
333. TAM II, no: 602; CIG, no: 4245; IGR III, no: 570; Fellows 1841, no: 130.
334. TAM II, no: 637; CIG, no: 4252b.
335. TAM II, no: 87.
336. TAM II, no: 438.
337. TAM II, no: 439.
338. TAM II, no: 779.
339. SEG VI, no: 735; Anti 1923, no: 3.
340. SEG VI, no: 739; Anti 1923, no: 7.
341. SEG XXXI, no: 1304.
342. SEG XXXIII, no: 1169; AE, 1987, no: 946; Nolle – Sayar – Cremer 1983, no: 1.
343. SEG XXXIX, no: 1404; Frézouls – Morant 1986, no: 21.
344. SEG XXXIX, no: 1406; Frézouls – Morant 1986, no: 23.
345. SEG XXXIX, no: 1409; Frézouls – Morant 1986, no: 26.
346. SEG XL, no: 1277; Kolb – Zimmermann 1990, no: 8.
347. SEG XLIII, no: 968; Schindler 1972, no: 19; Kokkinia 2008, no: 46.
348. SEG XLIII, no: 980; Schweyer1990, s. 41-42; Harrison 1978, s. 205; Alkan 2011, s.34.
349. TAM II, no: 526; Davies 1895, no:9;Schweyer1990, s. 42; SEG XLIII, no: 983.
350. IK 48, no: 106.
351. IK 48, no: 120; SEG XLIV, no:1154.
352. IK 48, no: 121; SEG XLVI, no: 1158.

353. IK 48, no: 122.
354. IK 48, no: 125; SEG XLVI, no: 1157.
355. IK 48, no:126.
356. IK 48, no: 127.
357. IK 48, no: 128.
358. IK48, no: 131.
359. IK 48, no: 133.
360. IK 48, no: 134.
361. TAM II, no: 804; IK 48, no: 150.
362. SEG XLV, no: 1783; CIG, no: 4303; LBW,no:1287; Zimmerman 1991, no: 3.
363. SEG XLV, no: 1797; CIG, no: 4315i; LBW, no: 1321; Keil 1850, 669-660; Diamantaras 1894, no:15; Wörrle 1995, s. 398.
364. SEG XLV, no: 1801; Wörrle 1995, 402 – 403.
365. SEG XLI, no: 1388; Atila – Çelgin 1991, no:2; BE, 1993, no: 535; Atilla 1991, 114-115.
366. SEG XLVII, no: 1820; Adak – Atvur 1997), no: 2.
367. SEG XLVIII, no: 1702; Behrwald et al. 1998, no:21.
368. SEG XLVIII, no: 1708; Behrwald et al. 1998, no:26.
369. SEG XLVIII, no: 1709; Behrwald et al. 1998, no:12.
370. SEG XLVIII, no: 1713; Behrwald et al. 1998, no:14.
371. SEG XLVIII, no: 1714; Behrwald et al. 1998, no:17.
372. SEG XLVIII, no: 1715; Behrwald et al. 1998, no:16.
373. SEG XLVIII, no: 1716; Behrwald et al. 1998, no:15.
374. SEG LI, no: 1829; İplikçioğlu et al. 2001, 245; Petzl 2001, 51-53.
375. SEG LII, no: 1436; İplikçioğlu 2002, no: 25.
376. SEG LIII, no: 1698; Schuler 2003, no:3; Schweyer 2002, no: Çardaklı 28.
377. SEG LIII, no: 1699; Schuler 2003, no:4; Schweyer 2002, no: Çardaklı 27.
378. SEG LIII, no: 1700; Schuler 2003, no:5; Schweyer 2002, no: Çardaklı 29.
379. SEG LII, no: 1701; Schuler 2003, no: 6; Petersen – Luschan 1889,no: 34.
380. SEG LIII, no: 1702; Schuler 2003, no: 7.

381. TAM II, no: 40; SEG LIII, no: 1708; Tietz 2003, 305-306.
382. TAM II, no: 127; SEG LIII, no: 1709; Tietz 2003, 337-339.
383. SEG LIII, no: 1714; İplikçioğlu 2003, no:17.
384. SEG LIV, no: 1455; Adak – Şahin2004, no: 14.
385. SEG LIV, no: 1432; Adak – Tüner 2004, no: 6.
386. SEG LIV, no: 1454; Adak – Şahin 2004, no: 13 .
387. SEG LIV, no: 1456; Adak – Şahin 2004, no: 15.
388. SEG LIV, no: 1464; Baker – Thériault 2003, no: 12.
389. SEG LV, no: 1486; Schuler 2005, no: 6.
390. SEG LV, no: 1487; Schuler 2005, no: 7.
391. SEG LV, no: 1490; Schuler 2005, 10.
392. SEG LVI, no: 1724; Schuler –Walser 2006,no:2.
393. SEG LVI, no: 1725; Schuler – Walser2006, no: 1.
394. SEG LVI, no: 1733; Schuler 2006, no: 15; Schweyer 2002,no: Istlada 53.
395. SEG LVI, no: 1735; Schuler 2006, no: 22; Schweyer 2002, no: Istlada 54.
396. SEG LVI, no: 1736; Schuler 2006, no: 5.
397. SEG LVI, no: 1737; Schuler 2006, no: 6.
398. SEG LVI, no: 1738; Schuler 2006, no: 12.
399. SEG LVI, no: 1739; Schuler 2006, no: 17.
400. SEG LVI, no: 1740; Schuler 2006, no: 3.
401. SEG LVI, no: 1744; Schuler 2006, no: 18; Schweyer 2002, no: Istlada 52; Marks-
teiner 1998, no:1.
402. SEG LVI, no: 1745; Schuler 2006, no: 14.
403. SEG LVI, no: 1746; Schuler 2006, no: 20.
404. SEG LVI, no: 1747; Schuler 2006, no:7; Zimmermann 1992, 155.
405. SEG LVI, no: 1748; Schuler 2006, no: 21.
406. SEG LVI, no: 1749; Schuler 2006, no: 23.
407. SEG LVI; no: 1751; Schuler 2006, no: 19; Petersen – Luschan 1889, no: 47;
Marksteiner et al. 2007, 274 - 275, Petersen – Luschan1889, no: 85.
408. SEG LVI; no: 1752; Schuler 2006, no: 9; Petersen – Luschan 1889, no: 7.

409. SEG XLVIII, no: 1708, 1739; SEG LVI, no: 1767; Schuler 2006, 153-154.
410. SEG LVI, no: 1769; Schuler 2006, 156-157.
411. SEG LVI, no: 1770; Schuler 2006, 155-156.
412. SEG LVI, no: 1771; Schuler 2006, 159-162.
413. TAM II, no: 62; SEG LVI, no: 1791.
414. SEG LVII, no: 1635; CIG, no: 4290; Gardner 1885, no: 119; AE, 2007, no: 1506.
415. SEG LVII, no: 1662; Marksteiner et al. 2007, no:246 –247; Davies 1895,no: 29.
416. TAM II, no: 70.
417. TAM II, no: 76.
418. TAM II, no: 84.
419. TAM II, no: 211.
420. TAM II, no: 329; IGR III, no: 637; Petersen – Luschan1889, no: 9.
421. TAM II, no:330.
422. TAM II, no: 355; Ormerod – Robinson 1914, no:26.
423. TAM II, no: 371.
424. TAM II, no: 451; IK 52, no: 373.
425. TAM II, no: 487; CIG, no: 4293.
426. TAM II, no: 524.
427. TAM II, no: 605; CIG, no:4246; Fellows 1841, no: 132.
428. IK 52, no: 358; IGR III, no: 480; Heberdey – Kalinka 1987, no: 28; Naour 1980, no: 28.
429. SEG VI, no: 742; Anti 1923, no: 10.
430. IK 52, no: 460; IGR III, no: 500; Petersen – Luschan 1889, no: 223f; Heberdey – Kalinka 1987, no: 60.
431. IK 52, no: 362;Petersen – Luschan 1889, no: 234.
432. IK 52, no: 366; IGR III, no: 501.
433. TAM II, no: 838; IGR III, no: 649; Hill 1895, no:1.
434. TAM II, no: 866.
435. TAMII, no: 868.
436. TAM II, no: 1001; Bérard 1892, no: 11.

437. TAM II, no: 1036; Bérard 1892, no: 36.
438. TAM II, no: 1083.
439. TAM II, no: 1145; Bérard 1892, no: 57.
440. SEG XXXVII, no: 1224; AE 1988, no: 1041; Frézouls – Marrant 1985, no: 4.
441. SEG LVI, no: 1717; Kalinka, 1895; Schuler 2006, no: 5.
442. SEG LVI, no: 1768; Schuler 2006, no: 2; Davies 1895, no: 19.
443. Balland 1981, no: 87.
444. SEG II, no: 678; Bean 1971, no: 40; Pace 1916, no: 60.
445. Bean 1971, no: 41.
446. SEG XXVII, no: 908; Naour 1977, no:5.
447. SEG XXVII, no: 910; Naour 1977, no:8.
448. Takmer 2010, no: 6.
449. Schweyer 2002, no: Andriake 3.
450. Schweyer 2002, no: Antiphellos 5.
451. Schweyer 2002, no: Antiphellos 12.
452. Schweyer 2002, no: Aperlai 14.
453. Schweyer 2002, no: Apollonia 19.
454. Schweyer 2002, no: Apollonia 20.
455. Schweyer 2002, no: Bayındır 22; Diamantaras 1894, no: 9.
456. Schweyer 2002, no: Büyük Avşar 26; Petersen – Luschan 1889, no: 115.
457. Schweyer 2002, no: Corba 32.
458. Schweyer 2002, no: Corba 34.
459. Schweyer 2002, no: Corba 35.
460. Schweyer 2002, no: Corba 36.
461. Schweyer 2002, no: Cyaneai 42.
462. Schweyer 2002, no: Finike 45.
463. Schweyer 2002, no: Hoyran 49.
464. Schweyer 2002, no: Isinda 50.
465. Schweyer 2002, no: Myra 65; Diamantaras 1889, 412-413.
466. Schweyer 2002, no: Myra 72.

467. Schweyer 2002, no: Myra 73.
468. Schweyer 2002, no: Simena 78.
469. Schweyer 2002, no: Teimiusa 79; Petersen – Luschan 1889, no: 106.
470. Schweyer 2002, no: Teimiusa 80.
471. Schweyer 2002, no: Teimiusa 81.
472. Schweyer 2002, no: Teimiusa 84.
473. Schweyer 2002, no: Tyinda 86.
474. Schweyer 2002, no: Tyberissos 91; Petersen – Luschan 1889, no: 95.
475. Schweyer 2002, no: Tyberissos 94.
476. Schweyer 2002, no: Tyberissos 96.
477. Schweyer 2002, no: Tyberissos 97.
478. Uzunoğlu – Taşdelen 2011, no:1.
479. Uzunoğlu – Taşdelen 2011, no:2.
480. Uzunoğlu – Taşdelen 2011, no:5.
481. Uzunoğlu – Taşdelen 2011, no:6.
482. Schuler – Zimmermann 2012, no:3.
483. Onur – Alkan 2011, no:1.
484. Kokkinia 2008, no: 55.
485. Petersen – Luschan 1889, no:57.
486. Hicks 1889, no: 40.
487. Ormerod – Robinson 1914, no:30.
488. Ormerod – Robinson 1914, no:32.
489. Ormerod – Robinson 1914, no:35.
490. Ormerod – Robinson 1914, no:37.
491. Davies 1895, no: 8.
492. Davies 1895, no: 17.
493. Davies 1895, no: 18.
494. Davies 1895, no: 25.
495. Davies 1895, no: 28.
496. CIG, no: 4300d.

497. Wurster 1975, 87-89, dn.144.
498. Petersen – Luschan 1889, no:77.
499. Öztürk 2011, 209-218.
500. Wörrle 2012, no: 4.
501. Wörrle 2012, no: H II 45.
502. Wörrle 2012, no: H II 49.
503. Wörrle 2012, no: H II 51.
504. Wörrle 2012, no: H II 57.
505. Wörrle 2012, no: H II 60.
506. Wörrle 2012, no: H II 62.
507. Wörrle 2012, no: H II 63.
508. Wörrle 2012, no: H II 65.
509. Wörrle 2012, no: H II 68.
510. Wörrle 2012, no: H II 70.
511. Wörrle 2012, no: H II 71.
512. Wörrle 2012, no: H II 72.
513. Wörrle 2012, no: H II 73.
514. Wörrle 2012, no: H II 74.
515. Wörrle 2012, no: H II 75.
516. Wörrle 2012, no: H II 76.
517. Wörrle 2012, no: H II 77.
518. Wörrle 2012, no: H II 79.
519. Wörrle 2012, no: H II 81.
520. Wörrle 2012, no: H II 82.
521. Petersen – Luschan1889, no: 16; IGR III, no: 710.
522. Petersen – Luschan1889, no: 18.
523. Petersen – Luschan1889, no: 23.
524. Petersen – Luschan 1889, no: 29.
525. Petersen – Luschan1889, no: 32.
526. Petersen – Luschan1889, no: 34.

527. Petersen – Luschan1889, no: 80.
528. Petersen – Luschan1889, no: 91.
529. Petersen – Luschan1889, no: 92.
530. Petersen – Luschan1889, no: 107.
531. Petersen – Luschan1889, no: 108a.
532. Petersen – Luschan1889, no: 109.
533. Petersen – Luschan1889, no: 110.
534. Petersen – Luschan1889, no: 113.
535. Petersen – Luschan1889, no: 187.
536. IGR III, no: 502; CIG, no: 4380u.
537. IGR III, no: 686.
538. IGR III, no: 688; LBW, no: 1281.
539. IGR III, no: 696.
540. IGR III, no: 699.
541. IGR III, no: 708.
542. Petersen – Luschan1889, no: 182b; IGR III, no: 766.
543. Petersen – Luschan1889, no: 108.
544. Petersen – Luschan1889, no: 185.
545. Petersen – Luschan1889, no: 205; IGR III, no: 477.
546. SEG XXXV, no: 1429; Bean 1983, 200 – 201.
547. Coulton 2012, no: 20.
548. Coulton 2012, no: 24.
549. Coulton 2012, no: 36.
550. Coulton 2012, no: 37.
551. Coulton 2012, no: 38.

ANTİK KAYNAK EDİSYONLARI ve KISALTMALAR LİSTESİ

Cig. Leg.	Cicero, <i>de Legibus</i> . Kullanılan Eser: Les Belles Lettres, de Plinval G., Paris, 1959.
Dig.	Corpus Iuris Civilis Digesta. Kullanılan Eser: Corpus Iuris Civilis Vol. I, Mommsen T. – Krueger P.
Hes. Erg.	Hesiodos, <i>Erga kai Hemerai</i> . Kullanılan Eser: Hesiodos Eseri ve Kaynakları, Eyüboğlu S. – Erhat A., Ankara, 1977.
Hdt.	Herodotos. Kullanılan Eser: Herodotos Tarih, Çev: Ökmen M., Hasan Ali Yücel Klasikler Dizisi, Kültür Yayınları, İstanbul, 2006.
Hom. Il.	Homeros, <i>Ilyada</i> . Kullanılan Eser: Homeros Ilyada, Erhat A. – Kadir A., Can Yayınları, İstanbul, 2007.
Plut. Consol. Ad. Apoll.	Plutarkhos, <i>Consolatio ad Apollonium</i> . Kullanılan Eser: Plutarch Moralia, Bernardaki G. N., Leipzig, 1888.
Plut. Lykurgus	Plutarkhos, <i>Bioi Paralleloi</i> . Kullanılan Eser: Plutark Yaşamlar 1, Çev: Mete M., İdea Yayınları, İstanbul, 2005.
Plut. Solon	Plutarkhos, <i>Bioi Paralleloi</i> . Kullanılan Eser: Plutark Yaşamlar 1, Çev: Mete M., İdea Yayınları, İstanbul, 2005.
Strab.	Strabon, <i>Geographika</i> . Kullanılan Eser: Antik Anadolu Coğrafyası, Pekman A., Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1987.
Val. Max.	Valerius Maximus, <i>facta et dicta memorabilia</i> . Kullanılan Eser: Valerius Maximus, Factorum et Dictorum Memorabilium, Libri Novem, Kempf K. F., Leipzig, 1888.

KAYNAKÇA

- Adak- Atvur 1997 Adak M. – Atvur O., “Das Grabhaus des Zosimas und der Schiffseigner Eudemos aus Olympos in Lykien”, EA, Vol. 28, (1997), 11-31.
- Adak – Tüner 2004 Adak M. – Tüner N., “Neue Inschriften aus Olympos und seinem Territorium”, Gephyra, Vol. I, (2004), 53- 65.
- Adak – Şahin 2004 Adak M. – Şahin S., “Neue Inschriften aus Tlos”, Gephyra, Vol. I, (2004), 85- 105.
- AJA American Journal of Archaeology.
- Alcock 1991 Alcock S. E., “Tomb Cult and the Post- Classical Polis”, AJA, Vol. 95, (1991), 447-467.
- Alexiou 1974 Alexiou M., The Ritual Lament in Greek Tradition, Cambridge, 1974.
- Alkan 2011 Alkan M., “A Re-examination of the Sarcophagus Inscription at Turant Asarı” MJH, Vol. 1, sayı:1, (2011),33-41.
- Alkan 2013 Alkan M., Klasik Kale Yerleşiminden Lykia Başkentine Myra Kent Tarihi ve Territoryumu, Basılmamış Doktora Tezi, Antalya, 2013.
- AMS Asia Minor Studien.
- ANRW Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt.
- Anti 1923 Anti C., “Esplorazioni archeologiche nella Licia enella Panfilia”, Mon. Antichi, Vol. 29, (1923), 657-786.
- Arkwright 1911 Arkwright W., “Penalties in Lycian Epitaphs of Hellenistic and Roman Times”, JHS, Vol. 31, (1911), 269-275.
- Arnaoutoglou 2012 Arnaoutoglou I. N., “Cultuel transfer and law in Hellenistic Lycia: the case of Symmasis’ foundation”, Transferts culturels et droits dans le monde grec et hellénistique, Paris, 2012, 205 – 224.

AS	Anatolian Studies.
AST	Araştırma Sonuçları Toplantısı.
Athen. Mitt.	Athener Mitteilungen, Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts Abteilung Athen.
Atila 1991	Atila A., “Olympos Mezar Odası Kurtarma Kazısı”, Müze Kurtarma Kazıları Semineri, Ankara, 1991, 105-127.
Atila – Çelgin 1991	Atila A.- Çelgin A.V., “ Lykia’da, Olympos’ta Bulunan Bir Mezar Anıtı”, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi, Vol. I, (1991), 75 – 112.
ATS	Acta Theologica Supplementum.
Aytaçlar 2012	Aytaçlar P. Ö., Antik Çağda Günah, İtiraf, Kefaret / Confessiones, Ege Yayınları, İstanbul, 2012.
Bailie 1849	Bailie J.K., Fasciculus Inscriptionum Graecarum Potissimum ex Galatia, Lycia, Syria et Aegypto, Vol. III, London, 1849.
Baker – Thériault 2003	Baker P. – Thériault G., “Prospection épigraphique: rapport sur la champagne de 2002”, <i>Anatolia Antiqua</i> , Vol. 11, (2003), 431 – 435.
Balland 1981	Balland A., Inscriptions d’époque impériale du Létôon, (Fouilles de Xanthos 7), Paris, 1981.
BE	Bulletin Epigraphique.
Bean 1971	Bean G.E., Journeys in Northern Lycia, Wien, 1971.
Bean 1983	Bean G. E., “The Roman Inscriptions”, <i>The Byzantine Church at Dereağzı and Its decoration</i> (Ist. Mitt.29), Der. Morganstern J., 178 – 181, Tübingen, 1983.
Behrwald et al., 1998	Behrwald R. – Blum H. – Schuler Ch. – Zimmermann M., “Neue Inschriften aus Kyenai und Umgebund IV”, <i>Lykische Studien IV. Feldforschungen auf dem Gebiet von Kyenai (Yavu – Bergland)</i> , Der. Kolb F., 177 – 205, 1998.
Benndorf – Niemann 1884	Benndorf O. – Niemann G., <i>Reisen in Lykien und Karien (Reisen im südwestlichen Kleinasien I)</i> , Wien, 1884.

- Bérard 1891 Bérard V., "Inscriptions d'Asie Mineure, Carie, Lycie, Pisi-
die, Pamphylie, Phyrge", BCH, Vol. 15, (1891), 538 – 562.
- Bérard 1892 Bérard V., "Inscriptions d'Olympos", BCH, Vol. 16, (1892),
213- 239.
- BIC Bulletin of The Institute of Classical Studies.
- Birch 1844 Birch S., "Observations on the Xanthian Marbles Recently
Deposited in the British Museum, Archaeologia or Miscella-
neous Tracts Relating to Antiquity" The Society of Antiquar-
ies of London XXX, London, 1844.
- Bolla 1938 Bolla S., Die Entwicklung des Fiskus zum Privatrechtssubjekt
mit Beiträgen zur Lehre von Aerarium, Prague, 1938.
- Borchhardt 1975 Borchhardt J., "Myra. Eine Lykischer Metropole in antiker
und Byzantinischer Zeit", Ist. Forsch., Vol. 30, (1975).
- Bruck 1949 Bruck E. F., "Foundations for the Deceased in Roman Law,
Religion and Political Thought", Scritti in Onoredi Contardo
Ferrini 4, (1949), 1-48.
- Brunt 1966 Brunt P.A., "The Fiskus and Its Development", JRS, Vol. 56,
(1966), 75 – 91.
- Bryce 1976 Bryce T. R., Burial Fees in the Lycian Sepulchral Inscrip-
tions, AS, Vol. 26, (1976), 175-190.
- Bryce 1979 Bryce T. R., "Lycian Tomb Families and Their Social Impli-
cations", JESHO, Vol. 22, no: 3, (1979), 296 – 313.
- Bryce 1980a Bryce T. R., Sacrifices to the Dead in Lycia, Kadmos, Vol. 19,
(1980), 41-49.
- Bryce 1980b Bryce T.R., Burial Practices in Lycia, MQ, Vol. 21, no: 2,
(1980), 165- 178.
- Bryce 1981 Bryce T.R., Disciplinary Agents in the Sepulchral Inscrip-
tions of Lycia, AS, Vol. 31, (1981), 81-93.
- Champlin 1991 Champlin E., Final Judgements Duty and Emotions in Ro-
man Wills 200 B.C. – A.D. 250, Oxford, 1991.
- CIG Corpus Inscriptionum Graecarum.

- Childe 1945 Childe G., "Directional Changes in Funerary Practices During 50.000 Years", *Man*, Vol. 45, (1945), 13-19.
- CIJ *Corpus Inscriptionum Iudaicarum.*
- Cormack 2004 Cormack S., *The Space of Death in Roman Asiae Minor*, Wien, 2004.
- Coulton 2012 Coulton J.J., *The Balboura Survey and Settlement in Highland Southwest Anatolia*, Ankara, 2012.
- CW *The Classical Weekly.*
- Çelgin 1997 Çelgin A. V., *Termessos Tarihi*, İstanbul, 1997.
- Darvill 2002 Darvill T., *Concise Dictionary of Archaeology*, Oxford University Press, New York, 2002.
- Davies 1895 Davies G., "Greek Inscriptions from Lycia", *JHS*, Vol. 15, (1895), 100-115.
- Davies 1999 Davies J., *Death, Burial and Rebirth in the Religions of Antiquity*, London, Newyork, 1999.
- Day 1989 Day J. W., "Rituals in stone: Early Greek Grave Epigrams and Monuments", *JHS*, Vol. 109, (1989), 16-28.
- Diamantaras 1889 Diamantaras A., "Ἀρχαία ἐπι τύμβιος ἐπιγραφὴ ἐν Μύροις Λυκίας", *Ath. Mitt.*, Vol. 14, (1889), 412-413.
- Diamantaras 1891 Diamantaras A., "Ἀρχαία ἐπιγραφὴ ἐν Μύροις Λυκίας", *Ath. Mitt.*, Vol. 16, (1891), 358 – 359.
- Diamantaras 1893 Diamantaras A., "Nouvelles et Correspondance", *BCH*, Vol. 17, (1893), 639 – 640.
- Diamantaras 1894 Diamantaras A., "Ἐπιγραφαὶ ἐκ Λυκίας", *BCH*, Vol. 18, (1894), 323 – 333.
- Diamantaras 1899 Diamantaras A., "Ἐπιγραφαὶ ἐκ Λυκίας", *BCH*, Vol. 23, (1899), 333 – 339.
- EA *Epigraphica Anatolica. Zeitschrift für Epigraphik und historische Geographie Anatoliens.*
- Fellows 1841 Fellows Ch., *An Account of Discoveries in Lycia*, London, 1841.

- Franz 1847 Franz J., "Inscriptiones graecae editae et ineditae", *Annali dell' Inst. Arch.*, Vol. 29, (1847), 105 – 131.
- Frei 1990 Frei P., "Die Götterkulte Lykiens in der Kaiserzeit", *ANRW II*, Vol. 18, 3, (1990), 1729 – 1864.
- Frézouls – Morant 1985 Frézouls E. – Morant M.J., "Inscriptions de Sidyma et Kadyanda (II)", *Ktéma*, Vol. 10, (1985), 233 – 243.
- Frézouls – Morant 1986 Frézouls E. – Morant M.J., "Inscriptions de Sidyma et Kadyanda (II)", *Ktéma*, Vol. 11, (1986), 239 – 253.
- Gardner 1885 Gardner E. A., "Inscriptions Copied by Cockerell in Greece II", *JHS*, Vol. 6, (1885), 354 – 361.
- Garland 1985 Garland R., *The Greek Way of Death*, Ithaca, New York, 1985.
- Garland 1989 Garland R., "The Well – Ordered Corpse: An Investigation into The Motives Behind Greek Funerary Legislation", *BIC*, Vol. 36, (1989), 1-15.
- Hammer 1811 Hammer v. J., *Topographische Ansichten, gesammelt auf einer Reise in die Levante*, Wien, 1811.
- Harris 1986 Harris W., *The Roman Father's Power of Life and Death*, *Studies in Roman Law*, Leiden, 1986.
- Harrison 1978 Harrison M., "Lycian Survey 1978.", Naumann R. *et al.*, *Recent Archaeological Research in Turkey*, *AS*, Vol. 29, (1979), 181-210.
- Harter – Uibopuu – Scheibelreiter 2010 Harter – Uibopuu K. – Scheibelreiter V., "Sepulkralmulten im Griechischen – Römischen Kleinasien", *Forum Archaeologiae*, Vol. 57, XII,(2010), 1 – 5.
- Harter- Uibopuu 2011 Harter- Uibopuu K., *Öffentliches und privates Eigentum an Grabstätten in kaiserzeitlichen Inschriften aus Athen und Kleinasien Antwort auf Michele Faraguna*, *Symposion*, Wien, (2011), 187- 198.
- Heberdey – Kalinka 1887 Heberdey R. – Kalinka E., *Bericht über zwei Reisen im südwestlichen Kleinasien. Denkschriften*, *ÖAW*, 45/1, Wien, 1897.

- Heichelheim– Yeo– Ward 1984 Heichelheim, F. M. , Yeo C. A. , Ward A. M. , A History of the Roman people, New Jersey, 1984
- Heller 1932 Heller J.L., “Burial Customs of the Romans”, The Classical Weekly, Vol. 25, (1932), 193-197.
- Hicks 1889 Hicks E. L., “Inscriptions from Casarea, Lydae, Patara, Myra”, JHS, Vol. 10, (1889), 46-85.
- Hill 1895 Hill G.F., “Inscriptions from Lycia and Pisidia Copied by Daniell and Fellows”, JHS, Vol. 15, (1895), 116-131.
- Hirschfeld 1887 Hirschfeld G., Über die Griechischen Grabinschriften, welche Geldstrafen anorden, Königsberger Studien, 1887, 84 – 144. (non vidi).
- Howgego 1998 Howgego C., Sikkeler Işığında Eskiçağ Tarihi, Homer Kitapevi, İstanbul, 1998.
- Hürmüzlü 2008 Hürmüzlü B., Eski Yunan’da Ölü Gömme Gelenekleri, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 2008.
- IJO Inscriptiones Judaicae Orientis.
- IK Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien.
- Ist. Forsch. Istanbuler Forschungen. Deutsches Archäologisches Institut.
- Ist Mitt. Mitteilungen des deutschen archäologischen Instituts, Abteilung Istanbul.
- IGR Inscriptiones Graecae Ad Res Romanas Pertinentes.
- İdil 1998 İdil V., Likya Lahitleri, Ankara, 1998.
- İplikçioğlu et al. 2001 İplikçioğlu B. – Çelgin G. – Çelgin A. V., “Doğu ve Kuzeydoğu Lykia – Güneybatı Pisidia Epigrafik, Tarihi Coğrafi Yüzey Araştırmaları Projesi, 1998 Çalışmaları”, AST, Vol. 18,1, (2001), 441- 445.
- İplikçioğlu et al. 2002 İplikçioğlu B. – Çelgin G. – Çelgin A. V., “Doğu ve Kuzeydoğu Lykia – Güneybatı Pisidia Epigrafik, Tarihi Coğrafi Yüzey Araştırmaları Projesi, 2000 Çalışmaları”, AST, Vol. 19,2, (2002), 127 - 132.

- İplikçioğlu 2003 İplikçioğlu B., “Batı Pamfilya ve Doğu Lykia’da Epigrafya Araştırmaları 2001”, AST, Vol. 20, 2, (2003), 71 – 75.
- JESHO Journal of the Economic and Social History of the Orient.
- JHS Journal of Hellenic Studies.
- JNES Journal of Near Eastern Studies.
- Johnston 1988 Johnston D. E. L., “Trusts and Tombs”, ZPE, Vol. 72, (1988), 81-87.
- Jones 1950 Jones A. H.M., “The Aerarium and the Fiscus”, JRS, Vol. 40, (1950), 22 – 29.
- JRS The Journal of Roman Studies.
- Karagöz 1984 Karagöz Ş., Anadolu’dan mezar stelleri Arkaik- Greko Pers-Hellenistik- Roma Bizans Çağları, İstanbul, 1984.
- Keil 1850 Keil C., “Griechische Inschriften aus Lykien”, Philologus, Vol. 5, (1850), 643 – 674.
- Kokkinia 2008 Kokkinia C., Boubon The Inscriptions and Archeological Remains A Survey 2004 – 2006, Athens, 2008.
- Kolb – Zimmermann 1990 Kolb F. – Zimmermann M., “Neue Inschriften aus Kyaneai und Umgebund”, EA, Vol. 16, (1990), 115- 138.
- Kurtz - Boardman 1971 Kurtz D. C. – Boardman J., Greek Burial Customs, London, 1971.
- Larsen 1946 Larsen J. A. O., “Tituli Asiae Minoris, II, 522 and the Dating of Greek Inscriptions by Roman Names”, JNES, Vol. 5, (1946), 55-63.
- Last 1944 Last H., “The Fiscus: A Note”, JRS, Vol. 34, (1944), 51 – 59.
- Lattimore 1942 Lattimore R., Themes in Greek and Latin Epitaphs, Urbana, 1942.
- LBW Le Bas Ph. – Waddington W. H., Inscriptions Grecques et Latines recueillies en Asie Mineure I – II, Paris, 1870.
- Leadbetter 2007 Leadbetter W.L., “The Heroön of Erpidase Sarpedonis and the Aperlaite Sympolity”, Griechische Epigraphik in Lykien,

- Nólle – Sayar – Cremer 1983 Nólle J. - Sayar M. – Cremer M., “Drei Inschriften aus Antiphellos in Lykien”, ZPE, Vol. 52,(1983), 219-224.
- Nólle 2005 Nolle M. J., Exkursion nach Lykien,(Basilmamış notlar), 2005.
- Onur – Alkan 2011 Onur F. – Alkan M., “Parerga to the Stadiasmus Patarensis (6): Route 54 (Patara – Phellos) and New Inscriptions”, Gephyra, 8, (2011), 66 – 67.
- Ormerod – Robinson 1914 Ormerod H.A. – Robinson E.S.G., “Inscriptions from Lycia”, JHS, Vol. 34, (1914), 1-35.
- Öztürk 2011 Öztürk H. S., Muskar (Myra/Lykia) İki yazıta addendum et corrigendum, Colloquium Anatolicum, X, (2011), 209-218.
- Parker 1983 Parker R., Miasma, Pollution and Purification in Early Greek Religion, Clarendon Press, Oxford, 1983.
- Parker 2010 Parker R., A Funerary Foundation from Hellenistic Lycia, Chiron 40, (2010), 103-121.
- Pearce- Millett- Struck 2000 Pearce J., Millett M., Struck M., Burial, Society and Context in the Roman World, Oxford, 2000.
- Pleket 1992 Pleket H. W., “W. V. Harris, Ancient Literacy, Cambridge (Mass)/London, Harvard University Press, 1889, XV”, Mnemosyne Series IV, 45, 1992.
- Petersen – Luschan 1889 Petersen E.- v. Luschan F., Reisen im südwestlichen Kleinasien II, Reisen in Lykien Milyas und Kibyrtis, wien,1889.
- Petzl 1994 Petzl G., “Die Beichtinschriften Westkleinasiens”, EA, Vol. 22, (1994).
- Petzl 2001 Petzl G., “Varia Epigraphica”, EA, Vol. 33, (2001), 51- 56.
- RA Revue Archeology.
- Rives 2012 Rives J.,“Control of the Sacred in Roman Law”, Law and Religion in the Roman Republic, Der. Tellegen- Couperus O., 165 – 181, Leiden – Boston, 2012.
- Reties- Cilliers 2005 Reties P. F., Cilliers L., “Burial Customs, The Afterlife and The Pollution of Death in Ancient Greece”, Acta Theologica

- Supplementum, Vol. 7, (2005), 44-61.
- Robert 1951 Robert L., *Etudes de numismatique grecque*, Paris, 1951.
- Rossi 1975 Rossi A. M., “Ricerche Sulle Multe Sepolcrali Romane”, *Rivista Storica Dell’ Antichita’*, Der. Susini G. – Tibiletti G., 111 – 159, Bologna, 1975.
- SAWW Sitzungsberichte der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. Phil. – Hist. Kl. Wien.
- Schindler 1972 Schindler F., “Die Inschriften von Bubon”, *SAWW*, Vol. 278, 3, 1972.
- Schuler 2003 Schuler C., “Lykische Studien 6”, *AMS*, Vol. 48, 2003.
- Schuler 2005 Schuler C., “Die griechischen Inschriften von Phellos”, *Ist. Mitt*, Vol. 55, (2005), 250 – 269.
- Schuler 2006a Schuler C., *Neue Inschriften aus Kyenai und Umgebund VI: Tyinda und das Grenzgebiet zwischen Kyenai und Phellos. Şurada: Lykische Studien 7: Die Chora von Kyenai*, Kolb F., *Tübingen Althistorische Studien no:2*, Bonn, (2006), 151 - 165.
- Schuler 2006b Schuler C., “Inschriften aus Isthada”, *Chiron*, Vol. 36, (2006), 395 -451.
- Schuler – Walser 2006 Schuler C. – Walser A. V., *Neue Inschriften aus Kyenai und Umgebund VII: Die Gemeinde von Trysa. Şurada: Lykische Studien 7: Die Chora von Kyenai*, Kolb F., *Tubingen Althistorische Studien no:2*, Bonn, (2006), 167 - 186.
- Schuler – Zimmermann 2012 Schuler C. – Zimmermann K., “Neue Inschriften aus Patara I”, *Chiron*, Vol. 42, (2012), 575-576.
- Schürr 2008 Schürr D., *Zur Rolle der Lykischen Mindis*, *Kadmos*, Vol. 47, (2008), 147 – 170.
- Schweyer 1990 A.V. Schweyer, “Essai de definition des χώραι Telmessos et de Myra”, *Akten des II.Internationalen Lykien-Symposions*, Wien, 6-12 Mai, 1990, *Ergänzungsbände zu den Tituli Asiae Minoris*, 18, Vol. II., Der. Borchardt J. – Dobe-

- sch G., 39-42, Wien, 1990.
- Schweyer 2002 Schweyer A. V., *Les Lyciens et La Mort: Une Etude D'Historie Sociale*, Paris, 2002.
- SEG Supplementum Epigraphicum Graecarum.
- Spanu 2000 Spanu M., "Burial in Asia Minor During The Imperial Period, With A Particular Reference To Cilicia And Cappadocia", *Burial, Society and Context in the Provincial Roman World*, Der. Pearce J. et al., 169 – 179, Oxford, 2000.
- Spratt – Forbes 1847 Spratt T. A. B. – Forbes E., *Travels in Lycia, Milyas and the Cibyratis, in Company with the Late Rev. E. T. Danieli* (Vol. I-II), London, 1847.
- Strubbe 1991 Strubbe J. H. M., "Cursed be he that moves my bones", *Magika Hiera Ancient Greek Magic and Religion*, Der. Faraoane C.A.- Obbink D., 33 – 60, New York- Oxford, 1991.
- Strubbe 1997 Strubbe, J., *Arai epitymbioi. Imprecations against Desecrators of the Grave in the Greek Epitaphs on Asia Minor. A Catalogue*, IK 52, Bonn, 1997.
- Şahin 1996 Şahin N., "Beyaz Lekythos'lar Işığında Atina'da Ölü Kültü ve Ölüm İkonografisi", *Arkeoloji Dergisi*, Vol. 4, 1996, 143-167.
- Takmer 2006 Takmer B., *Lex Portorii Provinciae Lyciae: Lykia Eyaleti Gümrük Yasası, Basılmamış Doktora Tezi*, Antalya, 2006.
- Takmer 2010 Takmer B., "Stadiasmus Patarensis için Parerga (2) Sidyma I. Yeni Yazıtlarla Birlikte Yerleşim Tarihçesi", *Gephyra*, Vol. 7, (2010), 95-136.
- TAM Tituli Asiae Minoris.
- Tek 2002 Tek A. T., "Antik Literatür ve Yazıtlardan Örneklerle Roma Dünyasında Ölüm", *Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Anadolu Sanat Dergisi*, Vol.12,02, (2002), 121-148.
- Tietz 2003 Tietz W., "Der Golf von Fethiye. Politische, ethnische und kulturelle Strukturen einer Grenzregion vom Beginn der nachweisbaren Besiedlung bis in die römische Kaiserzeit",

- Bonn, 2003.
- Toynbee 1971 Toynbee J. M. C., *Death and Burial in the Roman World*, London, 1971.
- Tüner 2002 Tüner N., *Lykia Coğrafyasında Yeni Lokalizasyonlar*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2002.
- Uzunoğlu – Taşdelen 2011 Uzunoğlu H. – Taşdelen E, “Parerga to the Stadiasmus Patarensis (7): New Inscriptions from the territory of Phellos”, *Gephyra*, Vol. 8, (2011), 81-98.
- Van Rossum 1988 Van Rossum J.A., *De Gerousia in de Griekse Steden von Het Romeinse Rijk*, Amsterdam, 1988.
- Wilhelm 1925 Wilhelm A., “Zum griechischen Wortschatz”, *Glotta*, Vol. 14, (1925), 68 – 84.
- Wörle 1995 Wörle M., “Epigraphische Forschungen zur Geschichte Lykiens V: Die griechischen Inschriften der Nekropolen von Limyra”, *Chiron*, Vol. 25, (1995), 387-417.
- Wurster 1975 Wurster W. W., *Die Ruinen oberhalb von Yukarı Beymelek, şurada: J. Borchhardt, Myra. Eine Lykische Metropole in antiker und byzantinischer Zeit*, *Ist. Forsch.*, Vol. 30, (1975), 87-89.
- Ziebarth 1895 Ziebarth E., *Der Fluch im Griechischen Recht*, *Hermes*, Vol. 30, (1895), 57-70.
- Zimmermann 1991 Zimmermann M., *Lykische Studien II. Forschungen auf dem Gebiet der Polis Kyaneai in Zentrallykien. Bericht über die Kampagne*, AMS, Vol. 18. (1991).
- Zimmermann 1992 Zimmermann M., *Untersuchungen zur Historischen Landeskunde ZentralLykiens*, Bonn, 1992.
- ZPE *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik.*

GENEL DİZİN

- A
- Aelius, 36
- Agathemeros, 11
- Agoraste, 54
- Alaimis, 16
- Aleksandros, 11
- Aloanda, 51
- Andriake, 24, 28, 31, 66
- Antikhos, 14
- Antiphellos, 24, 25, 28, 30, 66, 79
- Aperlai, 9, 24, 25, 66
- Apollon, 24, 29, 30, 49
- Apollonia, 27, 29, 66
- Apollonias, 11
- Apollonios, 11, 16
- Apphia, 45, 47, 50
- Araksa, 9, 32
- argurion, 38
- Aristotelos, 14
- Arkhios, 33
- Arsada, 24, 28, 43
- Arsasis, 14
- Arteimos, 42, 49, 50
- Artemis, 29, 30
- Artemos, 11
- Arykanda, 10, 18, 24, 25, 27, 28, 32, 50, 51, 52
- Asklepiades, 11
- Athena, 29, 30
- Aurelia Thedote, 42
- Aurelius Pigres, 41, 42
- ἀσεβείας, 20
- B
- Balboura, 27, 53, 74
- Batlica, 53
- Boubon, 25, 32, 77
- D
- Dama, 11
- Demeter, 5, 29, 30
- Demetrios, 14
- Demetris, 14
- demos, vii, viii, 16, 20, 23, 24, 33, 51
- Diogenes, 14, 29
- Dionysia, 40
- Dios, 42
- Dioskouroi, 29, 30
- Dioteimos, 50

E

Eirenaios, 11
ekphora, 3
Eleuthera, 29, 30
Eleutheros, 11, 16
Enteimos, 39, 42
Eraphrodeitos, 11, 25
Epitimios, 25
Erotarus, 40
Eudoksos, 43, 44
Eukarpos, 47
Eupeithios, 45
Eutykhes, 39, 40, 42, 51, 52
ἐπάρατος, 54

F

fiscus, vii, viii, 23, 52
Flavilla, 29
funesta, 6

G

gerousia, vii, viii
Glykon, 11
grammatophylaks, 15

H

Harpalos, 11
Helios, 19
Hephaistos, 29, 30, 35, 36, 39, 42, 50
Hermandos, 14
Hieronymos, 50
hierotaton tameion, vii, viii, 23, 44
Hippokratos, 14
Hoplon, 29
hyposorion, 10, 40

I

Iason, 16, 17
Idebessos, 24, 25, 27, 29, 30, 32, 48, 49
Isauros, 36
Isinda, 9, 24, 67
Isis ve Serapis, 30
inhumasyon, 4, 10
ιερόσυλος, 19

K

Kadyanda, 9, 19, 24, 25, 75
Kalabatia, 39
Kallineikos, 11
Kallistratos, 16
Kandyba, 9, 16, 24
Kapaklı, 34
Karaköy, 44, 45

- Karpos, 11
 KhrySION, 16
 Killortos, 52
 kitharephoros, 20, 24, 31
 Klearkhos, 53
 Korba, 24, 29
 Korydalla, 24, 27, 30
 Kragos, 9
 Krateros, 11
 kremasyon, 2, 4, 10
 Ksanthos, 9, 16, 24, 25, 27, 28, 31, 32, 44, 45
 Kyaneai, 24, 25, 27, 29, 31, 33, 34, 77, 82

L

- Lais, 16
 Lalla, 40
 Leon, 44, 45, 48
 Leto, 18, 29, 30
 Licinnia, 29
 Limyra, 9, 24, 25, 27, 28, 30, 31, 35, 82
 Lydai, 24
 Lykia, vii, ix, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 17, 22,
 24, 25, 27, 28, 29, 30, 34, 37, 46, 71, 72, 76,
 77, 79, 81, 82, 92
 Lykiarkhikos, 43, 44

M

- Macaria, 39, 40
 Makedon, 50
 Marcia Aurelia, 39, 40, 50
 Marcus Aurelius, 14, 36, 39, 40
 Masikytos, 9
 Menekratos, 33
 Menneos, 33, 51
 Metrodoros, 50
 Milyas ve Kabalia, 9
 Moskhos, 14
 Myra, 9, 15, 18, 19, 24, 25, 28, 29, 30, 31,
 32, 67, 71, 73, 76, 79, 81, 82

N

- Neikolaos, 14
 Neikostratos, 42
 Nossis, 33
 Numerianos, 35
 Nymphē, 29, 30
 Nysa, 24, 27, 28, 29

O

- Oinoanda, 19, 24, 25, 27, 28, 29, 35, 52, 53,
 54
 Olympos, iii, 8, 15, 25, 27, 29, 30, 32, 35, 39,
 41, 42, 43, 44, 49, 50, 71, 72, 73

Ö

Ördek Beleni, 27, 28

P

Patara, 9, 24, 25, 27, 28, 29, 31, 76, 79, 80

Paua, 52

perideipnon, 4

Pharnakos, 14

Phaselis, 25, 28, 32, 50

Phellos, 9, 24, 25, 30, 34, 79, 80, 82

Philokratos, 14

Philokyros, 11

Philotas, 14

Philoumenos, 11

Piksadoros, 14

Pinara, 9, 10, 14, 18, 19, 24, 33, 50

polis, vii, viii, 23, 24, 25, 32, 35, 38, 50, 52,
53, 54

Polyktetos, 11

Polyneikos, 11

porca praecedenea, 6

prothesis, 3

Protoleon, 46

Prytanikos, 24, 45

Ptolemaios, 14, 31

R

res dominica, 26

res familiaris, 26

Rhodiapolis, 24, 28, 30

S

Selene, 19

Semnos, 48, 49

Sidyra, 14, 19, 24, 25, 27, 28, 30, 31, 32, 39,
40, 52, 75, 81

Simena, 24, 67

Sozon, 29, 30

SozosBasilis, 40

Stephane, 49

Stephanos, 11, 32, 40

Sura, 9, 31

Symmasis, 71

Sympheres, 16

Syntrophia, 40

T

Tata, 50

Telephos, 36

Telesphoros, 42

Telmessos, 9, 20, 24, 25, 27, 28, 30, 31, 32,
34, 38, 42, 46, 47, 48, 81

Theon, 39

Thrasymakhos, 33

Tiloma, 11

Tlos, 9, 10, 11, 15, 24, 25, 27, 28, 31, 32, 43,
47, 50, 71

Trysa, 9, 29, 80

Tyberrisos, 9

U

uncia, 29, 38

Y

Yer altı tanrıları, 19

Z

Zeus Olympios, 29, 30, 50

Zosima, 44

Zosimos, 11, 25, 36, 44, 45, 46

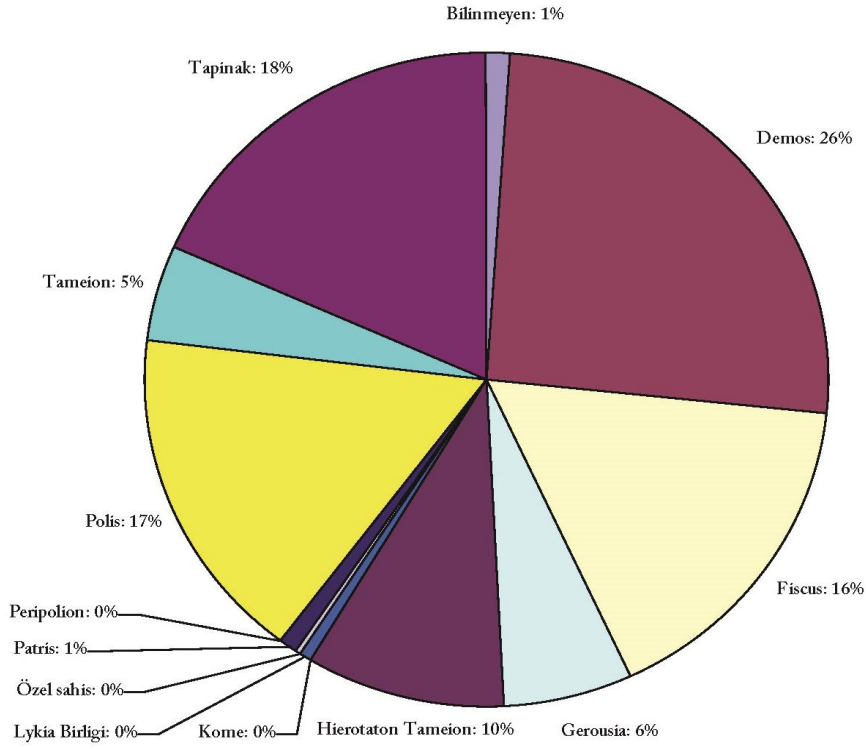
Zotikos, 11

EK TABLOLAR

EK Tablo 1-Kasaların Genel Yüzde Dağılımları

Toplam kayıt sayısı: 567

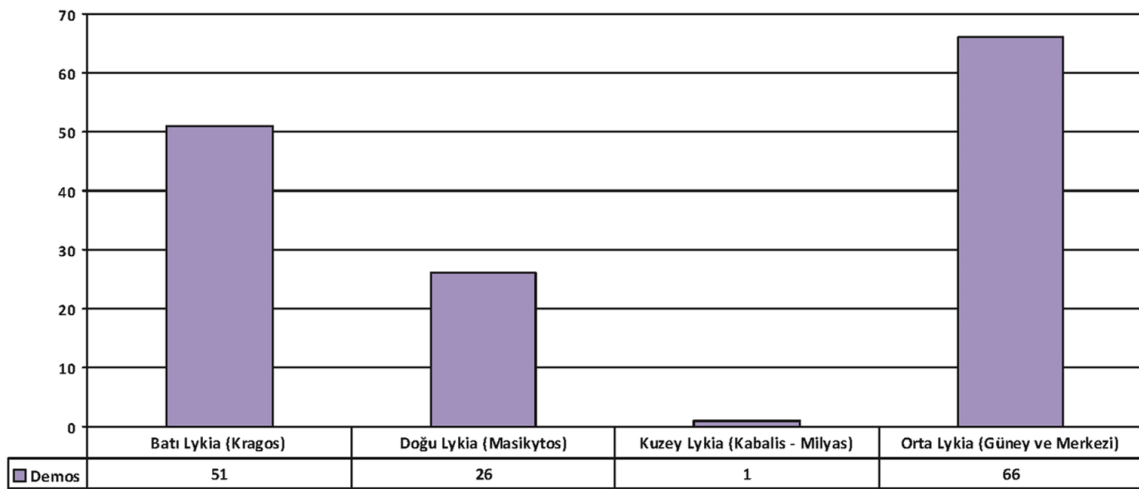
Kasaların Genel Yüzde Dağılımı

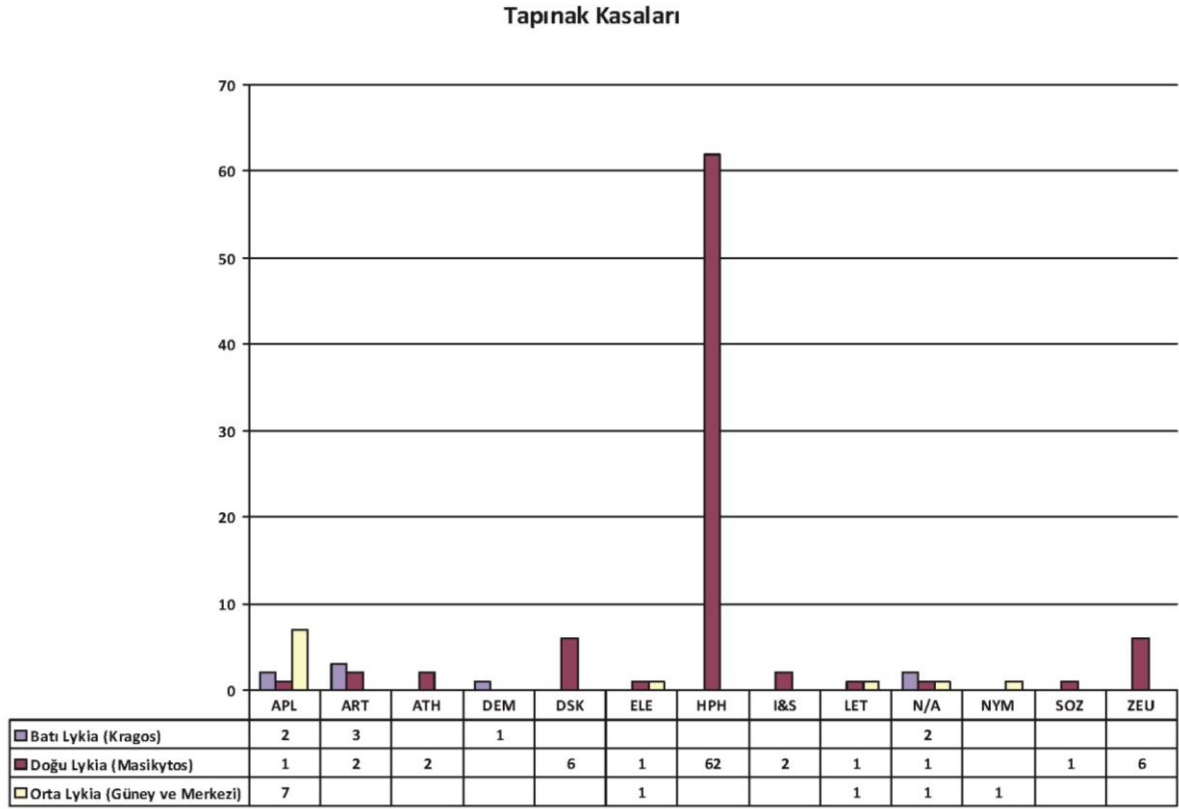
EK Tablo 2-Demos Kasası Genel Dağılımı

Demos

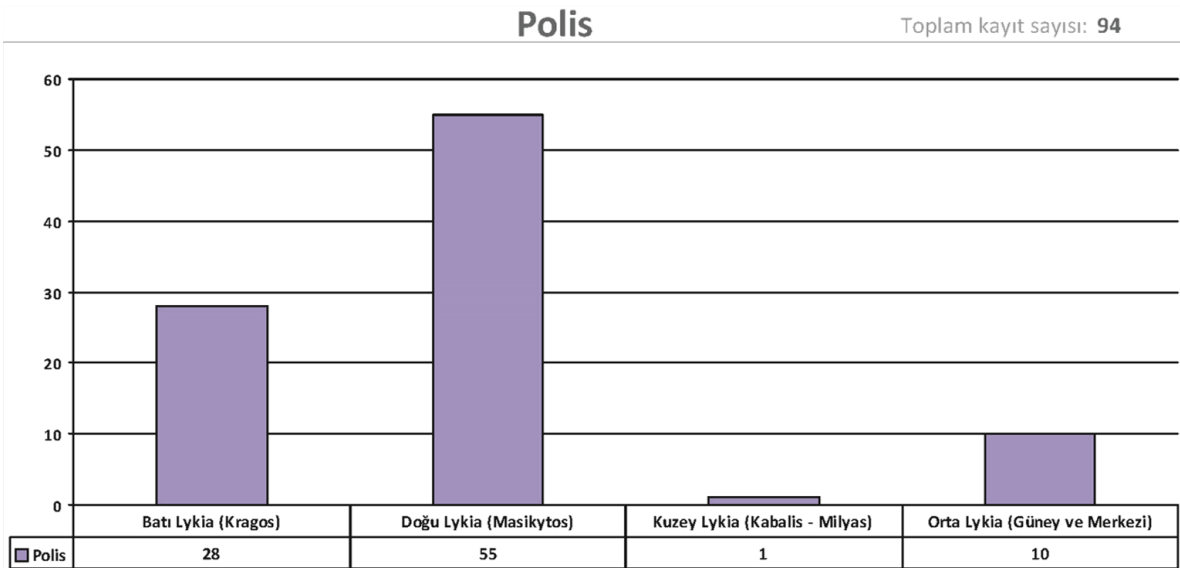
Toplam kayıt sayısı: 144

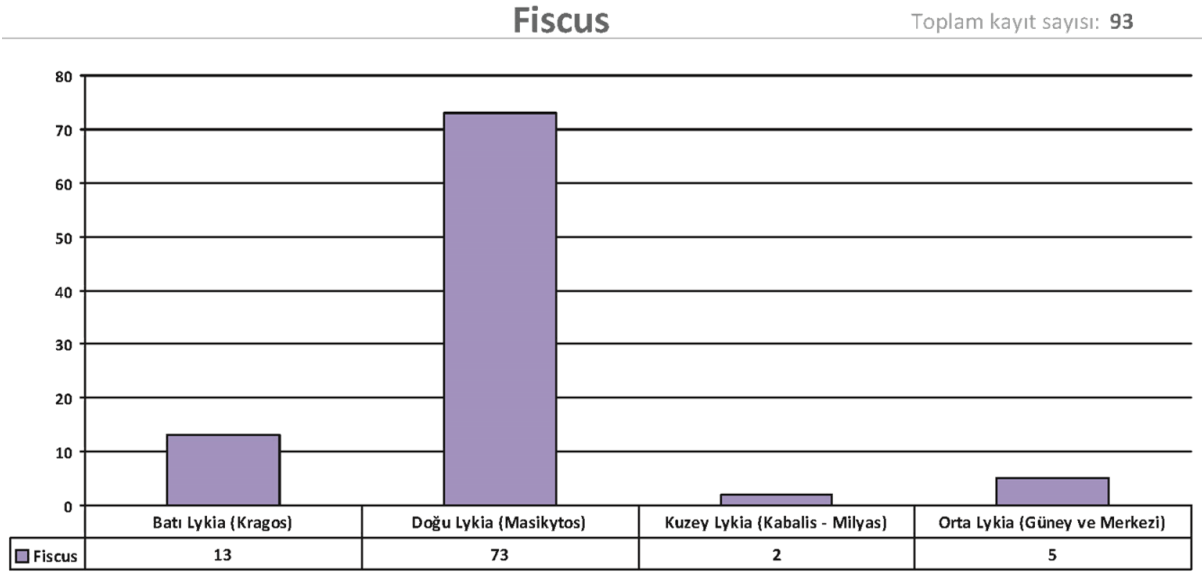
EK Tablo 3-Tapınak Kasalarının Genel Dağılımı

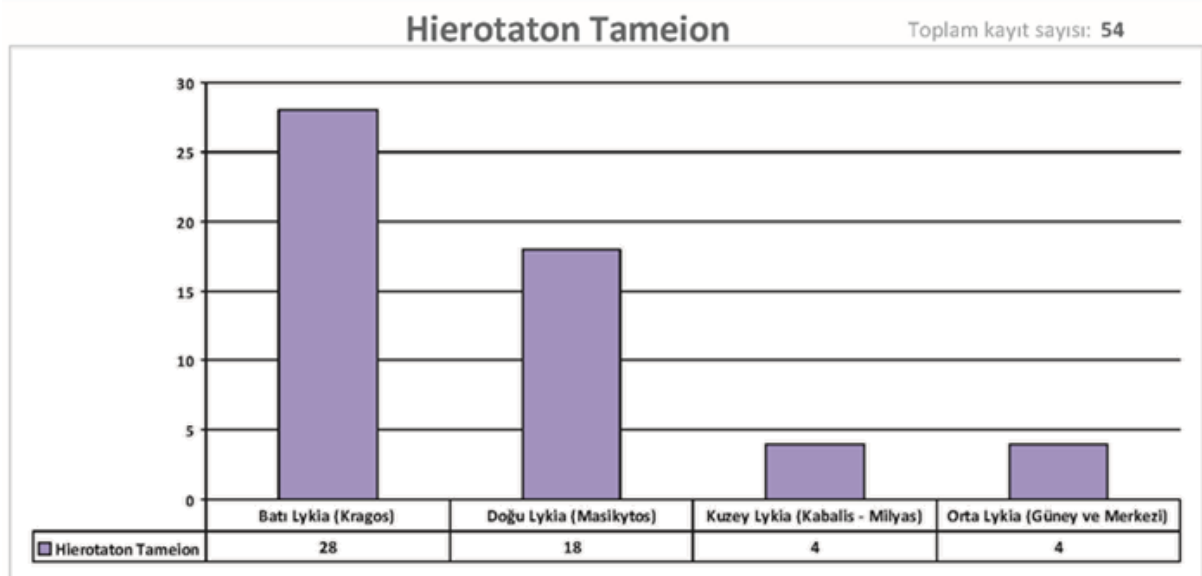
EK Tablo 4-Polis Kasasının Genel Dağılımı

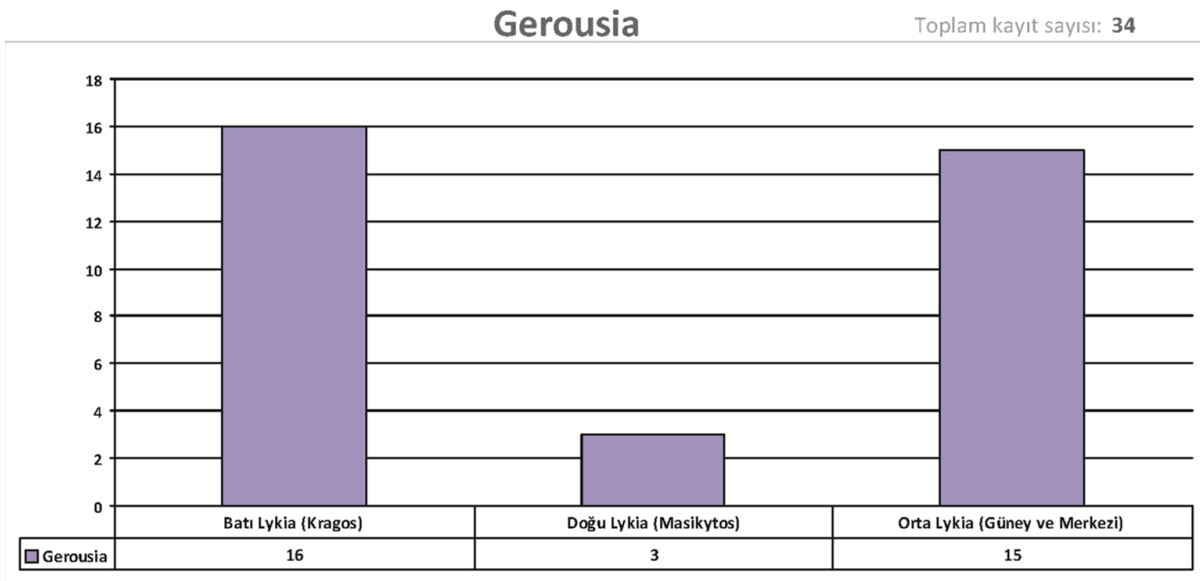
EK Tablo 5-Fiscus Kasasının Genel Dağılımı

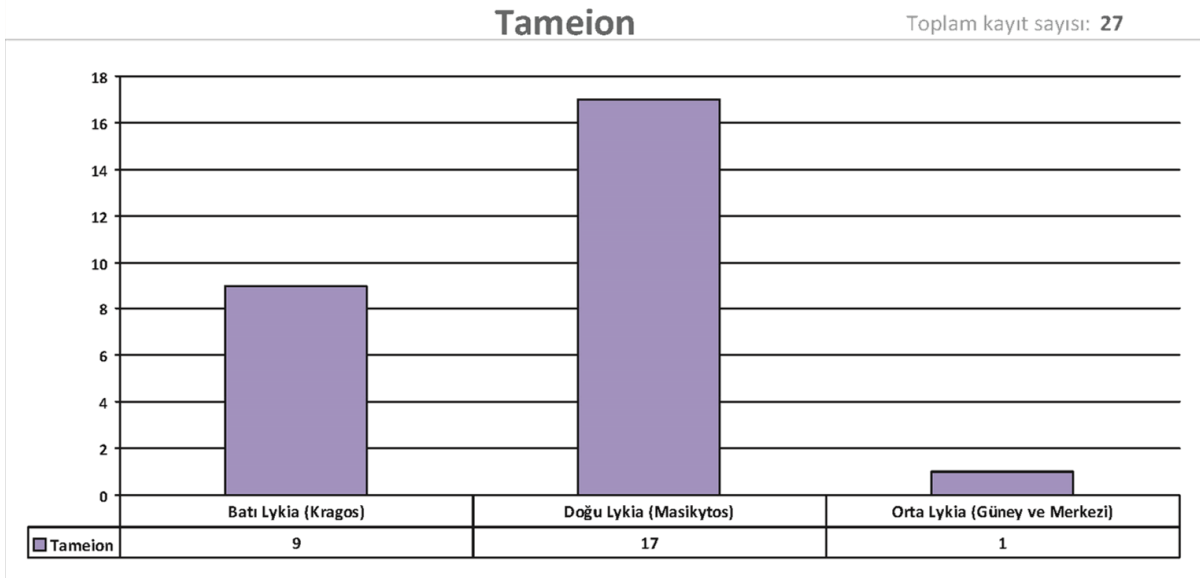
EK Tablo 6-Hierotaton Tameion Kasasının Genel Dağılımı

EK Tablo 7- Gerousia kasasının Genel Dağılımı

EK Tablo 8- Tameion Kasasının Genel Dağılımı

Ö Z G E Ç M İ Ş

- Adı ve Soyadı** : Fatma AVCU
- Doğum Tarihi ve Yeri** : 13.10.1988 - Ayvalık / Balıkesir
- Medeni Durumu** : Bekâr
- Eğitim Durumu**
- Mezun Olduğu Lise** : Ayvalık Lisesi (Yabancı Dil Ağırlıklı), Balıkesir, 2006
- Lisans Diploması** : Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eski Yunan Dili ve Edebiyatı Bölümü, Antalya, 2011
- Lisans Tezi** : Epigrafik Belgeler ve Sikkeler Işığında Küçük Asya'nın İrmak Tanrıları
- Yüksek Lisans Diploması** : Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Ana Bilim Dalı, Antalya, 2014
- Yüksek Lisans Tez Konusu** : Lykia Bölgesi Mezar Yazıtlarında Cezalar ve Ceza Tahsil Kurumları
- Yabancı Diller**
- İngilizce : Çok iyi
- Bilimsel Araştırmalar**
- 2009 – 2012 : TÜBİTAK - ARDEP - SOBAG Proj. No: 108K437, “Stadiasmus Patarensis” Çerçevesinde Orta Likya (Teke Yarımadası) Ulaşım Sistemi ve Sorunları” başlıklı projede araştırmacı.
- Bilimsel Yayınlar**
- Çeviri : F. ONUR, Perge'den İki Procurator Yazıtı, şurada: N. E. AKYÜREK ŞAHİN – B. TAKMER – F. ONUR (edd.), Eskiçağ Yazıları 3 [AKRON 3], İstanbul 2012, 55-76. İngilizce Aslı: F. ONUR, Two Procuratorian Inscriptions

from Perge, Gephyra 5, 2008, 53-66.

Burslar

01.10.2012 – 03.01.2012

Albert-Ludwigs Universität, Freiburg/ Almanya: Sokrates/
Erasmus bursu

İş Deneyimi

Araştırma Görevlisi

(2013 –halen): Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi,
Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Bölümü

E-Posta

fatmaavcu@akdeniz.edu.tr